

Yukarı Bakma (Don't Look Up) Filmi Üzerine

Editörün Notu-1: Yazı içerisinde filme dair bazı temel noktalar üzerinde durulmaya çalışılmış bunlar doğru bir yöntem ve yaklaşımla analiz edilmeye çalışılmıştır. Bununla beraber filmin bütün hatları ve içerisinde tartışılan pek çok konu da yazının uzatılmaması adına tartışmaya dahil edilmemiştir. Filmi izlemiş olan, bu yazıyı okuyan ve bununla ilgili görüşlerini paylaşmak isteyen okurlarımızı info@yenikomunizm.com adresinden veya sosyal medyadan bizlerle iletişime geçmeye davet ediyoruz.

Editörün Notu-2: Sitemiz yazarlarından İbrahim Salık'ın yazdığı bu yazı filmi izlememiş olan okuyucular için filmin içeriğine ve olaylarına dair içerikler - spoiler- barındırmaktadır.

Kısa bir süre önce bir internet platformunda Adam McKay imzası taşıyan Leonardo DiCaprio gibi Hollywood yıldızlarını içerisinde barındıran bir film yayınlandı. "Yukarı Bakma" veya orijinal adıyla "Don't Look Up" sistemin pek çok çelişkisine değinirken seyirciyi zaman zaman depresif bir ruh haline sokması ama bu depresifliğin ve trajikliğin içerisinde sık sık güldürebilmesi itibarıyla başarılı bir kara komedi örneği gibi duruyor.

Öte yandan dünya çapında milyonlarca insana ulaşan film içeriğinde çok ciddi hataları da barındırıyor. Bir yandan sistemin pek çok çelişkisini çok başarılı bir şekilde teşhir ederken öbür taraftan çizdiği apokaliptik (kıyametçi) vizyon ve bundan bir çıkış olmaması gibi temaları işleyerek yönetmen McKay'in ''burjuva hakkın dar ufkuna'' takılıp kaldığını çok net bir şekilde ortaya koyuyor. Bütün bu tezatlıklarıyla beraber filmin mercek altına alınması esasında bir yöntem ve yaklaşım ortaya koyma meselesidir.

Film, Kate Dibiasky rolündeki Jennifer Lawrence'ın dünyaya

doğru gelmekte olan bir kuyrukluyıldız keşfetmesiyle başlıyor. Dr. Mindy rolündeki DiCaprio'nun bilimsel yöntem kullanarak yaptığı hesaplamaların sonucunda bu kuyrukluyıldızın bir ''gezegen öldürücü'' olduğu ve yaklaşık 6 ay içerisinde dünyaya çarparak insan ırkının hatta gezegendeki yaşamın toptan sonunu getireceği anlaşıyor. Filmden anladığımız kadarıyla bu teknik olarak kaçınılabilecek bir senaryo, nitekim filmde ''süper güç'' (siz bunu emperyalist olarak okuyun) devletlerin ellerindeki nükleer füzelerle kuyrukluyıldız kontrollü bir şekilde patlatılabiliyor. Dr. Mindy durumu NASA'ya bildiriyor ve bu noktada absürtlükler (kapitalist-emperyalist sistemin gündelik ve sürekli işleyişi) başlıyor.

Siyaset ve Medya

Dr. Mindy ve Kate ikilisi yaptıkları keşif sonucunda heyecanlı bir şekilde Beyaz Saray'ın yolunu tutarlar. Sonuçta insanlık varoluşsal bir tehditle karşı karşıyadır ve bunu engelleyebilecek naçizane güç dünyanın en büyük şiddet ve terör makinesi ABD emperyalizminin başı Amerika Başkanından başkası olamaz (!) Başkan rolünde bizleri Meryl Streep karşılar; zaman zaman artık eğreti gelen ironilerle yönetmen bizlere Amerikan siyasetinin ordu ayağından en yüksek düzey siyasi temsilcilerine kadar bu sistemin temsilcilerinin bu denli ciddi bir risk karşısında ne kadar kayıtsız, vurdumduymaz, hatta alaycı olduklarını gözler önüne serer. %96,7 gibi kesinliğe yakın bir ihtimal karşısında ABD Başkanı daha halen Yüksek Mahkeme atamalarını düşünmektedir. Mckay burada hakim sınıfların düşünüş ve davranış biçimlerine dair bazı önemli noktalara değinmekle beraber bütün eleştirilerini yanlış, bilimsel olmayan bir metodoloji üzerinden kurguluyor. Nitekim çizdiği karakter tiplerinin eğretiliği ve umursamazlığı izleyicide ''acaba böyle olmayanları da var mıdır?'' ''daha düzgün birisi olsa bu meseleyi çözebilir miydi?'' gibi sorular sorduracak düzeydedir. Bu konuda çok net olmamız gerekiyor: Kapitalist-emperyalist sistemin doğayı

talan etmesi şu ya da bu kişinin yönetici olması veya siyasetçilerin daha duyarlı olmaları meselesi değildir. Bu sistemin işleyişinin temel dinamikleri doğanın bir girdi çıktı olarak değerlendirilmemesi sonucunu oluşturur, bu durum sistemin anarşik örgütlenmesinden kaynaklıdır.

Mckay, günümüz medyasının ne derece riyakar ve yozlaşmış olduğunu da gösterir. Kimi haber kanalları bu meseleyi gündeme bile getirmek istemezken; Dr. Mindy ve Kate'i ağırlayan televizyon programında ünlü bir çiftin bitmiş aşk hikayesinden sonra yayına alınmaları ve bu yayına katılmalarının aslında programa renk katmaktan ibaret olduğunu anlamalarıyla artık dayanamayan Kate bir sinir krizi geçirir. (Burada Dr. Mindy panik atak hastası olmasına rağmen Kate'in sinir krizi geçirmesi akıllara yine klasikleşmiş ''histerik kadın'' stereotipini getirir.) İnsanlığın sonunun yakın olduğunu, sadece 6 ayımız kaldığını bağırıp çağırır. Bu durum kısa bir süre içerisinde bir ''meme'' (yazılı görsel) dönüşerek sosyal medya kinizminin ve sarkazmının gazabına uğrar. İnsanlık için bu derece akut bir sorun kısa bir sürede bir şaka malzemesine çevrilir. Yine filmde meşhur bir gazete durumu haber yapmayı reddeder, bahaneleri NASA Başkanı'nın durumu yalanlamasıdır. Dr. Mindy kendisinin astronom olduğunu, hesaplamalarının doğru olduğunu ve NASA Başkanı'nın uzay bilimleriyle ilişkisi olmayan atanmış bir başkan olduğunu söylemesine rağmen bu sahne toplumdaki yerleşik düşünce biçimlerini ve problemlili düşünüş biçimlerini teşhir eder. İnsanlar doğru-yanlış tartışması yapmaktan ziyade (neyin objektif realiteye tekabül ettiği fakat neyin etmediği) bir kurumun veya kişinin otoritesine ''inanmayı'' tercih ederler.

Mckay burada temel bir şeyi bilmiyor veya görmezden geliyor gözükmektedir: Her siyasetin arkasında şu ya da bu sınıfın çıkarları olduğunu... Burada Lenin'den bir alıntı yapmakta fayda vardır. Lenin bu durum için şöyle söyler:

İnsanlar, her zaman, siyasetteki aldatmaların ve aldanmaların aptal kurbanları olmuşlardır ve bütün ahlaksal, dinsel,

siyasal ve toplumsal sözler, bildiriler ve vaatler arkasındaki şu ya da bu sınıfın çıkarlarını aramayı öğrenmedikleri sürece de, böyle kalacaklardır. Reform ve ilerleme şampiyonları, ne kadar barbarca ve çürümüş görünürse görünsün, her eski kuruluşun, belirli egemen sınıfların zorlamasıyla ayakta durduğunu görmedikçe, her zaman eski düzenin savunucularının oyununa geleceklerdir.

Bob Avakian ise Mckay gibi liberallerin ‘‘ödipal kompleksleri’’ olduğunu söyler. Bunu Lenin’in bu alıntısını anlayamadıkları ve kendilerini zorla körleştirdikleri için söyler. Filmde sınıflar üstü çıkarımlar yapan Mckay için bu bir hayli doğru bir tespit durumundadır.

Filmin Temel Analojisi: Ekolojik Kriz

Dr. Mindy’nin Everest Dağı büyüklüğünde dünyaya çarpacak olan kuyrukluyıldızı, aklıselim her insanın yapacağı bir okumayla aslında mevcut ekolojik krizin bir analojisidir. Filmin burada çok doğru tahlil ettiği olgulardan birisi de gerçekten varoluşsal bir krizle karşı karşıya olduğumuzdur. Bu öyle böyle bir durum değildir. Film her ne kadar burada acemi ve basit bir ‘‘alarmcılık’’ halini tercih etse de, gerçek durum çok daha fazla gereksiz acıyla bezeli bir yoldur. Küresel iklim krizi hız kazandıkça milyonlarca insan yerlerinden olacak, kitlesel açlık hızlanacak, insanlık yeni salgınlar ve tehlikeli patojenlerle karşı karşıya gelecek, aşırı hava olayları hız kazanırken pek çok türün varoluşu sonlanacaktır. Bundan en fazla acı çeken ise Küresel Güney yani Üçüncü Dünya ülkelerinin ezilen halk kitleleri olacaktır.

Dünyaya gerçekten de bir ‘‘kuyrukluyıldız’’ yaklaşıyor. Bu küresel iklim krizidir! Bu krizin neden bu sistemden kaynaklı olduğuna ve bu sistem içerisinde neden çözülemeyeceğine bir göz atalım. Küresel iklim krizinin gelişimini, dinamiklerini ve veçhelerini incelediğimiz Ekoloji Dosyasında şöyle bir ifade yer almaktadır:

‘‘Kapitalizm-emperyalizm doğayı kar için üretime hizmet eden sınırsız bir girdi olarak görür; doğa üzerine ve üzerinden yatırım yapar, spekülasyonda bulunur ve ticaret yapar.

Raymond Lotta’nın çok iyi bir şekilde değindiği üzere Endonezya’da ormanların kesilerek biyo-yakıt ve palmiye yağı üretimi yapılırken atmosfere yayılan karbon ve Sumatra kaplanlarının yok olması maliyet-kazanç hesabının dışında kalır. Çünkü tekil özel mülkiyet birimleri lojistikten, emek maliyetine kadar detaylı bir şekilde yaptıkları hesaplamalarda çevresel ve sosyal maliyetleri ‘‘dışsallaştırırlar’’ bunlar maliyet-kazanç hesaplarının dışında tutulan kaynaklardır.’’
[1]

Bu kapitalist-emperyalist sistem altındaki üretimin dinamiklerinden ve nasıl işlediğinden kaynaklı bir fenomendir. Film bu fenomeni es geçer. Kamerasının objektifini kapitalizmin temel dinamiklerine -üretim ilişkilerine- çevirmek yerine, film yozlaşmış siyasetçiler ve gözünü kar hırsı bürümüş yeni nesil burjuvalar ile çok sığ bir okuma sunar. Bu burjuvaların temsili ise BASH şirketinin yöneticisi Peter Isherwell ile verilir. BASH uluslararası bir teknoloji tekelidir. Şirket günümüzün emperyalist asalaklığının ulaştığı boyutları ve kapitalizmin ‘‘mutluluk kültürünün’’ iyi ancak bir o kadar da basit bir resmini sunar. Yönetici Isherwell ise çarpacak olan kuyrukluyıldızı ‘‘çılgın’’ bir proje ile madencilik faaliyetleri için kullanmak ister. Kendi şirketinin astronomlarının hesaplamalarına göre kuyrukluyıldızda 140 trilyon dolarlık değerli maden bulunmaktadır. Isherwell’in bu hamlesi kuyrukluyıldıza yapılacak ‘‘nükleer müdahaleyi’’ iptal ettirir. Buna karşılık Isherwell’in çılgın planı başından itibaren başarısızlığa mahkumdur. Nitekim bilimsel yöntemle uymadan sadece olası tahminler üzerinden uygulanan metodoloji bütün insanlığın varoluşunu sonlandıracak sonuçlara sahiptir. Film burada bir yandan teknolojinin ‘‘ilerlemesi’’ sayesinde/yüzünden insanların karşı karşıya oldukları tehlikeleri, algoritmaların dünyası ve yapay zeka gibi

meselelere girifir. Öte yandan bunların sınıfsal boyutlarını yine sorgulama gereği hissetmez. Bunların hangi üretim süreci sonucu, hangi üretim ilişkileri sonucu oluştuğunu ve dünyadaki hakim kültürün hangi sınıf ilişkilerine tekabül ettiğini sorgulama gereği hissetmez. Böylece mesele basit bir şekilde BASH şirketinin ve yönetici Isherwell'in doymak bilmeyen açgözlülüğüne dönüşür.

Ancak gerçekte iyi veya kötü kapitalist diye bir şey olmadığı gibi mesele şu ya da bu kişinin kişisel hırsları veya burjuvazinin kar açlığı, hırsı değildir. Bunlar bilimsel olmanın ötesinde meseleyi sübjektif niyetler aleminde okuyan, sistemin temel dinamiklerini anlayamayan problemlı okumalardır. Marx'ın değindiği gibi sermayenin Musa'sı da peygamberi de "birikimdir". Sermaye devamlı bir şekilde genişlemek, büyümek zorundadır. Kapitalizm altında kapitalist meta üreticileri birbirlerinden ayrılırken bir diğer taraftan değer yasasına tabidirler. Bu bir antagonizmaya işaret eder: Bir yandan daha fazla pazar payı ve kazanmak için üretimi verimli bir şekilde organize etmeye çabalayan kapitalist ile, toplum düzeyinde üretimin sistematik ve rasyonel olmaması arasındaki bir antagonizmadır bu. Buna kısaca anarşinin itici gücü diyoruz.

İnsanlar Neden En Saçma Şeylere İnanırlar

Film ilk etapta kesinlikle küresel iklim krizine işaret etse de bir diğer taraftan toplumdaki problemlı düşünüş biçimleri üzerine de kameranın objektifini çevirir. Bilim karşıtı faşistler ve komplo teorilerinin merkeze taşındığı bölümde dünyaya çok yaklaşan Diabisky kuyruklu yıldızı artık görünebilmektedir. Hızlı bir şekilde ''yukarıbak'' hashtagi gündem olurken komplo teoricipleri ve bilim karşıtı bilumum kaçık ''yukarıbakma'' hashtagi altında bir kampanya başlatırlarken Trump'ı andıran başkan Orlean, dünyanın karşı karşıya olduğu varoluşsal sorun üzerinden kendi kitlesini negatif şekilde kutuplaştırmaya devam eder. Dünyanın tepesinde ciddi ciddi bir kuyruklu yıldız varken bunun ''Marksistlerin

yalanı olduğunu'' söyleyen TV sunucuları, bunun Amerika'ya karşı bir komplo olduğunu söyleyen kaçıklar ve daha türlü deli saçması düşünce beliriverir. Bob Avakian geçtiğimiz yıl kaleme aldığı bir yazısında şu soruyu sorar: İnsanlar, özellikle de bu sistemden ve faşistlerin insanlık düşmanı siyasetlerinden zarar gören bu kadar çok insan neden en saçma ve berbat şeylere inanırlar, bunu şöyle açıklar:

Bunun farklı nedenleri var, ancak bunun çoğunun merkezinde bu çılgın komplo teorilerinin ve diğer bilim karşıtı inançların çoğunun görünüşte gizemli olan fenomenler için basit bir açıklama sunması gerçeği var. Bu açıklamalar genellikle kararlı bir mücadeleye ve gerçek bir fedakarlığa gerek kalmadan dünyadaki dehşetlerin bir şekilde çözülebileceği yanılsamasını sağlar. Belirli bir komplo teorisi, şeylerin ayrıntılı bir "açıklamasından" bahsetse bile, genellikle bunu basit bir şeye indirger. Bu anlayışa göre bazılarının veya pek çok kişinin kötü muamele görmesinin nedeni, bunların yaşanmasına neden olan gücü elinde bulunduran bir grup kötü insanın olmasıdır.

Fakat temel gerçek şudur: Tek tek insanların ve bir bütün olarak insanların kaderi bir komplo tarafından belirlenmez... Küçük bir kliğin, belirli bir tanrının veya tanrıların veya diğer doğaüstü güçlerin kasıtlı ve gizemli eylemleri tarafından belirlenmez... Bir grubun genleri tarafından belirlenmez. Hayır, insanların durumu karmaşık şekillerde belirlenmektedir, evet bu karmaşıktır, fakat bilim sayesinde bu anlaşılabilir ve açıklanabilir; ve bu temelde, her yerdeki tüm ezilen halkların ve nihayetinde tüm insanlığın çıkarına olacak şekilde kökten değiştirilebilir.

Bütün bunlardaki can alıcı bilimsel anlayış, insanların sistemler halinde örgütlenmiş toplumlarda yaşadıklarıdır. Bunlar, insanların temel ihtiyaçlarını karşılamak ve gelecek nesilleri sağlamak için birbirleriyle ve doğanın geri kalanıyla etkileşim biçimlerine dayanan sistemlerdir. Bu sistemlerin, herhangi bir bireyin veya insan grubunun hatta bu

sistemlerde egemen konumu işgal edenlerin iradesinden bağımsız belirli temel ilişkileri ve işleyiş biçimleri vardır. [ii]

Umut Yok ve Bilimsel Bir Umut Karşı Karşıya

Filmin sonlarına gelindiğinde BASH'ın kuyruklu yıldızdan maden çıkartma projesi başarısız olmuş, 2000 kişilik bir yönetici grubu uzay gemisiyle kaçarken insanlık yeryüzünden silinmiştir. McKay filmi apokaliptik bir sonla bitirerek belki de insanlara durumun ciddiyetini anlatmak istemektedir. Ancak filmin sonu da bir hayli problemlili düşünüş biçiminin bir birleşimidir.

Öncelikle filmin son sahnesi üzerinde biraz durmakta fayda var. Son sahne filme sonradan başarısız bir şekilde dahil edilen Yule karakterinin dua okumasıyla sonlanır. Yule burada inanç yolculuğundaki samimi ve hümanist bir karakter olarak filmin karanlık mizahında aydınlık bir yüz olarak karşılar bizi. Ancak bu bir hayli ucuz bir hamledir. Son tahlilde kuyruklu yıldız dünyaya çarparken Dr. Mindy'nin aile evinde bir "Son Yemek" tasvirini oluşturacak şekilde bir araya gelen karakterlerin hepsi el ele tutuşarak Yule önderliğinde dua etmeye başlarlar. Ateist olduğu belli olan Mindy ailesinin mutlu Amerikan yuvasında bu şekilde "iç ısıtıcı" bir dua sahnesinde yok oluşu beklemesi yönetmen McKay'ın dar vizyonunu da bir kere daha gösterir. Astronomide tutarlı bir şekilde bilimsel yöntem ve yaklaşımı uygulayan bu şekilde kuyruklu yıldızın koordinatlarını ve çarpacağı günü doğru bir şekilde belirleyen Dr. Mindy, son tahlilde laboratuvarından çıkar çıkmaz, bilimi de önlüğü gibi çıkartır. Bilimsel yöntem "pozitif bilimlerin laboratuvar alanına" hapsedilir, topluma uygulanamaz bir gizemli sayılar silsilesi veya karmaşık Gauss hesaplamaları gibi karşımıza dikilir. Bilimsel yöntem kapı dışarı edilir edilmez karakterlerimiz hep birlikte Tanrı'ya sığınır.

Artık sona gelindiği ve başarısız olunduğu takdirde denemiş (neyi denediği bir hayli belirsizdir) bilim insanları Tanrıyla

barış yaparak dini bir umut olarak kullanırlar. Bütün bunların tesellisini dinde bulurlar. Bob Avakian bu duruma açıklık getirir:

*Din her zaman bir “umut” veya teselli kaynağı olarak sunulmuştur. Peki din gerçekten bir umut kaynağı mıdır – yoksa özünde ve tanım gereği felç eden bir illüzyon mudur? Din, acılara yönelik teselli konseptini kendinde barındırır, başka bir dünyaya bakar ve bu diğer dünya insanların maruz kaldıkları bütün acılar için bir tür teselli sağlar. Ancak mesele şudur: İnsanların ihtiyacı olan şey bu sistem altında maruz kaldıkları acılara teselli bulmak mıdır, yoksa ayağa kalkmaları ve bu acıyı dayatan ve güçlendiren sisteme son vermeleri ve bu sayede acıya, maruz bırakıldıkları **gereksiz** acılara teselli bulma ihtiyacına daha fazla gereksinim kalmayacak bir durumu sağlamak mıdır? Bu durum Ardea Skybreak tarafından Bilim ve Devrim röportajında şu şekilde belirtilir; insanın tamamen acı çekmeyeceğini düşünmek gerçekçi değildir, fakat insanların dünyaya egemen olan bu sistemin, kapitalist emperyalizm sisteminin dinamikleri ve temel ilişkilerinden ötürü bugün dünyada maruz kaldıkları muazzam miktarda **gereksiz** acı bulunmaktadır. Ve bu acılara bir son vermek kesinlikle mümkündür ve acilen gereklidir. [iii]*

Ancak bu gereksiz acılara son vermek için sistemin radikal bir şekilde değişmesinden ziyade film büyük bir umutsuzlukla, ‘‘kıyametle’’ sonuçlanır. Buradaki problemlili salvo meseleyi ‘‘değişmez bir zorunluluğa’’ indirger. Sistemin temel dinamiklerinin değiştirilemeyeceğini, insanlığın ne yapacaksa bu sistem içerisinde yapacağını ve eğer bir şeyler başarılacaksa bu sistem altında olabileceğini söyler. Filmin daha karamsar bir okuması ise insanlığın ‘‘alinyazısının’’ tükeniş olacağını ortaya çıkartır. Bunların her ikisi de doğru değildir. Problemin kendisini çok akut bir şekilde dayattığı, bunun gerçekten varoluşsal bir kriz anlamına geldiği doğrudur. Aynı zamanda meselenin bu sistem içerisinde yöneticilerin kim

olduğundan bağımsız olarak çözülemeyeceği de doğrudur. Fakat bu bir kurtuluşun olmadığı anlamına da gelmemektedir. Bu akıllara Marx'tan bir alıntıyı getirir:

Bir kez iç bağlantı kavrandığında, mevcut koşulların daimi ve kalıcı gerekliliğine olan tüm teorik inanç, onun pratikte çökmesinden önce yıkılır.

Bob Avakian, “İnsanlık İçin Bilimsel Temelde Umut” başlıklı eserinde Marx'ın bu alıntısına değinir ve şöyle söyler:

Bu son derece önemlidir, çünkü teori ve bilimin -bilimin içinde temellenen teorinin ve devamlı olarak bilimsel yöntem ve yaklaşımla uygulanmasının- insanların maruz kaldıkları sistemin gerçek ilişkilerinin ve dinamiklerinin meydana çıkarılmasının, iç bağlantıların ve “iç işleyişlerin” önemi vurgulanmaktadır. En başta insanların maruz kaldıkları bir sistemin varlığı ve bu sistemin iç işleyişi ve dinamiklerinin ne olduğu, bunun insan toplumunun bütün bir tarihsel gelişimine nasıl uyduğu ortaya çıkarılır. (Veya daha basit bir ifadeyle, insanlar bir sistemin çerçevesi içinde yaşarlar; ki bu sistem yalnızca güçlü birileri tarafından dayatılan bir sistem değildir, bu sistem belirli bir tarihsel gelişimin sonucudur; bu sistem temel ilişkilerden kaynaklanan belirli “yasalar” doğrultusunda işler ve işlemek zorundadır, ve bu durum halk kitlelerinin her tür acıyı çekmesine neden olan çelişkilerde cisimleşir ve bu çelişkileri açığa çıkarır, bu çelişkiler sistem açısından temel ve esastır, ve bu sistemin kendisi ortadan kalkmadan bu çelişkiler de ortadan kalkmaz). Ve bu bilimsel teori bütün bunlara yönelik bir çıkış yolu olduğunu ve bu çıkış yolunun ne olduğunu ortaya koyar. [iv]

Bu çıkış yolu maddi temellerini tam da içerisinde yaşadığımız sistemden alan gerçek bir devrimdir. Bu devrim evet gerçekten de mümkündür. Bu mümkünlük şu ya da bu kişinin, sınıfın, grubun; niyetleri, iradeleri, düşünceleri ve arzularının dışında bilimsel bir temele sahiptir; çünkü devrimin

mümkünlüğünün temeli bu sistemin çelişkilerinden mütevellittir.

“Kuyruklu yıldız” yaklaşıyor, peki o yaklaşırken sen hangi tarafta olacaksın?

Dipnotlar:

[i] Ekoloji (Küresel İklim Krizi) Dosyası, Yeni Komünizm Çalışma Grubu Kolektifi, 2021

[ii]

<https://yenikomunizm.com/insanlar-nicin-en-sacma-ve-en-berbat-sacmaliklara-inanir/>

[iii] İnsanlık İçin Bilimsel Temelde Umut, Bob Avakian, 2019 (internet üzerinden okumak, indirmek için bkz.

<https://yenikomunizm.com/insanlik-icin-bilimsel-temelde-umut-bireysellikten-asalakliktan-ve-amerikan-sovenizminden-kopmak/>)

[iv] Age.

Kulüp Dizisi: Görünmeyenİ Tartışmak, Hakim Ulus Şovenizmi ve Gerçek Kurtuluşa Dair

Editörün Notu: Sitemiz yazarlarından İbrahim Salık'ın kaleme aldığı aşağıdaki yazı diziyeye dair diziyi izlememiş olanlar için dizinin detaylarını anlatan bilgiler (spoiler) bulunmaktadır.

Kulüp dizisi Kasım ayının başlarında bir internet platformu üzerinden izleyiciyle buluştu. 1950'lerin sonunu anlatan bir dönem dizisi olması, başarılı oyunculukları, üzerine sinematografik başarısı ve dekorlardan sahne detaylarına seçimlerle izleyiciyi haklı olarak etkilemeyi başaran dizi merkezine Türkiye'nin ''saklı'' ve en stereotipleştirilen azınlığı ve ötekisi olan Seferad Yahudilerini ve de sadece onlarla sınırlı kalmayarak dönemin hâkim ulus şovenizminden ağır bir şekilde darbe almış diğer azınlık gruplarını da gündeme getirerek değerli bir çabaya imza atmış.

Hikâye kendi içerisinde gençlik aşkı, bireysel hayaller ve tutkular, anne-kız ilişkileri, intikam gibi farklı temalar etrafında oluşturulsa da cumhuriyetin pek az tartışılan meselelerine girmekten ve bunların ne gibi gereksiz acılara sebebiyet verdiğinden; ideolojinin toplumun ve bireyin yaşamında oynadığı belirleyici role yaptığı vurguları da gündemine taşımaktan geri kalmamış. Dizide Gökçe Bahadır'ın başarıyla canlandığı Matilda karakteri 1940'lı yıllarda ''yasak'' aşkını ve henüz doğmamış kızının babasını öldürüyor ve hapse giriyor. Bunun sebebini dizinin ilerleyen bölümlerinde öğreniyoruz: Zengin bir Yahudi ailenin kızı olan Matilda babasının güvenilen elemanı ile bir aşk yaşamaya başlıyor. Önlerine çıkan ilk engel bir Müslüman ve Yahudi arasındaki ilişkinin kabul edilemez olması. Ancak mesele bununla da sınırlı kalmıyor, cumhuriyetin kurucu öğelerinden birisi olan ''Türklük'' ve ''Türkleştirme'' kapsamında azınlık uluslar üzerinde yaşanmaya başlanan saldırıların hız kazandığı bir dönemde geçiyor dizi, Matilda'nın hayallerindeki bir sonraki engel Varlık Vergisi oluyor. Sevdiği adamın babası ve birçok akrabasını ihbar etmesi üzerine ailenin pek çok ferdi Aşkale Çalışma Kampı'na gönderiliyor ve bir daha da bu kişilerden haber alınamıyor.

Varlık Vergisi ve Çalışma Kampları

Osmanlı İmparatorluğu içerisinde; *millet (ulus) anlayışı Müslüman olanlar ve gayri Müslümanlar için kullanılan bir kavramdı. Bu anlayışa göre Osmanlı toprakları üzerinde yaşayan Ermeniler, Rumlar, Yahudiler Osmanlı milletinin parçası değildiler. Bu halklar Osmanlı üst kimliğine tebaalardır. Osmanlı sürecinde çok dilli ve çok kültürlü olma özelliğini Müslüman olmayanlara yönelik zaman zaman yükselen yoğun baskıya rağmen sürdürmüştür. [i]*

Bununla beraber Avrupa'da gelişmekte olan modern kapitalizm ve bununla gelişen ulus devletçi modeller, Balkanlar'da ve Osmanlı İmparatorluğu'nun işgal ettiği çeşitli bölgelerdeki ulusçu akımlar ve II. Meşrutiyet sonrası İttihat ve Terakki iktidarında güçlenen ''Türkçülük'' ideolojisi, ''Anadolu'nun Türkleştirilmesi'' ve ''Batı Ermenistan'ın engellenmesi'' temelinde hayat bulan Ermeni Soykırımı, Cumhuriyet'in ilanı ve gayrimüslim burjuvazinin mallarına çökülmesiyle ve devlet sermayesiyle güçlendirilen, kompradorlaşan Türk burjuvaziyle beraber ''ulus'' ve ''millet'' kavramları da çok ciddi bir değişime uğramıştır. Bu şekilde zayıf olan Türk burjuvazisi güçlenmiş ve yeni gelişmekte olan kapitalist ilişkiler için ''ortak pazar'' yaratabilmiştir. Türkiye'de uluslaşmanın, ulus-devlet yaratmanın güçlü temelleri böylece Ermeni Soykırımı ile ve Rumların mallarına el koyularak atılmıştır. [ii]

1915 Ermeni Soykırımı'ndan 1938 Dersim Katliamı'na ve uluslaşma, ulus-devlet yaratma sürecinde yaşanan pek çok katliam ve pogrom sürecinden sonra 1940'lı yıllara gelindiğinde ideolojik ve kültürel olarak hız kazanmış bir hâkim ulus şovenizmi ile karşı karşıya geliriz. Artık Türk hâkim sınıflarının oturmuş resmi tarih ve dil tezlerinin yanı sıra bu hâkim ulus şovenizmini azgınca savunacak resmi bir aydın zümresi de güçlü bir şekilde kültürel alanı işgal etmiştir.

1942 yılında dönemin başbakanı ve rejimin kıdemli bürokratlarından Şükrü Saraçoğlu hükümet programını okurken şu ifadeleri dile getirmiştir:

Biz Türküz, Türkçüyüz ve daima Türkçü kalacağız. Bizim için Türkçülük bir kan meselesi olduğu kadar ve laakal o kadar bir vicdan ve kültür meselesidir. (...) Biz ne sarayın ne sermayenin ne de sınıfların saltanatını istiyoruz. İstedığımız sadece Türk milletinin hakimiyetidir.”

Hükümet programının açıklanmasının ardından bütün bir yaz boyunca gazetelerde ‘‘karaborsacı Yahudi’’ tipolojisi yaratıldı; Yahudiler hırsız, karaborsacı ve vurguncu şeklinde günlük olarak resmedildi. Kasım ayına gelindiğinde Maliye Bakanlığı’nın elinde Müslümanların ‘‘M’’, gayrimüslimlerin ‘‘G’’ olarak işaretli olduğu, vergi mükelleflerinden oluşan bir liste vardı. 11 Kasım’da Varlık Vergisi Kanunu kabul edildi.

Ermenilerden %232, Yahudilerden %179 oranlarında vergiler talep eden vergi kanunuyla ilgili yine dönemin başbakanı Şükrü Saraçoğlu şunları söylemiştir:

“Bu kanun aynı zamanda bir devrim kanunudur. Bize ekonomik bağımsızlığımızı kazandıracak bir fırsat karşısındayız. Piyasamıza egemen olan yabancıları böylece ortadan kaldırarak, Türk piyasasını Türklerin eline vereceğiz.”

Varlık vergisi ile toplanan meblağlar dönemin devlet bütçesinin %80’ini oluşturmaktaydı. Akabinde sayıları zaten oldukça azalmış olan gayrimüslim nüfusun sayısı toplam nüfusun içerisinde artık sadece %1’i temsil edecekti.

Bu olağanüstü meblağlardaki vergiyi ödeyemeyenler ve geciktirenler ise Aşkale veya Sivrihisar’da çalışma kamplarına gönderildiler. Kış koşullarında ağır işlerde çalıştırılan gayrimüslimlerden çoğu yaşlı olan 20’yi aşkın kişi hayatını kaybederken, insanlar demiryolu ve karayollarının kar küremesi gibi ağır işlerde çalıştırıldılar. 10 ayın sonunda çalışma kamplarından dönenlerin pek çoğu ülkeyi terk etmeyi ‘‘seçti’’ daha doğrusu zorunlu bırakıldı!

Öteki Kimlikler ve Asimilasyon

Dizinin bir başka dikkat çeken bölümüyse karakterlerin toplumsal ve müşterek hayatları içerisinde yaşadıkları asimilasyon deneyimleri ve ‘‘varolamama’’ durumlarıdır. Örneğin Kulübün sahibi, bir hayli vizyoner gözükten Orhan Bey’in aslında Rum olduğunu ve adının da Niko olduğunu annesinin hafıza problemlerinin başlamasıyla öğreniriz. Orhan Bey veya Niko durumdan öylesine tedirgin olur ki evde çalışanları annesinden uzaklaştırır ve annesini de gözden uzaklara gönderir. Niko artık Orhan Bey olmuştur, Türkçe konuşacak ve vizyoner bir Türk iş insanı olacaktır. Milliyetçi bir organizasyonun kendisine yılın iş adamı ödülünü vermeyi teklif etmesi ama bunun için şartlarının kulüpte gayrimüslimlerin çalışmamaları teklifini de kabul eden; sakladığı, utandığı gayrimüslim kimliğiyle Orhan Bey yılları kapsayan bu asimilasyon politikasının nasıl işlediğinin iyi bir örneğidir.

Bununla beraber annesi Matilda’nın korumacı tavırlarına rağmen, mahalle delikanlısı Fıstık İsmet ile aşk yaşayan haşarı kız Raşel bu ilişkinin başından itibaren kendisini Aysel olarak tanıtır. Bunun arkasında kuvvetle muhtemel İsmet’in gayrimüslim, Yahudi bir kızla uzun bir ilişkiyi kabul etmeyecek olması yatmaktadır. Beraber geçirdikleri mutlu anların ardından Aysel’in yani Raşel’in ‘‘Benim adım Raşel. Ben Yahudi’yim.’’ demesi üzerine İsmet’ten yediği tokat aslında Türk hâkim ulus şovenizminin tokadıdır. Dizi burada daha sonra hızla sağa geçerek İsmet’in tokadını bir kimlik meselesinden çok bir yalan meselesine dönüştürerek kaçamak bir hamle yapar, belki de meseleleri pek zorlamak istemez.

Dizinin bir başka ‘‘uçarı’’ karakteri ise assolist Selim Songür’dür. Ebeveynlerinin ve toplumun tembihlediği hayattan koparak ‘‘hayallerinin peşinde koşan’’ bir yetenek tipolojisi resmedilir burada. Ancak işin özünde ideoloji yine merkezi roldedir. Selim, kadınlara biçilen bir işi yapmak istemektedir. Assolistlik bir kadın işidir o dönemin toplumunda. Dolayısıyla kulüplerin kapılarından kovulur,

şaklaban muamelesi görür. Selim'i dizi boyunca devamlı bir ''varolamama'' halinde görmemizin başlıca sebebi karakterin Türkçü/İslamcı ideolojinin sınırlarına sığamaması iken dizide bu aslında Selim-Baba ilişkisi temeline çekilmeye ve Selim'in kendisini Baba'ya kanıtlama arzusu ekseninde bir varoluş mücadelesi vermesine indirgenmeye çalışılır. Halbuki burada baba olan Baba'dan çok daha güçlü bir otorite figürü vardır; bütün kültürel, ideolojik ve siyasi kurumlarıyla sahnede Türk hâkim sınıflarının baskı aygıtı olan devlet vardır.

Ekranda karşımıza dikilen bir başka karakter ise Çelebi'dir. Dönemin gayrimüslim burjuvazi ve küçük burjuvazisinin mallarının ve servetlerinin gasp edilmesiyle serpilerek Türk orta sınıfını temsil eder sanki Çelebi. Bir Yahudi'nin firmasındaki çaycı Aziz Somuncuoğluyken o artık Çelebi Beydir. Agop'a, Matilda'ya emirler yağdıran, Tasula'nın bedeninden ve emeğinden arsızca faydalanan otoriter, sert bir figürdür. Bir yandan kadınlardan "ahlaksızca" faydalanan insanlara ahlak dersi vermesi de aslında bulunduğu/bulunabildiği hâkim konumdan kaynaklıdır. Yine dizi burada bizleri problemleri bir noktaya yönlendirir. Meseleyi Çelebi'nin bulunduğu hâkim pozisyonun nasıl oluştuğu ve bunun ekonomik ve ideolojik nedenlerinden çıkartarak Çelebi'nin ''terörünü'' basit bir intikam hikayesiyle servis eder: Matilda'dan almak istediği intikam. Çelebi dizinin sonlarına doğru kendi çelişkileriyle sarsılır, kendisinin sözde iktidar figürü Mümtaz'ın kuş kafesini parçalayarak bu ahlaki çöküntü halini de yok eder. Ancak Çelebi'nin hâkim ulus şovenizmi ve bulunduğu konuma yükselişiyle yüzleşememesi, öteki üzerindeki iktidarının aslında kapitalist-emperyalist sistemin dünya çapındaki işleyişinin bir sonucu olmasıyla yüzleşememesi/yüzleştirilmemesi meseleyi basit bir ahlaki arınma çerçevesinde ''çözümler''.

Bütün Bu İlişkilerin Ötesinde GERÇEK Bir Devrim

Dizi insanlara hasıraltı edilen meseleleri tartıştırmayı, kaybolma tehlikesi altındaki Ladino dilini milyonların

izlediği bir platforma taşması ve Seferad Yahudilerinin kültürel ve müşterek hayatlarını göz önüne sermesiyle başlı başına pozitifdir. İnsanların bütün bu gerici ilişkileri sorgulaması, Türkiye Cumhuriyeti'nin yükseldiği tarihi ve acıları doğru bir şekilde anlaması çok önemlidir. Ancak yeterli değildir. Hâkim ulus şovenizmi bu sistemin işleyişinin bir sonucudur. Raşel'in İsmet'ten yediği tokatta, Matilda'nın akrabalarının öldürölmeleri de bütün özgüllükleriyle beraber Kürdistan'dan, İrlanda'ya, Katalunya'ya, Bask Ülkesine uzanan; Tamillerden, Yahudilere kadar genişleyen bir tahakkümün çeşitli örnekleridir. İnsanlığın bu gericilikten kopabilmesinin tek GERÇEK yolu da **GERÇEK bir devrimden** geçmektedir. Devrim sonrasında kurulacak olan Sosyalist Cumhuriyet, Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkını koşulsuz bir şekilde destekleyecek ve uluslar arasında tam hak eşitliğine dayanan bir iktidar kuracaktır. Yeni Sosyalist İktidarın devrim sonrası izleyeceği politikalardan da bahsettiğimiz, *Ulusal Sorun Dosyası*'nda da dile getirildiği üzere:

Dillerin ve kültürlerin üzerindeki tüm engellemeler kaldırılacak ve anadilde eğitim her bir ulus ve azınlık için uygulanacaktır. Uzun zamandır süren asimilasyondan ötürü ezilen ulusların dillerinin aşınması, hatta bazılarının yok olma noktasına gelmesinden ötürü, pozitif ayrımcılık uygulanarak, ezilen ulusun ve azınlıkların dillerinin yeniden serpilip gelişmesine ve dünya insanlık hazinesinin parçası olarak zenginleştirilmesine katkıda bulunacaktır. Resmi dil yasaklanacak, Yeni Sosyalist İktidar altında yaşayan halklar arasında gönüllü birlikteliğin ve bağların güçlenmesi için, etnik kökeni ne olursa olsun herkesin Kürtçe, Zazaca ve Türkçe, Arapça ve diğer dilleri öğrenmesi teşvik edilecektir.

Böylesi özgürleştirici bir vizyonu hayata geçirebilmemiz komünizme yönelmiş sosyalist bir devrimi yapabilmemiz için insanların Bob Avakian'ın mimarı olduğu yeni komünizmi, yeni komünizmin yöntem ve yaklaşımını öğrenmeleri çok büyük bir

aciliyet olduğu gibi aynı zamanda bir zorunluluktur da!

[i] *Ulusal Sorun Dosyası*, Yeni Komünizm Kolektifi Çalışma Grubu, 2021

[ii] *Ulusal Sorun Dosyası*, Yeni Komünizm Kolektifi Çalışma Grubu, 2021

Çin Komünist Partisi ve Komünizm: Dün, Bugün ve Yarın

Çin Komünist Partisi (ÇKP) 1921 yılının 1 Temmuz'unda kuruldu. Bugün 2021 yılının 1 Temmuz'unda bulunmaktayız yani Mao Zedong'un da delegeesi ve daha sonra önderi olduğu ÇKP'nin kuruluşunun 100. yılındayız. Peki bugünü anmak ya da daha doğrusu bugünün, Çin Komünist Partisi'nin, Çin'de verilen Halk Savaşı sonrasında gerçekleşen Demokratik Halk Devrimi'nin ve komünizmin ilerletilmesinin miadı olan günlerden birisinin değerinin kavranması, hatırlatılması neden önemli? Bunu basit bir ''nostalji'' gibi, eskiyi yad etmek olarak mı algılamalı? Geçmişe hak ettiği değeri vermek gibi mi algılamalı? Yoksa bunu komünizmin ''son noktası'' olarak analiz edip bütün hareket noktası mı yapmalı? Bu soruya verilecek cevap bizim ne yaptığımız, ne için ve kimin için yaptığımız ve hakikatin ne olduğu meselesidir. Hadi hem tarihi önemdeki bugünü anlayalım hem de bu anlayışın ileriye nasıl taşındığına bir göz atalım.

Dostoyevski'nin bir sözü vardır; hepimiz Gogol'un paltosundan çıktık der. Dostoyevski burada Gogol'un ''Palto'' hikayesine bir gönderme yapar bunun iki nedeni vardır; birincisi Palto öyküsünün Rus Edebiyatı için bir yapıtaşı rolü görmesi, ikincisi ise Rus Edebiyatının gelişiminin merkezinde de bu öykünün oluşudur. Bunda etkili olan pek çok faktör vardır;

Gogol'un olağanüstü kurgu yeteneğinden biçeme, sosyal sınıf baskısının aldığı biçimlerin bütün çıplaklığıyla estetik bir dille incelenmesine kadar uzayıp gider. Ancak aralarındaki belki de en önemli faktör başkarakter Akakiy Akakieviç'in Gogol'un kaleminde sıradan bir ''küçük insan'' anlatısından çıkararak edebiyatta insancıl ve gerçekçi bir damarın mihenk taşı olmasıdır. Yani? Derdimiz Rus Edebiyatından portreler vermek mi hayır, kesinlikle değil. Ama derdimiz Mao Zedong'un ''Paltosundan'' nihai hedefi komünist toplum olan devrimin ileri neferlerinin, İbrahim Kaypakkaya'nın, Bob Avakian'ın ve devrime hayatını adanmış nice yoldaşların ve bütün bir kuşağın nasıl çıktığını anlatmak ve bunu anlatırken bu ''Palto''nun - Marx'la birlikte başlayan ve Lenin'le birlikte niteliksel bir ilerleme seyreden ve Mao'nun ölümsüz katkılarıyla yeni bir aşamayı temsil eden- neden ve nasıl bir kopuş anlamına geldiğini ve bugün ''Paltodan çıkmanın'' ne anlama geldiğini anlatmaktır.

Mao'nun Paltosu

Rusya'dan gelen devrimin rüzgarı 1919'da yüzbinlerin katıldığı öğrenci protestolarından, grevlere ve köylü ayaklanmalarına kadar Çin'in farklı kesimlerine yayılmıştı. İşte böylesi bir zamanda, 1921 yılında Çin gibi bir ülkede devrim yapma mücadelesiyle cebelleşmek üzere Çin Komünist Partisi kuruldu. 1925 yılında Yunan eyaletinde Mao köyden köye giderek köylüleri partiye kazandırırken Parti içerisindeki ilk büyük engellerden birisiyle karşılaştı, Parti liderleri köylüleri geri ve muhafazakar olarak görüyor onları Partide istemiyorlardı. Mao bu görüşün karşısında durdu ve üç alternatif olduğunu söyledi ''Önlerinde yürümek ve onlara önderlik etmek. Arkalarına dizilip kuyrukçuluk etmek ve eleştirmek? Ya da önlerinde durup onlara karşı gelmek?'' Açıktı ki Mao ilk alternatif üzerinde diretti ve o çizgiyi ileriye taşıyarak Çin'de gerçek bir devrim yaptı.

1928 yılına gelindiğinde Parti'nin 4/5'i yok edilmiş ve parti güçleri yeraltında faaliyet yürütmeye zorlanmıştı. Bu büyük

yenilgi devrimci teoride daha ileri bir atılımı ve analizi zorunlu kılmıştı. Normalde Sovyetlerde izlenen devrim stratejisi şehirlerde gerçekleşen ayaklanmaları takip eden bir iç savaştı ve Parti içerisindeki kimi klikler bu modeli savunuyordu ancak Mao bunun Çin gibi ezilen bir ülkede uygulanabilir bir model olmadığını görerek devrim stratejisinde inanılmaz bir atılım yaparak tarihte ilk kez kapsayıcı Marksist bir askeri çizgi ve sistem geliştirdi. Mao'nun askeri doktrini savaşın kendisinin başından itibaren kitlelere bağlı olduğunu ilan ediyordu. Mao, Halk Savaşı kavramsallaştırmasını geliştirirken bilimsel davrandı, Kızıl Ordu'yu ve devrimin stratejisini oluştururken dayandığı zemin bilimsel bir yöntem ve yaklaşımı içeriyordu.[1]

Şüphesiz ki Mao'nun bilime katkıları sadece askeri stratejiyle sınırlı değildi; 1949 yılında Çin Komünist Partisi 3 Başlı Ejderhaya (emperyalizm, feodalizm, komprador bürokrat kapitalizm) karşı devrimi gerçekleştirdikten sonra da Mao'nun bilime katkıları devam etti. Çin'de yaşanan Demokratik Halk Devrimi, devrim tarihinde teorik ve pratik bir mîat anlamına da geliyordu. ''Yeni Demokrasi'' modellemesinden, Çelişki Üzerine yazısına, bugün şeytanlaştırılan ancak hem ekonomik hem sosyal olarak özgürleştirici Büyük İleri Atılım deneyimine, modern revizyonizmin tespiti ve geri dönüşlerin tahlil edilmesi, en önemlisi sosyalizm inşası boyunca sınıf savaşımının devam ettiği ve geri dönüşlere karşı mücadelenin proletarya diktatörlüğü altında sürdürülmesinin ileri bir aracı ve aşaması olarak Büyük Proleter Kültür Devrimi'ne kadar Mao'nun bilime katkıları devam etti.

Paltodan Çıkmak

Dostoyevski, Gogol'a dair yaptığı bu gözlemde Gogol'un ''Paltosunda'' kaldık demez aksine oradan çıktıklarını söyler. Kendi yanında kimi/kimleri kastettiği edebiyat tarihçilerinin tartışma alanı olsa da Dostoyevski biçimsel anlamdan, karakter derinliğine, üsluptan, edebiyata kazandırdığı kavramlara kadar pek çok alanda Gogol'un Palto'sundan çok net bir şekilde

çıkılmış, Gogol'un edebiyatından kopmuştur. Kopuşlar (*rupture*) ve atılımlar (*breakthroughs*) sadece edebiyata özgü değildir, bu kavramlar Marksizm bilimine de içkindirler ve şayet bunlardan bahsedeceksek yani komünizmin, insanlığın kurtuluşunun naçizane yolunun tamamen yeni bir safhasının başlangıcını temsil eden Bob Avakian'ın yeni komünizminden bahsetmemiz gerekecektir; Palto'dan çıkmak bir yana felç edici siyasaların içerisinde sıkışıp kalarak burjuva demokrasisini, sosyal demokrasiyi ve Ajithizmin çeşitlemelerini savunanlardan değil. [ii][iii]

1976 yılında yaşanan karşı devrimci darbeyle Sosyalist Çin revizyonistlerin eline geçti; bugün geline aşamada Çin, Amerika ile dünyanın tahakkümünde mücadele eden emperyalist bir güce dönüştü. Bu dünya devrimi için üzücü ve ağır bir kayıptı.

Ancak bu kayıp burjuvazinin kimi kiralık kalemlerinin ortaya attığı gibi ''tarihin sonu'' değildir. Bu üzerinde cebelleşilmesi gereken pek çok soruyu beraberinde getiren daha ileriye bir atılım için bir çıkış noktasıdır. Ve bu noktada dünya devriminin merkezi sorunlarıyla cebelleşen, devrimin teori ve pratiğinde kopuşlar yaşayarak komünizmin kritik çelişkisini çözümleyen Bob Avakian'ın yeni komünizmine ihtiyacımız var.

Eğer bugün devrimden ve insanlığın, gezegenin ve türlerin kurtuluşundan bahsediyorsak evet bugün yeni komünizmden, onun yöntem ve yaklaşımından bahsetmek ve onu kitlelere götürmek zorundayız!

[i] https://revcom.us/a/140/Mao_true-story-en.html

[ii] <http://yenikomunizm.com/yeni-komunizm-her-seyi-degistirebilir-sayet/>

[iii] Ajithizm, Temmuz 2013'te Ajith tarafından yazılan "Avakianizm'e Karşı" başlıklı broşürde derlenen eğilimdir. Bu eğilim, çevrimiçi dergi Demarcations'ta

yayınlanan “Ajith – Geçmişin Tortusunun Bir Portresi” başlıklı makalede analiz edilmiş ve kapsamlı bir biçimde eleştirilmiştir. Ajith ile yapılan bu polemik, yeni sentezin ayrıntılarına indiği ve onu Bob Avakian’ın epistemolojide yarattığı kırılmaya odaklanan bir dizi eski sorudan ayrıştırdığı için kritik bir çalışmadır. Yazarlar şu tespiti yapmaktalar: “En büyük önderlerinin düşünceleri de dâhil, komünist harekette yanlışlar yapılmış olsa da, bu komünistleri ne korku içinde pusmaya ne de devede keşiş misali ikincil zayıflıkları savunmayı kabul etmeye sevk etmelidir. Ancak bir tarihsel bağlamda yapılan hatalar, Ajith’in yaptığı gibi desteklendikleri, kutsandıkları ve geliştirildiklerinden, toplum için nitel olarak farklı bir projeye dönüştürülmüş olurlar.” “Ajith – A Portrait of the Residue of the Past”, sayfa 80.

Sosyal demokrasi, “sosyalizmin” burjuva seçimleriyle iktidara gelecek –aslında bazı endüstriler için devlet mülkiyetinin ve kapsamlı refah tedbirlerinin bileşkesi- bir biçimini tasavvur eden siyasal bir eğilimdir. Burjuva devletin şiddetli baskıcı iktidarına, milyonların dahliyle iktidar için topyekûn kitle mücadelesi aracılığıyla karşı koymayı ve onu yenilgiye uğratmayı red deder, bu ihtiyacı karşılayacak devrimci eğilimlere de karşı çıkar. Sosyal demokrasi, genellikle dillendirilmeyen temeli koloni ve yeni kolonilerden yapılan yağmadan sağlanan ganimet olan Avrupa’da ciddi bir eğilim olarak ortaya çıkmıştır. Bugün Latin Amerika’da (Brezilya’da Lula, Şili’de Bachelet, vb.) ve başka yerlerde önemli bir güçtür ve ABD’de Amerika Demokratik Sosyalistleri (DSA-Democratic Socialists of America) ve benzeri gruplarda şekillenmektedir.

Hindistan: Dünya İnsanlık Testinden Geçiyor, Kitleler Can Çekişiyor!

Kapitalist-emperyalist sistemin yağmasından pay alan az nüfuslu kimi ülkeler başarılı aşı kampanyaları yürütürken Batı emperyalizmi ise bilim insanlarının yıllar önce verdikleri

tavsiyeleri yani kitlelerin sağlığı yerine bu sistemin dinamiklerinin olmazsa olmazı olan karı tercih ettikleri için zorlanmaya devam ediyorlar. şu an dünya bir bütün olarak pandemi ile mücadelede etkisiz olsa ve bütün dünya halkları öyle ya da böyle pandeminin koşullarından negatif etkilense de gözler şu an Hindistan'a çevrilmiş durumda. Çünkü Hindistan günlük 300.000'ini geçen vaka sayıları, günlük 3000'ini geçen ölüm sayıları ve karaborsa olmuş oksijen tüpleri ile büyük bir insanlık krizi yaşıyor.

Washington Post gibi gazeteler her ne kadar retorik bir soru olsa da 1.3 milyarlık nüfusu ile Hindistan'ı izole etmenin mümkün olup olmadığını tartışarak ''kendi ülkelerini'' ve ''kendi çıkarlarını'' tartışırken ve Batı emperyalizmi gerçekten göstermelik ''yardımlarını'' Hindistan'a ulaştırırken, ülkede krematoryumlar dolmaya devam ediyor; durum o kadar korkunç ki insanlar kaybettikleri yakınlarını parklarda yakıyorlar. Hindistan'da yaşanan felaket sadece Hindistan halklarının problemi değil bütün dünyanın problemidir ve bu pandeminin bir kere daha ampirik olarak kanıtladığı üzere kapitalizm-emperyalizm bir dünya sistemidir. Analizlerimiz kadar zm önerilerimiz de meseleye holistik bir perspektiften bakmak zorundadır. Öte yandan Hindistan'ın bu derece kahredici bir halde olmasının Hindu-faşist Modi rejiminin özgüllükleriyle de ilişkisi vardır. şimdi olan bitene bir göz atalım.

Faşizm Bilimi Resmen İnkâr Ediyor

Faşist rejimlerin birbirleriyle ortak özelliklerinden bir tanesi iyi bilimi resmen inkar ederek ideolojilerinin temeline inanç sistemlerini alırlarken, ''p bilim'' ile kitlelere yalan söylemekten geri kalmamalarıdır. Seçimle Amerika'dan defedilen Trump/Pence faşist rejimi de Erdoğan'ın temsil ettiği rejim de son tahlilde salgın yönetiminde sınıfta kalmakla yetinmemiş kitlelere büyük acılara mal olmuş Hindu-faşist Modi rejimi kadar bilimi inkar etmiş, faşizmi sürdürebilmek ve konsolide olabilmek/olmaya devam edebilmek

adına toplumu kendi ideolojisi ekseninde tekrar tekrar negatif bir şekilde kutuplaştırmıştır. Modi, Hindistan'da Mart ayında kamu sağlığı uzmanlarının uyarılarına ve bilimsel verilere kulak tıkayarak yaklaşmakta olan seçimler için devasa mitingler organize etti. Mitinglerinde şuursuzca Müslüman eyalet yöneticilerini hedef alarak ''Çok fazla kabristan yapıyorlar ama shamshan yapmıyorlar, her şehirde yapılan her kabristan için birde shamshan yapmalılar'' gibi sözlerle toplumu kendi zehirli ideolojisi etrafında şuursuzca kutuplaştırmaya devam etti. Yetmedi, Hindular için kutsal olan Kumbh Mela haccı için yeşil ışık yaktı ve milyonlarca Hindu'yu tek bir şehirde topladı. Yetmedi, Modi rejimi sözde bir ''kendine yetme'' politikası adı altında (atmahirbhar Bharat) yurtdışından aşu almayı reddetti ancak ''dünyanın eczanesi'' haline gelen Hindistan kendi nüfusunun sadece günde %0.2'sine aşu yapabilirken yurtdışına aşu üretimi ve satışını hız kesmeden sürdürdü.

Pandeminin resmi olarak ilan edildiği geçen yılın Mart ayında Modi rejimi mevsimlik işçileri ve köylüleri çok zor durumda bırakan ne olduğu belirsiz bir karantina uygulaması başlattı, tabii ki kontrolsüz uygulanan bu kapanma kısa süre içerisinde şehirdeki mevsimlik işçilerin memleketlerine virüsü taşımaları ve ülkede vaka sayılarının hızla artmasıyla sonuçlandı. Bütün bunlar olurken Modi halka ''tencere tava ile ses yaparak virüsü kovmaları'' ve ''mum yakmaları'' çağrısı yaptı. Ancak Hindistan'ın insanlık krizi bununla da sınırlı değil. Bir yandan Hindistan'a yardım ettiklerini açıklayan dünya emperyalizminin devleri kendi ülkelerindeki uluslararası tekellerin aşuılarının özel mülkiyetini ve üretim haklarını korurken ya da dokunmazken Hindistan'da üretilecek Covivax aşusına bel bağlayan Latin Amerika ve Afrika ülkelerinin halkları adeta ölüme terk edilmiş durumda çaresizlik ile olan biteni seyrediyorlar. Tanınmış Hintli yazar Arundhati Roy *The Guardian*'a yazdığı yazısında Modi rejimini ''insanlık suçu işlemekle'' itham ederken haklıydı, ancak Roy'un söyledikleri sadece buzdağının görünen tarafı, çünkü bütün bir pandeminin

en büyük insanlık suçu işleyicisi kendi işleyiş dinamikleri ile yarattığı çelişkilerle kapitalist-emperyalist sistemdir!

‘‘Dünyanın Eczanesi’’ Hindistan ve Sistemin Sınırları Aşan Örgütlenmesi

Kapitalist-emperyalist sistem bir dünya sistemidir savının empirik düzeyde olumlanması için bakabileceğimiz farklı örnekler var. Burada uluslararası bir tröstün ‘‘meta zincirine’’ bakmamız bazı şeyleri açıklığa kavuşturabilir. Örneğin Bundeswher Üniversitesinden (Münih) Michael Essig’in hesaplamasına göre Volkswagen ayarında bir çokuluslu şirketin ortalama 5000 tane tedarikçisi oluyor; bunlar birinci zincir tedarikçiler olarak geçiyor, bu birincil tedarikçilerin her birinin yaklaşık olarak 250 tane de ikincil tedarikçisi oluyor. Bu da örneğin Volkswagen şirketinin 1.25 milyon tedarikçi firması olduğunu gösteriyor. Ancak bu hesaplama da üçüncü zincir tedarikçileri dışarıda bırakarak yapılıyor. Örneğin pandeminin başladığını kabul ettiğimiz Vuhan şehrinde üretimin kısa süreli aksaması bizlerin küresel 51 şirketin en az bir tane birincil zincir tedarikçisinin burada olduğunu ve 5 milyon şirketin en az bir tane ikincil tedarikçisinin bu şehirde olduğunu gösterdi.

Dünya Ekonomik Forum’unun bir raporuna göre pandemi dünyanın en büyük 1000 çokuluslu şirketinin büyük ölçüde Çin üzerinde merkezileşen ikincil ve üçüncül tedarikçilerinin en az %90’ının virüsten etkilendiğini söyledi. Tabii ki bu tedarik ve meta üretim zincirinin bütün bir dünyaya yayıldığını söylemeye gerek yok. Bu şekilde sistemin anarşik örgütlenmesi üzerinden ortaya çıkan bu ağları Marx ‘‘ağ metamorfozları’’ olarak adlandırmıştı. Peki bunun Hindistan ile ne ilgisi var? Aslına bakılacak olursa söz konusu farmakoloji şirketleri olduğunda bu tedarik ve üretim ağlarının en temel ayaklarından birisi ‘‘dünyanın eczanesi’’ olarak da bilinen Hindistan.

Nitekim Hindistan dünyanın en büyük üçüncü farmakolojik endüstri üreticisi. Dünya küresel aşı üretiminde, bütün

dünyadaki kızamık aşılarının %60-%90 oranını Hindistan tedarik ediyor. Bunun dışında Amerikan ilaç pazarının bir numaralı üreticisi de yine Hindistan. Ancak bütün bu üretim kapasitesine rağmen Hindistan halkları oksijen tüpleri için sıra bekliyor, kendi ülkelerinde üretilen ve COVID-19 tedavisi için kullanılan Remdesivir ilacına erişemiyorlar, her gün 3000'i aşkın insan can çekişerek ölüyor. Bu ne Hindistan hakim sınıflarının ''niyetleri'' ya da ''iradeleri'' meselesi ne de basit bir tercih meselesi. Bu kapitalist-emperyalist sistemin üretim ve dağıtım dinamikleri, bu kapitalizmin anarşik örgütlenmesinin belirli bir özgülde faşist bir rejim ile ortaya çıkarttığı bir insanlık krizi. Ve bu derece aşı üretim potansiyeline rağmen Hindistan'da nüfusun en az %60'ının aşılabilmesi için öngörülen tarih 2022 yılının Kasım ayı.

Hindistan, Modi rejiminde ve öncesindeki yönetimlerde de dünya çapında bir motto olmuş ''kemer sıkma politikalarından'' (austerity) nasibini almış durumda. Ülkenin sağlık sektörünün 2/3'ü özelleştirilmiş durumdayken yurtdışına yoğun beyin göçü yaşayan ülkede her 1000 kişiye 0.8 doktor düşüyor. Ve toplam solunum cihazı 1 milyarı aşan nüfus için sadece 48.000. Sağlık altyapısı tamamen özelleştirmenin ve kapitalizmin büyü ya da öl şiarına uygun olan bir optimizasyonun kurbanı. Hiçbir şirket gönüllü bir şekilde ekstra yatak ya da ekstra solunum cihazı geliştirmiyor. Hindistan halkları bir yandan dünyanın ilaç ihtiyaçlarını üretirken Hindu-faşist rejimin ve tekellerin halk kitlelerine biçtiği şiar ise ''altta kalanın canı çıksın'' oluyor.

Sorulması gereken soru ise Hindistanlı kitlelerin böylesine yayılan bir virüsle en basit oksijen desteği bile olmadan başlarında faşist bir rejimle daha ne kadar yaşayabilecekleri, kaç insanın daha gereksiz bir şekilde öleceği. Bu sistem daha ne kadar gereksiz acıya sahne olacak? Ne kadar insan daha önlenemez nedenlerle acı bir şekilde yaşayamadan ölecek? Daha ne kadar insanın kaderi bu sistem tarafından onlar daha doğmadan damgalanmış olacak? ''Önce bütün dünya gelir''

şeklinde düşünmek yerine ‘‘önce kendim ülkem gelir’’ anlayışının ödetebileceği bedel olan aşılara bağışık mutasyonlar ve son sürat yayılan bambaşka zoonoz hastalıklara insanlık acaba hazır mı? Ve en temelde sorulması gereken soru ise bu cehennemden bütüncül bir çıkışın nasıl olabileceği? Evet bu cehennemden, kapitalizm-emperyalizm cehenneminden bir çıkış var ve bu ancak GERÇEK bir devrim ile mümkündür. Bugün Hindistan halkının ihtiyacı olan da bütün dünya halklarının ihtiyacı olan da devrimdir. Bu devrim zorunludur, arzulanabilirdir ve mümkündür!

Bir İnkârın Tarihi: 24 Nisan Ermeni Soykırımının Başlangıcı

Tarihçiler ve sosyologlar arasında Ermeni Soykırımının gelmekte olup olmadığı, bunun temellerinin var olup olmadığı arasında bir tartışma söz konusu olsa da mutabık olunan nokta şudur ki 24 Nisan 1915 tarihi her şeyin resmi olarak başladığı tarihtir. Dönemin Dahiliye Nazırı (İçişleri Bakanı) Talat Paşa’nın emriyle aralarında Krikor Zohrab, Gomidas Vartabed gibi tanınan figürlerin de olduğu İstanbul’da bulunan 2234 aydın ve siyasi figür tutuklanarak Ankara’da bulunan iki farklı merkeze götürüldü. Bu tarih daha sonra Ermeni Soykırımı’nın başlangıç ve anma günü olarak kayıtlara geçecekti.

Soykırım

Bir mefhum olarak soykırım kelimesi tıpkı Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkı gibi Türkiye ‘‘sosyalist’’ hareketlerinin bütününde turnusol kağıdı işlevi görür. Bu son tahlilde hakim

ulus şovenizmine düşüp düşmemenin meselesidir, ırkçı resmi tarihi kabul edip etmeme ve Türkiye’de faşizmin kutsal sentezi olan Türkçü/İslamcı ideolojiye karşı çıkabilme meselesidir. Bilinen bir gerçektir ki bugün Türkiye’de ilerici, solcu hatta bazen devrimci olarak tanımladığımız kişiler dahi bir ‘‘soykırım inkarcılığına’’ girişebilmekte, yeri geldiğinde bu cani suçu normalleştirmeye, meşrulaştırmaya çalışmaktadırlar; dolayısıyla Ermeni Soykırımını aslında bir inkarın da tarihidir. Bu sadece 1915-1917 yılları arasında bir milyonu aşkın Ermeni’nin öldürülmesi değil, bu caniliğin yıllar boyunca asimilasyon ve inkar ve ulusal baskıyla tahkim edilmesi; gündelik hayatta her gün tekrar tekrar yaratılması meselesidir. Nitekim çöken İmparatorluğun üzerinden faşist bir diktatörlük inşa eden Kemalist rejim daha sonra Türkiye/Kürdistan coğrafyasının üzerine bir karabasan gibi çöken resmi mitin, ulusal kimliğin inşasına başlar. İbrahim Kaypakkaya’nın bu resmi mitin yaratılmasına dair yıllar önce yaptığı tespit şu şekildedir:

‘‘Kemalist diktatörlük, Türk şovenizmini körüklemeye girişti. Tarihi yeni baştan kaleme alarak, bütün milletlerin Türklerden türediği şeklinde ırkçı ve faşist teoriyi piyasaya sürdü. Diğer azınlık milliyetlerin tarihini, kitaplardan tamamen sildi. Bütün dillerin Türkçeden doğduğu şeklindeki Güneş Dil Teorisi safsatasını yaydı. ‘‘Bir Türk dünyaya bedeldir ’’, ‘‘Ne mutlu Türküm diyene’’ cinsinden şovenist sloganları ülkenin her köşesine, okullara, dairelere, her yere soktu.’’ [i]

Bu noktada şunu es geçmemek gerekiyor, aslında soykırım dediğimizde bunu sadece Birleşmiş Milletler’in ‘‘ulusal, etnik, ırksal, veya dinsel bir grubu kısmen veya tamamen ortadan kaldırmak amacıyla yapılan’’ bir tanımlaması değil de buna ek olarak asimilasyon ve gündelik hayatta her alanda yaratılan hakim ulus şovenizminin mitleri ile sürdürülen eylemler bütünü olarak almamız gerekiyor. [ii]

Soykırıma Giden Yoldan Türkçü/İslamcı Faşizme Uzanan Süreç

1.5 milyon Ermeni'nin sistematik bir şekilde katledilmesi süreci, iç içe geçmiş birden fazla siyasetin ve ideolojinin pratiğe dökülmesidir. Mevcut gerici rejimin dizilerini dahi yaparak her fırsatta kendisini parlatmaya çalıştığı Abdülhamit dönemi, dağılmakta olan bir İmparatorluğun ''ümmete dönüş'' adı altında yaşadığı son çırpınışları içerir. 1890'lı yıllardan 1909 Adana pogromuna kadar Müslümanların muvaffak ulusu oluşturmalarının tahkim edilmesi adına 1878 Berlin Konferansının da korkusuyla sayıları yüz binleri bulan Ermeni yerlerinden edilerek katledildi.

Abdülhamit sonrası dönemde ise ''ümmete dönüşün'' aksine İttihat ve Terakki önderliğinde ulus-devletleşme sürecinin temelleri atılacaktır, ancak bu meseleye bütünüyle ideolojik temelde yaklaşmak hata olacaktır. İttihat ve Terakki ile başlayan bir ulus-devletleşme sürecinin Cumhuriyet süreci ile devam ettirildiği, bunun neticesinde çeşitli pogromlar ve katliamların; asimilasyon projeleriyle birleştirilerek azınlık halklarına dayatıldığı doğrudur. Nitekim dediğimiz gibi bu salt bir ideolojik tutkal olmanın ötesinde ekonomik temelleri olan siyasalardır. Bu noktada bir kez daha İbrahim Kaypakkaya'dan bir alıntı yapmakta fayda vardır:

''Türk burjuvazisinin önce İttihat ve Terakki Cemiyeti etrafında toplandığını, bu sınıfın subaylar ve asilzadelerle birlikte 1908 Jön Türk devrimine önderlik ettiğini biliyoruz. İttihat ve Terakki Cemiyeti iktidar makamına oturduktan sonra, dünya şartlarının ve Türkiye'nin tasfiye edilemeyen yansömürge yapısının zorlamasıyla İttihat ve Terakkiciler, Alman emperyalizmi ile işbirliğine giriştiler. Bir yandan burjuvazinin bir kanadı hızla büyüdü, palazlandı, Türk büyük burjuvazisini oluşturdu; öte yandan Abdülhamit zamanından beri mevcut olan genellikle azınlık milliyetlere mensup komprador burjuvazi varlığını devam ettiriyordu.'' [\[iii\]](#)

''Kemalist diktatörlük, Türk şovenizmini körüklemeye girişti. Tarihi yeni baştan kaleme alarak, bütün milletlerin Türklerden türediği şeklinde ırkçı ve faşist teoriyi piyasaya sürdü. Diğer azınlık milliyetlerin tarihini, kitaplardan tamamen sildi. Bütün dillerin Türkçeden doğduğu şeklindeki Güneş Dil Teorisi safsatasını yaydı. "Bir Türk dünyaya bedeldir", "Ne mutlu Türküm diyene" cinsinden şovenist sloganları ülkenin her köşesine, okullara, dairelere, her yere soktu.'' – **İbrahim Kaypakkaya**

Nitekim İttihat ve Terakki'nin toplumsal projesinin ekonomik temellerini anlamak ve devam eden süreci bu temelde anlamak, akabinde konsolide olan hakim ulus ideolojisinin gördüğü tutkal işlevini anlamak elzemdir, aksi yönde yapılacak bir okuma bizleri meselenin altyapı-üstyapı ilişkileri temelinde ele alınmasından da uzaklaştıracaktır. Devam edelim, Abdülhamit döneminden kalan azınlık milliyetlerin komprador burjuvazisi burada temel bir çelişkiyi keskinleştirmektedir; ulus-devlet olarak devam etmek isteyen İttihat ve Terakki ve devamında Kemalist rejim için bu durum büyük anlamda zorlayıcı ve acil olarak çözüme kavuşturulması gereken bir çelişki olarak varlığını sürdürecektir. Velhasıl Cumhuriyet'e geçişte

sistematik pogromlar, zorunlu göçler ve tabii ki soykırım ile sürdürülen bu süreç devamında:

‘‘İttihat ve Terakki döneminde olduğu gibi, Cumhuriyet döneminde de, Kurtuluş Savaşı’na katılan orta burjuvazinin bir kesimi, ele geçirdiği devlet gücünü, zenginleşmek için bir kaldıraç gibi kullanarak, devlet tekellerini yaratıp bunları kendi hizmetine koşarak, emperyalizmle işbirliğine girişerek, onların yatırımlarına ortak olarak hükümet makamlarını, yüksek memuriyetleri de hizmetine sokarak, devlet bankalarından aldıkları kredilerle, rüşvetlerle, vurgunlarla şişerek, Türkiye’yi terk eden ve katledilen Ermeni ve Rum kapitalistlerinin mallarına, mülklerine el koyarak iyice zenginleştiler, milli karakterdeki orta burjuvazinin diğer kesimlerinden koptular.’’ [\[iv\]](#)

Ancak zannedilmemelidir ki bütün bu gasp azınlık milliyetleri üzerindeki baskı ve şovenizmi bitirmiştir bilmukabele İttihat ve Terraki’nin savunduğu ve Cumhuriyet’in kurulmasını takip eden süreçte Kemalist rejimin ardından da kademeli bir şekilde devam ettirilmiş, hem Anadolu’da hem Kürdistan’da, hem de Türkiye’nin pek çok farklı yerlerinde azınlıklara karşı pogromlar ve saldırılar devam ettirilmiştir. Vakıa, yazımızın başında da belirttiğimiz üzere soykırım sadece eylemin kendisi değildir. Soykırımın hayaleti, Erdoğan’ın temsil ettiği Türkçü/İslamcı faşist rejimin muhtevasını oluşturan tutkallardan bir tanesidir, **filvaki; bunu her fırsatta toplumu faşizan bir temelde kutuplaştırmak ve böylece kendi rejimlerinin söylemini tekrar tekrar üretmekte ve bunu pratiğe en gerici şekilde geçirmekte kullanmaktadırlar. Hrant Dink’in katledilmesinden Dağlık Karabağ meselesinde Türkiye içerisinde varlık mücadelesi veren Ermeni halkına karşı girişilen gadre uğratma eylemlerine kadar soykırımın hayaleti bütün ülkenin, hatta bütün bir coğrafyanın üzerinde gezinmektedir.**

Faşizme, Soykırım İnkarcılarına ve En Temelinde Bu Sisteme Karşı Mücadele Yürütmek

Soykırım inkarcılığı Türk hakim sınıflarının uzlaşa sağladıkları ve hem diplomatik hem de akademik alanda yürüttükleri mücadelenin çok önemli bir parçasıdır. Gerek İslamcı burjuvazi gerekse de Kemalist burjuvazi soykırımı inkar etmekten, yurtdışında bunun için think-tankler oluşturmaktan, bilim-karşıtı tezlerle kitleleri manipüle etmekten geri kalmazlar. İnkarcı kutbun başını çeken isimlerden birisi de azıllı bir faşist olan Doğu Perinçek ve Kemalist burjuvazinin kalemlı tetikçiliğini yapan Sözcü gazetesidir. Bunlar her yıl 24 Nisan'da ''sözde Ermeni Soykırımı'' diyerek haber yapmaktan, broşürler hazırlamaktan ve TV kanallarında soykırımın ne kadar büyük bir yalan olduğunu söylemekten geri kalmazlar.

Bugün faşizme karşı yürüttüğümüz ve kararlılıkla sürdürmemiz gereken mücadele kitleleri bu negatif kutuplaştırmadan çıkarmaktan ve soykırım inkarcılığı da dahil olmak üzere bütün bilim-karşıtı düşüncelere karşı sistematik siyasi/ideolojik mücadele vermekten ve bu temelde gerçek bir devrim hareketi inşa etmekten geçer. Vaki, unutulmaması gereken hakikat faşizmin kendiliğinden gelişen bir rejim biçimi olmadığı, aksine temellerini tamamen bu sistemden aldığı ve kapitalizmin geçmiş baskıcı sistemlerden miras aldığı bütün gericilikleri de ısrarla devam ettirmekte ve bazı hususlarıyla ilerletmekte faşizmi baskın bir çözümleyici olarak kullanmaktan geri kalmadığıdır. Kapitalist-emperyalist sistem varlığını sürdürdükçe faşizm ve bilim karşıtı düşünce biçimleri toplum içerisinde varlıklarını korumaya, hatta kimi zaman Türkiye'de, Hindistan'da olduğu gibi baskın ideoloji olarak kendisini göstermeye devam edeceklerdir.

Azınlık milliyetlere ve ulusal meseleye gelecek olursak, bu mesele başlı başına bir dosya konusudur. Ancak şunu belirtmekte fayda vardır ki; **ne Amerikan hakim sınıfları Siyahiler üzerindeki baskı olmadan, ne de Türk hakim sınıfları Kürt halkı üzerinde baskı olmadan yapamazlar. Ulusal sorun bu sisteme içkindir ve bu sistem altında yapılacak reformlarla**

özme kavuşturulabilecek bir mesele değildir. Holokost için kullanılan yaygın slogan ‘‘Bir Daha Asla!’’ diyebilmenin, bütün azınlık milliyetlerin uğratıldıkları gadre bir daha asla diyebilmenin temeli bu sistemi komünist bir toplum yolunda gerçek bir devrim hareketi ile alaşağı etmekten geçer!

Dipnotlar:

[\[i\]](#) Kaypakkaya, İbrahim. *İbrahim Kaypakkaya Bütün Eserleri*. 7th ed. Nisan Yayıncılık, 2016.

[\[ii\]](#) Birleşmiş Milletlerin söz konusu sözleşmesi 1948 tarihli olmakla beraber kelimeyi ilk kez kavramsallaştıran kişi Raphael Lemkin'dir. Lemkin 1921 yılında Talat Paşa'nın Berlin'de öldürülmesi üzerine kitlesel suçlara olan ilgisi paklanan Lemkin zellikle Malta Yargılamalarında Ermeni Soykırım suçlularının beraat etmesi üzerine uluslararası hukukta böylesine kitlesel bir suçun muadili bir kanun bulunmadığını fark etti. O noktadan sonra da çalışmalarını bu alana yönlendirerek soykırım kelimesini kavramsallaştırır. Lemkin daha sonra uzun yıllar mücadele vererek nihayet 1948 yılında Soykırım Suçunun nlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'ni BM'ye sundu ve Sözleşme kabul edildi. Lemkin soykırım suçunun örnekleri olarak Ermeni Soykırımını, Holokost'u ve Batı emperyalistlerinin sömürgecilik dönemindeki suçlarını göstermiştir. Yine Lemkin için belirli bir grubun hedef alınması ve imhasının amaçlanması dahi soykırım suçunu teşkil etmektedir.

[\[iii\]](#) Kaypakkaya, İbrahim. *İbrahim Kaypakkaya Bütün Eserleri*. 7th ed. Nisan Yayıncılık, 2016.

[\[iv\]](#) A.g.e

12 Nisan “Şakası”, Ataerki ve İfade Özgürlüğü

“Kadın düşmanlığının tarihi, binlerce yıl sürdüğü için eşi görülmemiş bir nefretin tarihidir. Öyle bir tarih ki, Aristoteles’i Karındeşen Jack’e, Kral Lear’ı James Bond’a bağlar.”

-Jack Holland

12 Nisan sabahı Türkiye’de başta kadınlar olmak üzere bütün insanlar için sınırları inanılmaz şekilde bozan, şirazesini kaymış ve bir o kadar da aşağılık tweetlere sahne oldu. Twitter üzerinden bazı kullanıcılar 12 Nisanı ‘‘Tecavüz Günü’’ ilan ederek kan donduran; erkek üstünlenmeci, kadın düşmanı ve tecavüzü olumlayan paylaşımlar yaptılar; yetmedi daha sonra bunun ‘‘kara mizah’’ olduğunu söylediler. Nitekim yaptıkları şeyin yanlış olduğunu düşünmek bir yana erkek üstünlenmeciliğinin her veçhesinde olduğu gibi kadınları kendilerine tabi olarak görmekte bir beis de bulmuyorlardı.

Her gün en az bir kadının öldürüldüğü, cinsel saldırıya uğradığı ve hemen bütün kadınların sistematik bir şekilde cinsel tacize kaldıkları; erkek egemen ideolojinin başta İslami köktendincilik eli ile hayatın her alanında kök saldığı Türkiye/Kürdistan coğrafyasında bu hadise münferit bir olay olarak görülüp göz ardı edilebilecek bir olay değildir.

Mizojini ve Bunun En Ağır Yansımaları

Mizojini kadınlara karşı cinsiyet ayrımcılığını, şiddeti, cinsel obje haline getirmeyi de içeren, bütün kadınlara karşı duyulan antipati, düşmanlık ve nefrettir. Mizojini, basit bir şekilde cinsiyetçilikle aynı kefiye konulamaz nitekim cinsiyetçiliğin en grotesk ve şiddetli biçimini ifade eder. Bu cinsiyetçiliğin bir şekilde ‘‘daha kabul edilebilir’’ bir şey olduğu anlamına gelmez! Kadına karşı örtük veya aleni; fiziksel veya duygusal şiddetin hiçbir türüsü kabul edilemez!

Öte yandan aralarında, burjuva demokrasisi ve faşist diktatörlük arasında olduğu gibi nitel farklar da vardır. Yani cinsiyetçilik ve mizojini aynı özü paylaşırlar ama nitel olarak da birbirlerinden farklıdırlar. Ataerkil ideoloji kapitalizmden bin yıllarca önce gelişmiş ama kapitalizmin kendinden önceki baskıcı ve sömürücü sistemlerden miras aldığı ve kendisine içkin hale gelen bir fenomendir, bu bağlamda bakıldığında mizojini de tarihi binlerce yılı bulan bir ideolojidir.

Mizojinin yaşatılmasının ve gündelik hayatın bir parçası olarak tekrar tekrar yaratılmasının çeşitli biçimleri vardır ve bu fenomende ''iki miadı dolmuşlar'' çerçevesinde vuku bulur, bir yanda Batı emperyalizminin ''evrensel değerlerinin'' yansıtıldığı kültür endüstrisi ve diğer yanda dinci köktendincilik (bunlar yöresel olan kültürlerle önemli ölçüde iç içe girmişlerdir). Bunu biraz detaylandırmakta fayda vardır.

Mizojinin binlerce yıllık bir ideoloji olduğunu söyledik, tarihe baktığımızda karşımıza mizojini örneklemesine uyan bariz pek çok mit belirir. Bunlardan birisi *jus primae noctis* yani ilk gece hakkıdır. Bu mite göre Ortaçağ Avrupası'nda bir derebeyi, idaresi altında yaşayan kadınlarla düğünlerinin olduğu gece cinsel ilişkiye girme yetkisine sahiptir. Bir diğer mit ise ''bakire arınma mitidir'', ilk olarak 16. yüzyıl Avrupasında ortaya çıkan bu mite göre bakire bir kızla seks yapmanın cinsel yolla bulaşan hastalıklardan tedavi edeceğine inanılmıştır; mit temellerini şeytanlarla savaşarak saflıklarını koruma görevi üstlenen bakire şehitlerin olduğu Hristiyan köktendinciliğinden alır; günümüzde bu mit varlığını özellikle Güney Afrika ve Sahra altı Afrika'da HIV pozitif erkeklerin çocuklara ve engellilere tecavüz ederek tedavi olacaklarını düşünmeleriyle varlığını sürdürmektedir. Özellikle feodalizmin baskın örgütleyici sistem olduğu çağlarda kadınların cadı olarak yakılmasına kadar bu tarihsel mitlerin pek çok anlatısına yer verilebilir. [\[1\]](#)

Ancak mizojini salt geçmişe özgü bir ideoloji değildir, günümüzde kadın sünnetinden, ‘‘düzeltici’’ tecavüze, göğüs ütölemeye, cinsel köleliğe, gündelik hayatında bir parçası haline getirilen pornografiye dek pek çok pratiği bulunmaktadır. [\[ii\]](#)

Kapitalizminin Dinamiklerinin En Çirkin Tasavvurları

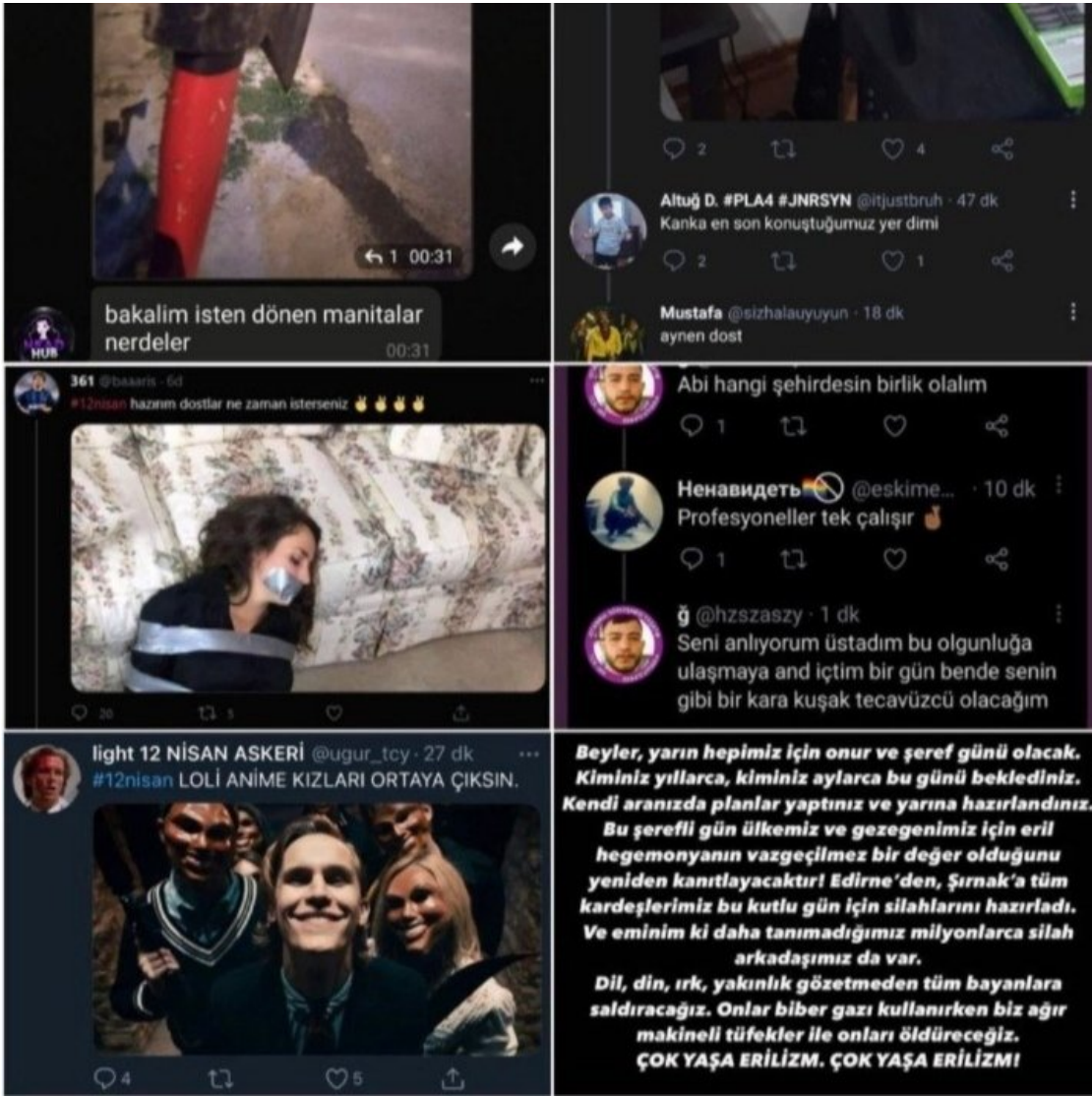
Yazımızın başında da söylediğimiz üzere 12 Nisan günü yaşanan bu aşağılık olay münferit değildir aksine; bu ve benzeri söylemler, pratikler kapitalist-emperyalist sistemin dinamiklerinin en çirkin dışavurumlarıdır. Tıpkı homofobinin, trans cinayetlerinin, ırkçılığın ve nefret suçlarının her birisi gibi mizojini de bu tasavvurlardan sadece bir tanesi olduğu gibi başlı başına kapitalizmin kara gölgesi üzerinde yaşamamak için de yeterli bir nedendir.

Bu tasavvurlar en temelde toplumun örgütlenme biçimiyle alakalıdır, kapitalist-emperyalizmde tıpkı feodalizm gibi bir toplumsal örgütlenme biçimidir. Örneğin bu bağlamda bakıldığında antisemitizm kapitalist üretim dinamiklerinin bir yaratımı değildir, antisemitizmin kökleri Roma İmparatorluğuna kadar uzanır nitekim burada belirleyici olan Roma İmparatorluğunda toplumun örgütlenmesi, bu örgütlenmeyi güdüleyen üretim biçimi ve meta değiş-tokuşunun dinamikleri, bu örgütlenmeye bağlı olarak gelişen düşünüş biçimleri, baskın sınıfların ahlakı, fikirleri ve bunların toplumdaki tezahürleri bütün bunlarla beraber hakim sınıfların çıkarlarıdır. Antisemitizm de toplumun örgütlenme biçimlerinin değiştiği farklı çağlar boyunca bu örgütlenme biçimlerinde miras alınmış, yukarıda bahsedilen bütün bu fenomenlere tekabül ettiği ölçüde baskın bir ideoloji olarak kendisini hissettirmiştir. Ancak şunu belirtmekte bir sakınca yoktur ki, antisemitizmin en grotesk biçimi, en az 6 milyon Yahudi’yi katleden Hitler faşizmi ile yaşanmıştır. Hitler faşizmi ise kapitalist-emperyalist üretim dinamikleri ve buna tekabül eden üstyapı aygıtlarının bir ürünüdür. İşte tam da bu bağlamda mizojini gibi aşağılık bir fenomene yaklaşımımız da aynı

metodu içermelidir; bunun yukarıdaki bütün şeylerle olan ilişkisi, bunun kapitalist sisteme bu halde içkin olması ve kapitalist-emperyalizmde en grotesk biçimlerde tasavvurları.

Kültür Endüstrisi* ve Sosyal Medyada Mizojini

Baskın olan ideoloji ve baskın olan üretim dinamikleri belirli bir düşüncenin ve siyasanın normatifliğinde belirleyici olandır. Örneğin köleci toplumlarda köle sahibi olmak ve köle emeği ile üretilen meta toplumsal olarak kabul edilebilir ve ''normaldir''. Veya feodal toplumda derebeylerine tabi olan serfler baskın siyasalara tekabül etmekte oldukları için gayet ''normal'' görülmüşlerdir. Ancak üretim dinamiklerinin belirgin ölçüde değişerek evrilmeye başladığı Amerika'da köleci ekonomi Kuzey burjuvazisi tarafından bir alternatif olarak görülmemiş, keskinleşen bütün çelişkiler bir İç Savaş'ın patlamasıyla çözülmüştür. Mizojini ise bütün bu toplumsal örgütlenme biçimlerinde kendisine yer bulmuş ve kendisini bunlara içkin halde tutmuştur. Bugünse küresel bir sistem olan kapitalist-emperyalist sisteme içkindir ve kapitalist-emperyalist sistem devrilmediği müddetçe de bu içkinlik kendisini korumaya ve kimi biçimlerde güçlendirmeye devam edecektir.

Yazımızın başında mizojinin mevcudiyetinin gündelik hayatta devamlı olarak kendisine yer bulduğunu ve kendisini tekrar tekrar yaratarak normalleştirdiğinden bahsetmiştik, bu durumun farklı veçheleri vardır. Mizojini başta rap müzik olmak üzere müziğin farklı türlerinde kendisine yer bulur ve özellikle rap müziğinde baskın olarak vardır. Örneğin Rolling Stones grubunun 1976 yılında çıkan albümünün reklam resminde sandalyeye bağlanmış ve dövülmüş bir kadın varken, tanınmış rapçi Ice Cube'ün sadece birkaç şarkısına bakmak, ''fahişe'', ''sürtük'' ve ''tecavüz'' kelimelerinin ne sıklıkla kullanıldığını görmek bu konuda bir fikir edinmeye yardımcı olacaktır. Açık mizojini genelde kapalı/örtük bir mizojini ile kadın bedeninin endüstri içerisinde tamamen metalaşması ve sözde olumlanması üzerinden yaratılan metalar ile de sürdürülür, kadın ve kadın bedenine ait yaratılan bu imaj

topluma en başta pornografi ve reklamcılık aracılığıyla devamlı olarak pompalanır; buna maruz kalmamak mümkün değildir. Televizyon, sinema, video oyunları ve video-iletişim mecralarında mizojini genelde aleni olarak karşımıza çıkar; gerici şarkıların video kliplerinden, ana akım filmlere, buradan kitlelerin gündelik hayatında yer bulan pembe dizilere ve pek çok video oyununa kadar karşımıza çıkar. Kadın düşmanlığı ve nefreti her yerden çağlarcasına akmaktadır. Bu kadar grotesk olan bir şey örneğin tecavüz, pornografi sunan web sitelerinde bir kategori olarak yerini alır, insanlar para vererek/ya da vermeyerek bir kadının aşağılanarak bir erkeğe tabi kılınmasını, bedeninin şiddet ile tahakküm altına alınmasını izleyebilir ve baskın olan siyasalar ve ideolojinin etkisiyle bunu olumlayabilir ve hatta bunun özgürlükleri olduğunu abes bir şekilde savunabilirler. [\[iii\]](#)

Mizah ve İfade Özgürlüğü

12 Nisan'da yapılan mizojinist paylaşımlara başta kadınlar olmak üzere toplumun ilerici kesimleri sert tepkiler gösterdi, kullanıcıları teşhir etti ve kınadı. Ancak burada çok problemlili olan bir nokta daha vardı ki o da bu şirazesini kaymış paylaşımları yapan mahlukatların bu yaptıklarında bir yanlış olduğunu düşünmüyor, bunun ''kara mizah'' ve ''ifade özgürlükleri'' olduğunu söylüyor olmalarıydı, hatta kendilerini teşhir edenlere de sosyal medya üzerinden aymazca saldırımları da bu yüzdendir.

Burada değerlendirilmesi gereken iki önemli durum vardır. Bunlardan birincisi Türkiye'de faşizmin niteliğini belirleyen Türkçü/İslamcı faşizmin açık bir şekilde erkek üstünlükçü bir ideolojiye sahip olması ve bu erkek üstünlenmeciliğinin toplumdaki etkisinin korkunç seviyelerde olmasıdır, bu büyük ölçüde ifadesini şariat nezdinde bir dünya tahayyül eden İslami köktendinciliğin savunucularının söylemlerine içkin iken rejimin ve temsil ettiği ideolojinin farklı savunucularının söylemlerine de içkindir. Öte yandan mizojinist söylem tamamen Türkçü/İslamcı faşist rejimle

alakalı da değildir -rejim bunun uygulanmasını, söylemini ve pratiklerini nitel olarak etkilese de- burada bir ikinci durum belirir, toplumdaki diğer baskın ideolojilerin ve düşünüş biçimlerinin yansımalarıdır bunlar. Bir önceki paragrafta bunun çeşitli veçhelerine değinilmişti, bunların içselleştirilmesinin söylemden pratiğe geçirilmesinin tezahürü ise 12 Nisan'da yapılan paylaşımlardır. Ve tabii ki bunlarla beraber bir başka mesele de tartışmaya açılmalıdır. Bu bir ''mizah'' mıdır veya ifade özgürlüğü olarak kabul edilebilir mi? Basitçe cevaplayalım: Hayır. Mizojini, homofobi, ırkçılık, zenofobi (yabancı düşmanlığı), cinsiyetçilik, ayrımcılık söylemleri sadece söylemsel değildir semantik olarak nefrete ve kine bağlıdırlar, söylemleri pratiğe içkindir, içkin olmasıyla beraber bu durum insanlığı büyük acılara ve dehşetlere mahkum eden zincirlerin halkalarıdır.

İkincil olarak ise insanlık düşmanı bu söylemler ifade özgürlüğünün kapsamında değildir, bunun sebebi de bizatihi özgürlük kelimesinin konseptleştirilmesinden kaynaklanır. Özgürlük kendinden var olan idealist bir kavramsallaştırma ya da öznenin subjektif duyularının ürünü bir şey değildir, özgürlük en yalın haliyle zorunluluğun dönüştürülmesi olduğu gibi özgürlük üzerine yapılacak tartışma temellerini maddi dünyadan almak zorundadır. İşte tam da bu nedenle öznenin insanlık düşmanı fikirlerini paylaşması, kendisini bu nefret söyleminin içerisinde konuşlandırarak bu insanlık suçunun söylemini devamlı bir şekilde yaratmaya devam etmesi; başlı başına söylemsel olanın pratikleşmesi anlamına gelir ve kabul edilebilir değildir. 12 Nisan'da bu paylaşımları yapanlar ''mizah'' yapmadıkları, ifade özgürlüklerini kullanmadıkları gibi insanlık suçlarının, nefret suçlarının en aşağılıklarından birisini de işlemişlerdir.

Referanslar:

[1] İlk gece hakkının gerçekten olup olmadığı o dönemin tarihçileri arasında

süregiden bir tartışmadır, kimi tarihçilere göre bu hak varolmamakla beraber Fransız Devrimi sonrası feodalizmin değerlerinin kötülenmesi için eğitimlerde kullanılmaya devam etmiştir. Olmadığını iddia eden tarihçilerin bir kısmı meseleyi resmi kaynak azlığına dayandırsalar da dönem içerisinde bulunan pek çok ikincil kaynak da bu hakkın olduğuna işaret etmektedir. Popüler kültür içerisinde *Cesur Yürek* gibi filmlerde bu mesele kendisine yer bulmuştur.

[iii] Düzeltici tecavüz (İng. Corrective rape) kişinin cinsel oryantasyonunun tecavüz ile düzeltilebileceği şeklindeki kuruntudur. Feodal bir ideolojiyi imlemekle beraber başta Güney Afrika, Lesotho olmak üzere pek çok ülkede yaygın bir uygulamadır. İlk kez uluslararası medyanın dikkatini çekmesi 2009 yılında Güney Afrika futbol takımından lezbiyen kadın bir oyuncunun tecavüz edilerek öldürülmesi sonucu olmuştur. Mağdurların çoğu yetkililere bildirmekten çekindikleri gibi kimi aileler de yapılan bu dehşeti onayladığı için tam olarak elimizde yeterli bir veri bulunmamaktadır. Göğüs ütüleme ise ergenlikle beraber kız çocuklarının göğüslerinin büyümesine karşılık göğüslerinin bastırılması ile durdurulmaya çalışılmasıdır. Kamerun'da nüfusun %25'inin bu uygulamaya maruz kaldığı belirtilirken Afrika ülkelerinin kimilerinde ailelerin kızlarını tecavüzden ''korumak'' için bu uygulamaya başvurdukları söylenmektedir. Bkz.

<https://www.vice.com/en/article/4wbqdj/cameroon-tradition-flattening-chests-876>

[iiii] Bununla ilgili daha detaylı bir inceleme için bkz. Avakian, B. (2014). *Break all the chains!: Bob Avakian on the emancipation of women and the communist revolution*. Chicago, IL: RCP Publications.

*Kültür endüstrisi kavramı başta Adorno ve Horkheimer tarafından kullanıma sokulmuş, Frankfurt Okulu içerisinde kullanılan yaygın bir ifadedir. Temelde altyapı-üstyapı arasındaki ayrışımın yerine yeni bir durum tespiti olarak altyapı-üstyapı kaynaşmasını önerir. Biz bu görüşe katılmasak ve altyapı-üstyapı arasındaki ilişki başta Mao Zedong ve daha sonra Bob Avakian tarafından çok daha diyalektik bir temelde ele alınmış olsa da, kültür endüstrisi kavramı burada daha ziyade herhangi bir kültür ürününün meta haline gelirken kültürün kendisinin aslında endüstrileşmesi ve bu sırada bu üretimin ve dağıtımın kapitalist sistemin kendisini meşrulaştırdığını, yeniden yarattığını ortaya koyar. Kavramsallaştırmanın aslında altyapı-üstyapı ilişkisinde istemsizce bir indirgemeci poizsyon almasına rağmen özellikle üretim ve tüketim sürecinde yabancılaşmanın nasıl olduğunu ele alması bağlamında değerlidir.

Seaspiracy: Denizler Komplosu Belgeseli Üzerine

Mart ayının son haftasında uluslararası dijital yayın platformu *Netflix* üzerinde Ali Tabrizi'nin yönetmenliğini yaptığı ve daha önce de tartışmalı belgesellerin yapımcılığını yapan Kip Andersen'in yapımcılığını üstlendiği *Seaspiracy: Denizler Komplosu* belgeseli yayına girdi. Belgesel yayına girdiği gibi kısa bir sürede izlenme rekorları kırdı ve pek çok tartışmayı tetikledi. Belgesel aslında ivedi bir şekilde tartışmaya açılması gereken ve kapitalist-emperyalist sistemin son hızla sürdürdüğü ekolojik talanın özellikle de okyanuslarla ilgili olan pek çok kısmına değiniyor. Bunlar arasında; plastik deniz çöplüğü, ''hayalet ağlar'', bütün dünyada süregitmekte olan aşırı avlanma da var. Belgesel ekolojiyle ilgili bu meselelere girdiği gibi ''sürdürülebilirliğin'' mümkün olup olmadığını, balık çiftliklerinin bir çözüm olup olmadığını ve de balıkçılık endüstrisindeki köle emeğine de değiniyor. Değindiği meseleler insanlığın ve gezegenin geleceği için önemli olmakla beraber belgesel son tahlilde bütün bu meseleleri ''bireysel tercihlere'' ve hükümetlerin uygulaması gereken reformlara indirgeyerek *burjuva hakkının dar ufkunun ağlarına takılıp kalıyor*. Ancak yine de belgesel içerisindeki bu önemli meseleleri gerçek bir çözüm olasılığıyla beraber tartışmaya açmak gerekiyor.

Aşırı Avlanma

Belgeselin değindiği temel sorunlardan bir tanesi dünya denizlerinin 1/3'ünde balıkların aşırı avlanması bu aynı zamanda bütün bir deniz ekosisteminin ve dolayısıyla da biyoçeşitliliğinin zarar alması anlamına geliyor, dünya

oksijen stokunun %85'inin okyanuslardan geldiği hesaba katılacak olursa bu çok ciddi bir sorun arz ediyor. [i] Belgeselde bütün detaylarıyla incelenmemekle beraber bu milyar dolarlık endüstrinin ''doğal'' avlanmada kullandığı  yaygın yöntem var, bunlar sırasıyla; paraketeli uzatma ağı, trol ağı ve gırgır ağı.

Paraketeli uzatma ağları onlarca, yüzlerce hatta bazen binlerce gemilik filolarla uzunluğu 120 km'ye kadar çıkan ve her aralıkta iğneleri olan ağlardır. Tahmin edilen rakamlara göre günde 27 milyon kanca bu şekilde suya atılıyor ve bu hedef dışında kalan 145 farklı türün de ölümü anlamına geliyor. Yapılan araştırmalara göre her yıl 4,5 milyon deniz hayvanı bu şekilde ölüyor. [ii] Parakete avcılığından en çok etkilenen deniz canlıları arasında yunuslar ve köpekbalıkları yer alıyor. Belgesel içerisinde pozitif bir faktör olarak bu canlıların neden ekosistemler için kritik bir önemde olduklarından bahsediliyor. Daha nceki bazı yazılarımızda ekosistemlerin ve biyoçeşitliliğin kritik öneminden bahsetmiştik, köpekbalıkları aslında bu hassas yapıdaki deniz ekosisteminin başrol oyuncusu hatta bunu insanın bağışıklık sistemine de benzetebiliriz. Köpekbalıkları deniz ekosistemindeki birincil yırtıcı ve türlerinin tükenmesi kısa süreliğine alttaki yırtıcıların türlerinin çoğalması anlamına geliyor, ancak bu sadece kısa süreli bir nüfus patlaması oluyor çünkü ikincil yırtıcıların sayısı arttıkça aşağıdaki türlerin sayıları dramatik bir şekilde azalıyor ve bu son tahlilde bütün türlerin neslinin tükenme tehlikesi anlamına geliyor. **Yani bu hassas ekosistemde köpekbalıklarının olmaması bağışıklık sistemi alınmış bir insana benziyor.** Bir diğer üzerinde durulması gereken avlanma yöntemi olan trol avcılığı huni biçimindeki devasa bir ağın saatte ortalama 5 kilometrelik bir alanı taranması anlamına geliyor, bunu Amazon yağmur ormanlarının tıraşlanması gibi de düşünebiliriz. Nitekim trol avcılığı sonucu trol ağlarına takılan canlıların %90'ı hedef dışı avlar olarak l bir şekilde denizlere geri atılıyor.

Seaspiracy'nin dayandığı verilere göre saat başı 30.000 köpekbalığı öldürülüyor

Plastik Deniz Çöplüğü ve ''Hayalet'' Ağlar

Belgeselin pozitif bir şekilde incelediği bir diğer mesele ise plastik deniz çöplüğü ve aslında bunun %46'sını oluşturan balıkçılık endüstrisinin çöpleri yani ''hayalet'' ağlar. 2013 yılından bir veri, dünya okyanuslarında 8.8 milyon metrik ton plastik atık olduğunu söylüyordu ki bu rakam gittikçe artmaya da devam ediyor. Bunlar arasında en çok haber konusu olan ise Pasifik Okyanusu Çöplüğü, burası okyanusun ortasında yer alan ve inanılmaz sayıda çöpün (başta plastik) toplandığı bir merkez konumunda. Buradaki sorun yaratan temel problem ise çöplüğün miktarı büyüdükçe fotosentez yapması gereken algların ve planktonların güneş ışığına maruz kalamaması. Bu minicik organizmaların hayatları tehlikeye girdiğinde bütün bir gıda zincirinin çökme tehlikesi başlıyor çünkü yırtıcıların beslendikleri birincil sıradaki tüketicilerin çoğu bu organizmalarla besleniyorlar. Bütün bunların yanında bu organizmaların, resifler ve mangrove ormanları ile beraber oynadıkları hayati bir rolde yazımızın başında değindiğimiz oksijen üretme kapasiteleri. Daha önce bu boyuttaki bir çöplük sadece Pasifik'te bulunmaktayken artık gözle görülebilir başka deniz çöplükleri de var, Kuzey Denizleri ve Akdeniz yavaş yavaş kendi özel çöplüklerine sahip oluyorlar. Bu da tabii ki hem bölgedeki deniz canlıları hem de insanlık için beraberinde büyük riskler demek. [\[iii\]](#)

Pasifik Çöplüğünden bir kare

Pandemiler ve Batı'nın ''İhtiyaçları''

Belgeselin sonuç bölümüyle oldukça çelişki içerisinde değindiği bir diğer hakikat ise özellikle Batı ülkelerinin ''ihtiyaçlarının'' karşılanması için Afrika ve Küresel Güney'in denizlerinin inanılmaz ölçülerde sömürülmesi. Buradaki bir diğer saçmalık ise belgeselin de değindiği üzere, özellikle yine dünyanın küresel gıda ihtiyacını karşılamak için üretilen balık çiftlikleri ve karides çiftliklerinin yarattığı bütün çevre ve epidemiyolojik sorunların yanında, üstüne üstlük buralardaki canlıların beslenebilmesi için ihtiyaç olan yemlerin yine Üçüncü Dünya'daki kaçak avcılığa muhtaç olması.

Bu durumun salgınlarla nasıl bir ilişkisi var? Örneğin Afrika kıyılarında geçinmek ve hayatlarını idame ettirebilmek için kıyı balıkçılığına muhtaç olan yerli halkların küresel balık endüstrisinin trol avcılıklarının kıyıların bütün deniz hayatını kurutması üzerine beslenebilmek adına ormana doğru genişlemesi ve yaban hayatıyla problemlili bir ilişkiye girmesi üzerine dünya ilk kez Ebola salgını ile tanışmıştı.

Burada unutulmaması ve hemen vurgulanması gereken hakikat kapitalizm-emperyalizmin bir dünya sistemi olduğu ve Batı'da tüketilen deniz ürünleri ''ihtiyacının'' bedelinin, tıpkı pembe kazak giyme ''özgürlüğünün'' bedelinin ter atölyelerinde kölece koşullarda çalıştırılan insanlara ödetilmesi gibi, bunun etkileşimlerinin hem ekosistemler hem de bütün bir

insanlık için ağır koşullarının olduğudur.

Sonuca Doğru

Belgeselin yapımcılarının kapitalist-emperyalist sistemin ideolojik ufkunu aşamamaları kendisini belgesel boyunca defalarca kez hissettirse de, bunun ortaya çıkması en çok da belgeselin final bölümünde belli oluyor. Nitekim belgesel ucuz bir voluntarizmle ve hükümetleri doğru regülasyonlar yapmaya bir davetle bitiriliyor: Hemen, herkes deniz ürünlerini tüketmeyi bırakmalıdır, bu aslında bireylerin kendi özgür iradeleri ile vermeleri gereken kararlar zincirinin bir ürünüdür. Ancak şüphesiz ki öyle değildir!

Evet epistemoloji ve ahlakın kesiştiği bir nokta vardır, bilinçli özne kitlelere, topluma, türlere ve gezegene karşı yeterli bilinçle kuşandıkça ve bütün bunları doğru bir temelde öğrendikçe epistemoloji ve ahlak arasındaki ilişki daha net bir şekilde kendisini dayatır; ya bütün bunları görmezden gelerek kayıtsız bir bireyselciliğin esiri olunacaktır ya da bilim temelinde doğru olan yapılacaktır. **Bu çerçeveden bakıldığında öznenin sorumlulukları vardır ve bunlar zaman zaman kendi şahsi inisiyatifleri de olabilir, ancak bütün bir ekonomik örgütlenme ağı basit bir şekilde tamamen arz-talep dengesi, bireylerin (tüketicilerin) taleplerinin veyahut ''özgür iradelerinin'' ne olduğuna göre belirlenmez.** Metanın değerinin belirlenmesi bir yana buna olan ''ihtiyaç'' gayet bilinçli bir şekilde farklı kaynaklar aracılığıyla kolaylıkla yaratılır, kapitalist sistem içerisinde yeni bir araba jantı kolaylıkla bir ''ihtiyaç'' haline gelebilir. Bununla beraber üretim ve tüketim süreçlerinin farklı konseptler çerçevesinde regülasyona tabi tutulmaları küresel ölçekte işleyen bir sistem üzerinde kısmi etkiler yapar; bir noktada ya zıddına döner ya da üretim süreci bütün lojistiğiyle beraber farklı bir lokasyona taşınır ancak tüketim süreci baki kalır. (Bunun en iyi örneği kendi deniz kıyılarında avlanmayı kısıtlayan çeşitli Batı ülkelerinin büyük ölçüde Tayland, Çin ve Japonya üzerinden hiçbir regülasyona tabi tutulmadan avlanan deniz

canlılarının alınmasıdır) Bununla beraber belgesel mevcut kapitalist sistem altında ‘‘sürdürülebilirliğin’’ ucuz bir tüketici vicdanı yaratmaktan daha öte bir şey olmadığını gözler önüne seriyor ama mevcut sistemin ideolojik açmazlarına takılarak bunun böyle olmak zorunda olduğunu imliyor.

Ancak bu doğru değildir. Şüphesiz ki yeni kurulacak sosyalist bir toplumda ve daha da ötesinde sınıfların ortadan kaldırılacağı komünist bir dünyada da küresel ölçekli gıda ihtiyacı büyük çelişkilere baki olacaktır ve bunlar beraberinde başka çelişkileri de getirecektir. Öte yandan sosyalist toplumun ekonomisi kapitalist-emperyalist sistemin kar bazlı üretim ve soyut kavramlar üzerine kurulu tüketim mantığının aksine kitlelerin ihtiyaçlarını karşılamak üzerine kuruluyken, sosyalist toplumda insanlar gezegenin koruyucuları olmak üzere bilinçli bir özne olma yolunda önemli adımlar atacaklar. Sosyalist toplum doğayı kapitalizm gibi ekonomik bir girdi-çıktı olarak görmez dolayısıyla ekosistemlerle olan ilişkiler ve çelişkiler gelecek kuşakları, gezegeni ve diğer türleri düşünülerek kurgulanır ve uygulanır.

Son tahlilde bütün problematik yaklaşımları ve reformist bakış açısıyla beraber *Seaspiracy* belgeseli dünyayı anlamak ve değiştirmek isteyen herkesin izleyebileceği ve üzerine düşünerek farklı tartışmalara zemin hazırlayabileceği bir belgeseldir çünkü devrimci komünistlerin zorunlulukları en doğru şekilde anlaması ve bunları özgürlüklere dönüştürmesi için bir yandan çok yönlü bir öğrenme sürecinin parçası olmaları ve bu öğrendiklerini sahaya müdahale ederek bilinçli bir mücadeleye dönüştürmeleri gerekir.

[i] <https://ocean.si.edu/ocean-life/plankton/every-breath-you-take-thank-ocean>

[ii] Foer, J. S. (2012). *Faut-il manger les animaux ?* Paris: Ed. de l'Olivier.

[iii]

<https://www.nationalgeographic.org/encyclopedia/great-pacific-garbage-patch/12th-gra>

İstanbul Sözleşmesi'ni Tartışırken Aslında Neyi Tartışıyoruz?

''Hukuki sistem, varoluşunun ve sonraki gelişiminin nedenlerini süregelen ekonomik koşullarda değil de kendi iç mantığında ya da isterseniz 'irade kavramı'nda bulan bağımsız bir öge olarak gözükür. İnsanlar tıpkı hayvanlardan türemiş olduklarını unuttukları gibi, hukuklarının da kendi ekonomik yaşam koşullarından kaynaklandığını unuturlar.'''

Friedrich Engels

20 Mart sabahı Türkiye/Kürdistan halkları, Türkçü İslamcı faşist rejimin ajandasında halihazırda beklemekte olan bir saldırı ile uyandı; burjuvazinin en gerici kliklerinin çok uzun zamandır gündeminde olan, gerici akademisyen Bedri Gencer'in ''ailenin ölüm fermanı'' dediği İstanbul Sözleşmesi feshedilirken uzun süredir siyasi çıkışlarıyla gündeme gelen Ayasofya imamı Mehmet Boynukalın Türkiye'nin sözleşmeden çekilmesini ''Hamdolsun, Allah razı olsun'' sözleriyle kutladı ve faşist rejimin temsilcisi Erdoğan'a teşekkürlerini iletti.

Sözleşmenin feshi, kimileri için bir şok etkisi yaratsa dahi aslında bu İslamcı burjuva klikleri için kritik bir meseleydi. İmzalandığı 2014 yılından beri gerici klikler İstanbul Sözleşmesi'nin varlığından bir hayli rahatsızlardı. AKP'nin 2015 itibariyle faşist rejimini konsolide ederek MHP/BBP ile Türkçü/İslamcı bir rejim inşasını tamamlayarak, faşist rejim,

gerici ajandasını uygulayarak toplumu en gerici çıkarları temelinde kutuplaştırmaktadır. Bu siyasi (ve negatif) kutuplaşma rejimin varlığını koruması için adeta bir zorunluluk olma halini de daima sürdürmektedir.

Bu gerici hamleyle beraber tartışmaya açılması gereken bazı meseleler kendilerini dayatmaya devam ediyor: “İstanbul Sözleşmesi” nedir? Burjuvazinin farklı klikleri bu konuda ne düşünüyor? Kadınlara ve bütün cinsel yönelimlere karşı baskı bu sistem altında gerçekten çözümlenebilir mi? Bu mesele basit bir şekilde eşitlik veyahut demokratikleşme sorunu mudur? Peki Erdoğan’ın temsil ettiği rejim, Amerikan emperyalizminin başına Biden hükümetinin geçmesiyle beraber uluslararası arenadaki çelişkilerden nasıl etkileniyor, bunun “İstanbul Sözleşmesi”yle ne alakası var? Neden meseleye iki miadı dolmuşlar dediğimiz kavramsallaştırma ekseninde bakmalıyız?

“İstanbul Sözleşmesi”nin ne olduğundan başlayalım. Bu sözleşmeyi en yoğunlaştırılmış haliyle açıklamamız gerekirse kadına yönelik şiddet, aile içi şiddet gibi kritik meselelerde devletin temel görevlerini ve mekanizmalarının nasıl çalışması gerektiğini düzenleyen bir insan hakları sözleşmesidir. Bu sözleşme ilk kez kadına yönelik şiddeti bir insan hakları ihlali olarak tanımlamıştır. Sözleşmenin bir diğer “ilk” oluşu ise şimdiye kadar yapılmış bütün sözleşmeler arasında en kapsamlı toplumsal cinsiyet açıklamalarına sahip olmasıdır. Bütün bunlar kadının kurtuluşunu ve cinsel yönelimlere dönük hunharca baskıyı nihai olarak durdurabilme potansiyeline herhangi bir şekilde sahip olmamakla beraber, bu mücadelede tali bir rol oynamasına rağmen, yine de Türkçü/İslamcı rejimin kadına yönelik bütün gerici saldırılarının dirayetle karşısında durulmalıdır. Ve yine daha önceki bir yazımızda belirttiğimiz üzere:

Şu bariz bir hakikattir ki, bu sistem içerisinde kadının kurtuluşuna yönelik yapılmaya çalışılacak reform girişimleri ya kendi zıddını -erkek üstünlenmeci güçlerin pervazsızca kadınlara yönelik saldırılarına zemin hazırlayacaktır-

yaratacaktır ya da en basit tabiriyle bir noktadan sonra sönümlenecektir. Bunun temel sebebi erkek hakkının, ataerkinin bu düzenin derinlerine kök salmış olması ve bu sistemin mevcut vaziyet olmadan varlığını sürdüremeyecek olmasıdır.

Şimdi burada iki önemli mesele var. Bunlardan ilki ‘‘madem reforme edilemez o halde neden bu sözleşme varlığını sürdürmeli’’ şeklindeki yaklaşıma dairken, ikincisi ise Erdoğan’ın temsil ettiği gerici burjuva kliğinin kurtulmak istedikleri bu sözleşmenin aslında tahayyül ettikleri topluma doğru bir adım daha atıldığını anlayabilme ve bunu oluşturan objektif koşulları doğru bir yöntem ve yaklaşım ile inceleyebilme meselesidir.

Bu bağlamda ilk olarak anlaşılması gereken bu sözleşmenin imzalanma sürecinde, Erdoğan’ın temsil ettiği rejimin konsolide olabilmesi için ihtiyaç duyduğu, burjuva liberal tabandan destek alarak rejimini burjuva demokratik normlarda meşrulaştırmak istemesinin ve ayrıca konsolide olabilmek için Kemalist kliğe karşı destek bulma zorunluluğunun ve buna uygun olarak hareket etmesi meselesidir.[\[1\]](#)

Sözleşmenin temel içeriğine değinirken ve bunun kadının kurtuluş mücadelesinde tali olmasıyla beraber uzun yıllar süren mücadeleler sonucu kazanılmış haklara saldırıların karşısında durulması gerekliliğinden de bahsettikten sonra bu meseleye ilişkin problemleri bazı yaklaşımları da ele almakta fayda vardır.

Örneğin liberal sol olarak nitelendirilmelerinde bir beis görmediğimiz pek çok entelektüel ve düşünür meseleyi basit bir şekilde hukukun uygulanmasındaki problemler, ‘‘tek adam rejimi’’nin keyfiliği veyahut bir demokrasi krizi şeklinde ele almaktadır; bu yaklaşımlar indirgemeci olmalarının yanı sıra bir dizi problemi de içlerinde barındırırlar. Örneğin temelini Crenshaw gibi teorisyenlerden almakta olan kesişimselci yaklaşım ‘‘Sözleşme’’nin özellikle yaptığı tanımlamalar nedeniyle nihai kurtuluş açısından temel görmektedirler. Bunun

sebebi Crenshaw'ın ve diğer pek çok düşünürün meseleleri hakikat temelinde değil anlatılar temelinde tartışmaya açması, farklı kimliklerin yaşadıkları ayrımcılıkların farklı ''katmanlar'' yarattığı ve son tahlilde bu ''eşitsizlik katmanlarının'' üst üste bindiği ve bunların kesişimsel mücadele alanlarını oluşturduğudur. Tabi bu durumda "İstanbul Sözleşmesi", "eşitsizlik katmanlarının" aslında yegane buluşma noktası olabilme özelliğine de sahiptir. Postmodernist yaklaşım ise farklı veçheleri olmakla beraber meseleyi üretim araçlarına bağlı olarak toplumsallaşmış emeğin dağılımı ve buna tekabül eden sınıf ilişkilerinin dışında; kapitalist üretim ilişkilerinin küresel bazda toplumsallaşmasını görmezden gelerek ataerkiyi ''zamansız ve mekansız'' görür. Ataerkinin her yerde oluşu bahsettiğimiz bütün bu üretim ve dağıtım süreci ve buna bağlı (ve diyalektik) ideolojik ahlaki temellerin üzerinde ''zamansız ve mekansızdır.''

Yine bir diğer üzerinde durulması gereken teori ise ''demokratikleşme'' meselesidir. Bu teoriye göre demokratikleşme arttıkça ve otoriterlik azaldıkça ataerki zayıflamaktadır. Meseleye farklı bağlamlarda yaklaşmak isteyen psikanalitik kimi yaklaşımlar (burada ağırlıklı çıkış noktası Jung'dur) meseleyi problemlili bir dikotomi (ikileşim) üzerinden okumaya çalışır: iktidar yoksunluğu-şiddet. Özünde bu teori erkeğin şiddetinin kadına yönelirken, siyasi otoriteye tabi olduğunu, bunun da bahsi geçen dikotomiye güçlendirdiğini savunur. Burada bahsi geçen bakış açılarının hepsi problemlili oldukları gibi temelde reformist bir dünya görüşüne tekabül ederler.

Peki nasıl? Bunu tartışmak meseleyi yeni komünizm merkezli başka kavramsallaştırmalarla tartışmayı gerektirir.

Haklar, Yasalar ve ''Tek Adamın'' İradesi Üzerine

Kapitalist toplumda hak tartışması kendi içerisinde başlı başına bir ironiyi yani çelişkiyi barındırır. Bob Avakian'ın (BA) ironik bir şekilde belirttiği üzere kapitalist toplumda

yeme hakkı yoktur. Tıpkı Ortaçağ'da ifade özgürlüğü hakkının olmadığı, köleci toplumda ''birey'' olmak hakkının olmadığı gibi. Yani aslında kısaca Marx'ın söylemiş olduğu gibi *''Hukukun toplum tarihinden bağımsız bir tarihi yoktur.''* Hakların normatifliği, etkinliği ve muhtevası bütünüyle verili toplumsal ilişkilerin ve üretim araçlarının birer yansımasıdır, tıpkı insan zihninin olduğu gibi. Bunun tersi düşünceler esas olarak temellerini Hobbes, Locke ve Rousseau gibi filozoflardan almaktadırlar. Yani temelde ''haklar'' için bir kavramsallaştırmaya gidilirken bunun verili üretim araçları ve üretim ilişkilerinden ziyade ''insan doğası'' temelinde veyahut ''doğa durumu'' temelinde ele alınması göze çarpar.

Devam edelim, hakların çıkış noktası bu ''doğa durumu'' olmakla beraber, insanlık bu burjuva teorisyenlere göre (bilhassa Rousseau) birbirleriyle olan antagonistik çelişkilerini nihayete erdirmek ve geniş çıkarlarını beraberce koruyabilmek için ''toplumsal sözleşme'' altına girmişlerdir. Ancak nesnel gerçek bu idealizmle keskin bir karşıtlık içerisindedir. Tıpkı BA'nın söylediği gibi:

''Burjuva siyasi teorisyenler tarafından telaffuz edilen 'toplumsal sözleşme' kavramı gerçekliğin bir tür olarak insanlığın ve insan toplumlarının nasıl evrim geçirdiği ve farklı nitel dönüşümlerden geçtiği ve sadece hükümetlerin değil devletin de nasıl ortaya çıktığı karşısında uçup gittiği gibi, aynı zamanda ve aynı temel nedenlerden ötürü insanların sosyal ilişkilerinin daha fazla dönüştürülmesi için var olan olasılıklar karşısında da uçup gider.''[\[ii\]](#)

Haklar ve yasaları bütün bir toplumsal tarihin ve gelişimin bağlamından kopartarak tartışmaya sunmak sadece objektif realitenin yanlış anlaşılmasına yol açarak basit bir ''hakikat eksikliğine'' yol açmaz, bu meselelerin doğru bir epistemolojik temelde tartışılmaması bizler için verilecek olan mücadelenin muhtevasını da yanlış tanımlama temelinde konumlandırarak ve bütün bir stratejik yöntem ve yaklaşım

''burjuvazinin dar ufkuna'' sıkıştırılacaktır. Nitekim yasaya dayanan toplum değil, topluma dayanan yasalar vardır; bunlarda verili üretim ilişkileri, bu ilişkilere tekabül eden sınıfsal farklılıklar ve bu ayrışımara tekabül eden ideolojiden ve ahlaktan bağımsız değildir.

Peki ya ''tek adamın'' keyfiliği? Kemalist burjuvazinin temsilcisi olan Kılıçdaroğlu ''Herhangi bir kadın ve kız çocuğu şiddete, tacize ve tecavüze uğrarsa cumhurbaşkanı bundan tek başına sorumludur'' demiştir. Bu aslında kendisinin de temsilcisi olduğu bir sistemi aklamaya yönelik acınası bir çarpıtmadır. Erdoğan'ın temsil ettiği gerici faşizm şüphesizdir ki Türkiye/Kürdistan halkları, kadınlar ve LGBTQ bireyler için korkunç bir baskı ortamı ve zehirli bir ideoloji anlamına gelmektedir. Ancak bununla beraber, Erdoğan'ın temsil ettiği faşizmin temelleri yine bu sistemin içerisinde yatmaktadır. Ataerki, meta değiş tokuşu ve kapitalizmin anarşik örgütlenmesi bireylerin iradelerinden bağımsız işleyen fenomenlerdir, ve bahsi geçen bütün bu caniyane suçların başlıca faili kapitalist-emperyalist sistemdir.

Pek çok küçük burjuva ideoloğunun tasavvur ettiğinin aksine ''diktatörlük'' Charlie Chaplin'in filmindeki bir tek adamın poposuyla balon sektirmesi değil ancak bir sınıfın devlet ve aygıtları üzerinde tahakküm sağlamasıdır. Küçük burjuva ideologların fantezi dünyası bu anlamda bir hayli geniştir, ancak bu fantezi dünyası objektif realiteye tekabül etmemektedir. Çünkü ne 6 milyon Yahudi'nin barbarca soykırıma uğratılması Hitler'in ''tek testisli'' olmasının bir sonucudur, ne de ''İstanbul Sözleşmesin''den çıkılması Erdoğan'ın keyfi ''tek adam'' yönetiminin bir sonucudur. Bu fantezi dünyası Hitler'in olduğu gibi Erdoğan'ın bütün bir rejimi konsolide etme sürecini es geçer, ideolojinin altyapı ile süregiden ilişkisini ise voluntarizme indirger. Ancak burada, gerici bir gazeteci olan *Yeni Şafak* yazarı Yusuf Kaplan'ın söylediği ''Yorucu mücadelemiz meyvelerini verdi. Türkiye İstanbul Sözleşmesini çöpe gönderdi'' lafları realiteye daha çok

tekabül etmektedir. Çünkü imzalandığı andan itibaren Erdoğan'ın temsil ettiği İslamcı burjuvazinin en gerici klikleri tasavvur ettikleri dünyadan uzak bu "Sözleşme"ye karşı sistematik bir mücadele vermişlerdir. Öte yandan 2011 yılında, henüz rejimini konsolide edememiş olan Erdoğan faşizmi sahadaki zorunlulukların etkisinde kalmıştır (örneğin tamamen konsolide olana kadar liberal burjuvazinin çeşitli kanatlarıyla bir işbirliği içerisinde olmuştur) ve daha da önemlisi uluslararası arenadaki mevcut güç dengelerinin ve çelişkilerin içerisinde henüz konsolide olamamış bir rejim olmanın tabiri caizse boynu büküklüğünü yaşamıştır.

Kısacası ''tek adam'' rejimi veya ''tek adam'' diktatörlüğü yoktur, bir sınıfın diktatörlüğü ve bunun temelinde bir muhtevaya sahip olan bu dinamikler çerçevesinde gelişen ve bu muhtevasını sistemin maddi temelinden alan rejimler vardır. Kişiler ve kurumlar bunları temsil ederler ve/veya yansıtırılar. Yine aynı şekilde meselelere bu derece dar ve indirgemeci bakmak problemlili bir epistemolojik zeminin işaretidir, mücadelenin sınırlarını, bütün bir stratejik yöntem ve yaklaşımı belirleyense bu epistemoloji ve buna tekabül eden çizgidir. Nitekim Türkiye'nin ''tek adam'' tarafından yönetildiğini söylemek ve faşist burjuvazinin diktatörlüğü tarafından yönetildiğini söylemek arasında sadece söylemsel bir farklılık yoktur, aksine bu ayrım bütün mücadelenin içeriğini ve bu mücadeleyi yürütecek olan *çizgi üzerinde* tayin edici bir role sahiptir.

İstanbul Sözleşmesi ve İki Miadı Dolmuşlar

Çelişki hiçbir zaman tek boyutlu değildir. Nitekim çelişkinin tek boyutlu olmadığı hakikati "İstanbul Sözleşmesi"nden çıkılması meselesinde de geçerlidir, çelişkinin tecelli ettiği bağlam kritik bir önemdedir. Eğer Türkçü/İslamcı faşist rejimin muhtevası ve bunun ''Batı''nın evrensel değerleri ile oluşturduğu tezat bağlamında bir tartışmaya gireceksek burada inceleme altına alacağımız kontekst iki miadı dolmuşlardır. İki miadı dolmuşlar emperyalizmin özgül bir çelişkisidir. Bu

çelişki tıpkı bütün çelişkiler gibi zıtların birliğinin bir tecellisidir ve bir yanda emperyalist küreselleşme ve buna bağlı evrensel değerler diğer tarafta ise İslami köktendincilik (ve bunun varyantları) arasındaki karşıtlığın karşılıklı olarak birbirlerini beslemesine dayanır. “İstanbul Sözleşmesi İçin Oryantasyon Notları’nda belirttiğimiz üzere:

“‘AKP’nin 2009’da başlayan (gürültülü) ‘reform ve açılımı’, kendi rejimini tesis etmesi ve pekiştirmesi için önemli bir dönemeç olmuştur. Türkiye’nin yaşadığı hem bölgesel hem de uluslararası zorunluluklardan dolayı, uluslararası ‘sivil haklar ve sözleşmeleri’ kabul edilmiş ve ‘meşru demokratik’ hükümet olarak AKP’nin hem ülkede hem de dünyada puan kazanmasına vesile olmuştur. Fakat AKP’nin temsil ettiği İslamcı ve Türkçü ideoloji, kendisinin kabul ettiği liberal burjuva normlara hep tezat gelmiştir. Bu iki miadı dolmuş düşünce, bir taraftan İslamcı köktencilik ve onun çeşitli varyantları diğer taraftan ise Batının temsil ettiği ‘evrensel değerler’, emperyalist dünya sisteminin garip ve özgül bir çelişkisini ifade eder. Ve bu güçler birbirlerine karşı mücadele ederlerken bile birbirlerini güçlendirirler. Bu yüzden ki İstanbul Sözleşmesi’nin imzalanmasından bu yana kadına karşı şiddet 10 misli artmış durumdadır. ‘’[\[iii\]](#)

İki miadı dolmuşlar emperyalizme özgü bir çelişki olmakla beraber bu çelişki kendisini dünyanın bütününde aynı nitelikte farklı formlar altında göstermektedir. İki tarihsel olarak miadı dolmuşlar arasında seçim yapmak bir diğerini güçlendirmekten öteye gitmez. Bugün emperyalist küreselleşmenin çözümü köktendincilik değilken köktendinciliğin çözümü de emperyalist küreselleşmenin ‘‘evrensel değerleri’’ değildir. İnsanlığın ihtiyacı olan her iki miadı dolmuştan da gerçek bir komünist devrim ile kurtulmaktadır. Bu çelişki kapitalist-emperyalist sistem içerisinde çözümlenemez.

Bütün Bir Dünya İçin

Mücadelemizin ve çizgimizin muhtevası liberal burjuvazinin de faşist burjuvazinin de “makbul kadını” için değildir, tıpkı iki miadı dolmuşların “makbul kadını” için olmadığı gibi.. Bununla beraber sadece Türkiye/Kürdistan’ın kadınları için, Ortadoğu’nun kadınları için, Avrupa’nın kadınları için de değildir. Komünist devrim temelindeki mücadeleimiz dünyanın bütün kadınlarının kurtuluşunun mücadelesidir. Temelde kadının kurtuluşu meselesine yönelik sormamız gereken soru, bu kurtuluşun mevcut sistem altında mümkün olup olmadığıdır. Bob Avakian bunu tartıştığı yazısında, soruya olumlu cevap verecek olanların aşağıdaki kritik önemdeki soruları cevaplamasını ister:

‘‘Bu sistem altında, verili temel ilişkileri ve dinamikleri ile, kadının doğum yapmak ve çocuğa bakmak konusundaki rolü, ailenin temel karakteri ve rolü, ve de kapitalizmi karakterize eden meta üretimi ve mübadelesi, bütün bunlar ve bunlara ek olarak ifadesini siyasi ve ideolojik üstyapıda bulan pek çok direkt ve direkt olmayan ifadeler nasıl radikal bir şekilde değiştirilerek kadının baskı altına alınması yok edilebilir?

Bu toplumu domine etmekte olan, kadınları en acımasız ve şiddetli şekilleri de dahil olmak üzere bin bir farklı şekilde baskı altına alan ve aşağılayan tiksiniç sosyal ilişkiler ve kültür, kadının aşağılanması ve baskı altına alınmasını bitirebilecek bir şekilde bu sistemin sınırları içerisinde nasıl dönüştürülebilir?

Bütün bunlar sadece Amerika gibi spesifik bir ülkede değil, sadece bir kısım insanlar -özellikle daha varlıklı ve imtiyazlı olanlar- için değil, fakat bütün insanlık için, bu sistemin fazlasıyla küreselleşmiş doğası, temel ilişkileri ve dinamikleri de düşünülerek nasıl küresel ölçekte aşılabilir?’’[\[iv\]](#)

Nitekim bu sorularla cebelleşmek, bu meseleye bilimsel bir metot ve yaklaşımla bakma gerekliliği yaratır, bu bilimsel yöntem tutarlı bir şekilde uygulanırsa nihai olarak bu

meselenin bu sistem altında çözölüp çözölemeyeceği sorusuna ve bunun imkansızlığına ulaşmış oluruz.

Kadınların baskı altına alınmalarının hem tarihsel olarak hem de bugün neden bu sisteme içkin olduğu, bunun toplumun antagonistik bir şekilde bölünmüşlüğu ile olan ilişkisi objektif olarak bir hakikattir.

BA'nın da söylediği üzere bugün kendisini akut bir şekilde dayatan bu durumun radikal bir şekilde çözölmesinden başka bir seçenek bulunmamaktadır. Esas soru bunun radikal şekilde gerici mi, yoksa radikal şekilde özgürleştirici mi olacağı sorusudur. Eğer mücadelemiz radikal şekilde özgürleştirici bir çözüm için olacaksa bunun tek yolu yeni komünizm temelli gerçek bir devrimdir.

[i]

<http://yenikomunizm.com/pinar-gultekinden-istanbul-sozlesmesine-kadinin-kurtulusu-yanizca-komunist-devrimle-gerceklesebilir/>

[ii] Avakian, B. (2015). *Devrim ve Materyalizm* çev. Selim Sezer. Patika Kitap

[iii]

<http://yenikomunizm.com/istanbul-sozlesmesinin-feshedilmesi-uzerine-oryantasyon-notlari/>

[iv] Avakian, B. (2014). *Break all the chains!: Bob Avakian on the emancipation of women and the communist revolution*. Chicago, IL: RCP Publications.

Toplumsal Muhalefet ve

Muhallifliğin Toplumda Rolü

Sosyalist

O berbat, ama insanın en başta bir o kadar da merak ettiği soruyu bende sormuştum? “Yeni komünizmin nesi yeniydi?” “Peki eskisi yetmiyor muydu?” Yoldaşlarla ilk tartışmalarımızda ben tabii ki yeni komünizmin, yeni bir aşamanın başlangıcı olduğunu henüz kavrayamamış ve Bob Avakian’ın yaklaşık 150 yıllık komünist teoriden hem nasıl öğrendiğini hem de ne derece radikal bir kopuş yaptığını anlayamamıştım. Ama yoldaşlar yılmadan benimle siyasi ve ideolojik mücadeleyi sürdürdüler, hala bile tekrar tekrar okuduğum yazılara her geri dönüşümde bu radikal kopuşları ve atılımları farklı şekillerde gözlemleme fırsatına sahip oluyorum. Bunlardan bir tanesi de içerisinde şüphesiz pek çok çelişkiyi barındıran ve özgürlük-zorunluluk ilişkisinin daha ileri bir sentezini içerisinde barındıran bir meseleydi: “canlı bir toplumda muhalifliğin rolü” ki bu aslında “sağlam çekirdek temelinde bir hayli esnekliğin” tartışılması anlamına geliyor.

Bu tartışmayı tetikleyen şey Mecliste gerçekleşen Hayvan Hakları Komisyonundaki kısa bir videoydu. Kendisini “Kemalist ve eko-sosyalist” olarak tanımlayan, hayvan hakları mücadelesinde öne çıkan Zülal Kalkandelen komisyona fikirlerini beyan etmek için gelmişti, komisyon üyeleri ise bilindik gerici simalardan oluşuyordu, bunlardan en göze çarpanlardan birisi olan Özlem Zengin, Zülal Kalkandelen’in muhalefet etmesini bırakın fikirlerini söylemesine dahi izin vermedi, karşısındakini sindirmek için gerici zehrini salon içerisinde zerk etti. Denebilir ki burjuvazinin faşist diktatörlüğü altında bu hiç de anormal bir tablo değildir. Nitekim doğrudur da ancak bu görüntü sosyalist toplumda rastlayamayacağımız, rastlamamız gereken bir görüntüdür. Peki toplumda muhalifliğin rolü sosyalizm altında nasıl olmalıdır?

Aslında bu mesele temelde komünizme ilerleyip ilerlememe

çelişkisini içeriyor ve temelinde yine öznenin hakikat ile olan ilişkisine dayanıyor; sağlam çekirdek temelinde bir hayli esneklik nesnel gerçekliğin anlaşılması ve devrimci yolda dönüştürülmesi için bu bağlamda elzemdir. Peki neden elzemdir ve baştaki o soruya dönecek olursak ''yenisinin eskisinden'' farkı kendisini nerede gösterir? Bütün bunlarla birlikte proletarya diktatörlüğü altında sosyalist toplumda mayalanma ve muhalefet komünizme geçişte neden çok kritiktir ve bunun pratik uygulaması ne yönde olacaktır?

Toplumsal muhalefet ve buradan doğacak çelişkilerle beraber toplumsal mayalanma ile komünizme ilerleme meselesinde tali hatalarıyla beraber geçmiş komünist deneyimler, özellikle de Mao Zedong önderliğindeki komünist Çin önemli yollar kat etti ve bu problemlerle cebelleşilmeye çalışıldı. Özellikle ''Yüz Çiçek Açsın Yüz Fikir Akımı Birbiriyle Yarışsın'' kampanyası ve 1966-76 yıllarında sürdürülen Kültür Devrimi bu alanda eşi benzeri görülmemiş tecrübeler sahne oldu. Ancak her ne kadar bu çelişkilerin dinamiğine özgürlük-zorunluluk bağlamında yaklaşılsa da Mao'da tali bir şekilde ''mis kokulu çiçekleri, zehirli çiçeklerden ayırt etme'' veya ''hatalı fikirlere karşı aşılama'' gibi yaklaşımlar bulunuyordu ve bunlar zaman zaman bu meselenin doğru ele alınmasına engel oldu. Ve yine bu eşi benzeri görülmemiş pratik tecrübe tali yöndeki teleolojik yaklaşımlarla beraber sosyalist toplumun kapitalist toplumun çelişkilerinden pek de azade olmadığını ortaya koydu. Komünizme yol almak derinlemesine bir ideolojik mücadeleyi gerektiriyordu, bütün üretim araçlarının toplumsallaştırılması, güçlü bir komünist parti ve iktidarın elde olması dahi bizleri çelişkilerden azade kılmıyordu. Nitekim bütün bu çetrefilli süreç dümdüz yatay bir çizgi değildi, aksine dönemeçli ve dolambaçlı; geriye dönüşleri ve kamburları olan bir süreçti.

Bob Avakian: *“Büyük çeşitliliğe ve insanların her şeyle ilgili her doğrultuda gitmelerine izin vermezseniz, o zaman yalnızca insanlar size karşı muazzam bir kırgınlık biriktirmekle kalmazlar, en büyük hakikatin ve gerçekliği dönüştürme yeteneğinin içinden doğacağı zengin bir sürece de sahip olamazsınız.”*

Ve işte tam da bu noktada iktidara sarılmak ve sosyalist yolda ilerlemek arasındaki çelişki yoğun bir şekilde kendisini hissettirir. Bu meselenin de sacayağını oluşturan olgu epistemoloji meselesidir; öznenin hakikati kavramaya ve değiştirmeye yönelik bilgi bilimidir. Bob Avakian (BA) aslında şu ifadesinde bu meseleyi de tartışmaktadır: ‘‘Hakikat olan her şey proletarya için iyidir. Bütün hakikatler komünizme ulaşmamıza yardımcı olabilir.’’ Burada yine anlaşılması gereken çok temel bir mesele daha vardır, o da hakikatin sınıfsal bir özelliğinin olmadığı verili bir anda bir sınıfa veya bir ‘‘kimliğe’’ aidiyetin özneye ontolojik olarak hakikati kavrama da bir öncelik tanımayacağıdır. Hakikat, objektif realiteyle ilişkilidir ve öznenin hakikati kavrayıp, değiştirmeye yönelik olan ilişkisi tutarlı bir bilimsel yöntem ve yaklaşım gerektirir; bu yöntem ve yaklaşım sonrasında elde edilen şeyin bilimsel olması ona ulaşan metodun gerçeklik testine tabi tutulabilmesine sıkı sıkıya bağlıdır. Hakikate dair bu tartışma bizi toplumsal muhalefet meselesinde nereye götürmelidir? Yine BA’ya kulak verelim: ‘‘Verili bir anda

bütün hakikatleri bilemeyiz o yüzden öğrenmede çok iyi olmalıyız.'' Bilinçli komünist özne için bu anlaşılması gereken yalın ama bir o kadar da kritik bir hakikattir, nitekim verili bir anda pozitif bilimlerden sosyal bilimlere, sanata ve edebiyata kadar çok geniş bir spektrumda sayısız hakikat ve bunlara eşlik eden çelişkiler mevcuttur; özellikle de sosyalist iktidar döneminde ''kafa-kol'' emeği çelişkisinin toplumda hala baskın olarak kendisini hissettirmesi bu meseleyi daha da kritikleştirir.

Tahammül Etmek mi Teşvik Etmek Mi?

Muhalefet meselesinin sosyalist toplumun derin çelişkileriyle ve en önemlisi de epistemoloji meselesiyle olan ilişkisinin anlaşılmasının akabinde bu muhalefetin içeriği de şüphesiz önemlidir. BA, *Yeni Komünizm* adlı eserinde bu meseleye biraz da ironi ile yaklaşarak ''muhalefeti küçük burjuvalar devamlı bir şeylere itiraz etmesinler diye alabildiğine teşvik etmeyeceğiz'' der. Bunun temelinin ihtilaflara bir çeşit ''özgürlük alanı bırakmak'' veya ''tahammül etmek'' ilişkisinin ötesinde, sağlam bir çekirdeği muhafaza ederken ve proletarya diktatörlüğünün yıkılmasına engel olmaya çalışırken bir taraftan da sosyalist yolda ilerleyebilmek için birçok farklı fikrin savunucularının dinlenmelerine olanak verilmesi ve bunlarla baskının ve sömürünün olmadığı bir dünyaya ulaşabilmesi için cebelleşilmesidir. İşte bu gerçekten de karmaşık ve çok boyutlu bir çelişkidir. BA burada John Stuart Mill'in ifade özgürlüğüne yönelik tartışmasından bir örnek verir. Mill temelde bir görüşü savunacak tüm kişilere bunu yapma fırsatı verilinceye kadar bu görüşlerin toplumda asla bastırılmaması ve önemsiz sayılmaması gerektiği ve buna ek olarak sadece karşıt fikirliilerin dinlenmesinin yeterli olmadığını o fikirlerin inançlı savunucularının bu fikirleri ortaya koyuşlarının dinlenmesi gerektiği yönünde iki sav ortaya atar. Şüphesiz Mill'in görüşlerindeki temel, idealist bir tabandan gelen özgürlük anlayışına dayanır, BA bu meseleye şöyle değinir:

‘‘Elbette daha önce konuştuğum gibi, Mill’in ileri sürdüğü Şey tam anlamıyla asla uygulanamaz. Bir fikir için bir sav daha ortaya atmak isteyen birileri her zaman ortaya çıkar. Tartışmayı hiç değilse o an için kapatmanız gereken bir zaman gelir. Bunun altında yatan maddi ve siyasi nedenler vardır. Belirli noktalarda kararlar alınması gerekir. Sonsuza kadar tartışma yapmaya ve başka hiç kimsenin katılmadığı bir bakış açısı lehine görüş bildirmek isteyen başka birisinin olup olmadığını arayıp durmaya devam edemezsiniz.

Yine de Mill’in bu savıyla parmak bastığı bir nokta vardır, o da tutumları bunlara karşıt olanların tanımladıkları şekilde dinlemenin yeterli olmadığı, o tutumların inançlı savunucularını dinlemenin gerekli olduğudur. Bu proletarya diktatörlüğünde ve toplumun halk kitleleri tarafından yönetilip dönüştürülmesinde daha fazla yer vermemiz gerektiğini düşündüğüm bir Şeyle ilgilidir : ihtilafa salt tahammül etmekle kalmayıp onu teşvik de etmek. Tüm oyunu bırakmadan, g kaybetmeden, proletarya diktatörlüğünü alttan dinamitleyip yıkmadan insanların birçok farklı fikrin savunucularını dinlemelerine olanak vermeliyiz. Yine de bu çok karmaşık bir çelişkidir.’’

Ve işte tam da bu noktada irdelemeye çalıştığımız bu karmaşık çelişkiyi BA şu şekilde ifade eder :

‘‘Eğer işleri gevşek tutarsanız, her Şeyi şu veya bu biçimde kapitalistlere geri veriyorsunuz demektir. Aynı zamanda, büyük çeşitliliğe ve insanların her Şeyle ilgili her doğrultuda gitmelerine izin vermezseniz, o zaman yalnızca insanlar size karşı muazzam bir kırgınlık biriktirmekle kalmazlar, en büyük hakikatin ve gerçekliği dönüştürme yeteneğinin içinden doğacağı zengin bir sürece de sahip olamazsınız.’’

Meseleye zgrlk ve Zorunluluk erevesinde Yaklaşmak

Mücadelemizin temel dinamiklerinden birisi de her Şeye zorunluluğun özgürlüğe dönüştürülmesi temelinde yaklaşmamızla

alakalıdır. Temel meseleler ‘‘mutlak özgürlük’’ veya ‘‘aşkırı özgürlükler’’ meselesi değillerdır; bu tarz düşünüş biçimleri temellerini idealizmden alan küçük burjuva düşünüş biçimleridir. Bunlar maddi gerçekliğe tekabül etmezler nitekim objektif realite her zaman kısıtlamalar ve sınırlara tabidir. Öte yandan bu bizim verili bir anda bazı fikirlere sahip olmamız meselesi de değildir çünkü bizler bunun için maddi bir temel olduğunu, zorunluluğun özgürlüğe dönüştürülmesinin temelini olduğunu biliyoruz. Nitekim **‘‘maddi temel olmazsa, zorunlulukları komünist devrim yolunda, özgürlüklere dönüştüremezsiniz.’’** BA bu meseleyi tartışırken deprem örneğini verir. Ancak bu ‘‘varsayımsal’’ deprem **4 Bütünlerin** (bütün sınıf farklılıklarının kaldırılması, sınıf farklılıklarının dayandığı bütün üretim ilişkilerinin kaldırılması, bu üretim ilişkilerine karşılık gelen bütün toplumsal ilişkilerin kaldırılması ve bu toplumsal ilişkilerden doğan bütün düşüncelerin devrimcileştirilmesi) aşıldığı komünist toplumda gerçekleşir. Komünist örgütlenmeye dayalı bir toplumda yaşanılması altınızdaki bir fay hattı geçtiği gerçekliğini değiştirmez, doğal dünyadan ve sosyal ilişkilerden doğan zorunluluklar daima baş gösterirler: temel mesele zorunluluğu özgürlüğe dönüştürebilmektir. Aslında sınırsız bir mutlak özgürlüğün olmadığının anlaşılması bizim objektif realiteyle ilişkimizle bağlantılıdır. Nesnel gerçekliğin doğru bir temelde anlaşılması bu idealist algıyı delip geçer ve bizleri daha fazla inisiyatif ve özgürlük için dönüştürülmesi gereken zorunluluklarla karşı karşıya getirir. İşte bu noktada ‘‘sağlam çekirdek temelinde bir hayli esneklik’’e, *Yeni Sosyalist Cumhuriyet için Anayasa*’ya dayanan bir sosyalist toplum temelinde şununla yüzleşmek zorundadır: **‘‘bir yanda insanlığın gerçekten devrime ve komünizme ihtiyaç duyması; fakat diğer yanda, sosyalist toplumlar da dahil olmak üzere, insanlığın tümünün bunu sürekli istememesi çelişkisi.’’**

Peki, eğer meseleye bu çerçeveden yaklaşıyorsak akıldaki soruyu sormak lazım: O halde bu esnekliğin sınırı nedir? Burada temeli oluşturan öge hiç tartışmasız özgürlük ve

zorunluluk bağlantısıdır. Burada esnekliğin aslında temelinin doğru anlaşılması gerekmektedir, o da bu esnekliğin sağlam bir çekirdek temelinde esneyebileceği gerçekliğidir. *Yeni Komünizm* eserinde BA bu meseleyi şu şekilde inceler:

‘‘Neden Anayasa’da yaratılışçılığı değil de evrimi bir gerçek olarak öğreteceğimizden bahsediyor? Neden karar vermeleri için insanlara bırakılıp insanların yaradılışçılığı sevip sevmeyeceklerini ve okullarda öğretilmesini isteyip istemeyeceklerini görmüyorlar? Olamaz! Bazı sınırlarınız olmalı -bu, daha önce de vurgulanan önemli bir noktadır ve iyiliğiniz için- bazı kurallarınız olmalıdır. Bu sizin oluşturduğunuz çekirdektir -ve aslında, bazı kurallar koyarak başka güçlere ihtiyaç duyulmasını sağlıyorsunuz. Sonra olaylara buna dayanarak müdahale ediyorsunuz.’’

Sağlam çekirdek bilime, dayanır. Örneğin üretim araçlarının toplumsallaşıp toplumsallaşmayacağı oyla karar verilecek bir mesele değildir çünkü bu, bizim verili bir andaki fikirlerimizin ve insanların ‘‘iradelerinden’’, niyetlerinden bağımsız olarak hakikatin ne olduğu ve sağlam çekirdek temelinde dönüştürülmesi gereken zorunlulukların ne olduğu meselesidir.

Ekolojik Talan: HES

Amerika’nın elektrik ihtiyacının %6’sı, Çin’in %15’i, İsviçre’nin %41’i, Kolombiya’nın %80’i ve Etiyopya’nın elektrik ihtiyacının %96’sı hidroelektrik santraller yani HES’ler ile karşılanıyor. Türkiye’ye baktığımız da bu rakam yaklaşık %15 civarında seyrediyor ama asıl önemli meselelerden biri Türkiye’nin ürettiği ‘‘yenilenebilir’’ enerjinin %96’sının HES’lerden geliyor olması.[\[1\]](#) Peki madem

yenilenebilir enerji o halde neden kötü olsun ki? Ya da soruyu daha direkt soralım hidroelektrik santralleriyle enerji üretmek doğayı negatif etkiler mi? HES'ler temiz enerji kaynakları mıdır? **Ve en önemlisi kapitalizmde ''sürdürülebilir enerji'' üretimi mümkün müdür?** Peki sosyalist toplumda enerji ihtiyacına nasıl cevap verebilecektir?

''Yenilenebilir'' ve ''Sürdürülebilir'' Enerji

Yazının genel gidişatını belirlemek açısından şu önemli mevzuyu çözümleyerek başlamanız gerekmekte, bir enerji kaynağının yenilenebilir olması onu sürdürülebilir yapmaz, özellikle de içerisinde bulunduğumuz ve kar etmek üzerine kurulu olan kapitalist-emperyalist sistem içerisinde. Genelde bu iki kavram bir arada anılsalar ve sanki bir eş anlam söz konusuymuş gibi bahsedilseler de aslına bakılırsa bu doğanın çelişkili yapısına ve karmaşık ekosistem ilişkilerine fazlasıyla indirgemeci bir yaklaşımdır nitekim yenilenebilir enerji kesinlikle sürdürülebilir olmak durumunda değildir. Yenilenebilir enerji dediğimizde aklımıza gelmesi gereken doğanın kendi döngüsü içerisinde yeniden üretilebilen enerjilerin bütünüdür ancak sürdürülebilir enerji en genel anlamıyla belirli bir periyod boyunca enerji üretimi sağlanırken üretilen miktar ve tüketilen miktar arasında bir balans olmasına dayanır; bir yenilenebilir enerji kaynağını sürdürülebilir yapan onun doğada kendiliğinden bulunması değildir aksine onun kendi kendisini üretmeye devam edebilmesidir. Örneğin eğer bir yenilenebilir enerji kaynağına (mesela hidroelektrik) kar güdülü yaklaşılsa ve çevresel akış, nehir ekosisteminin yapısı bozulursa bu enerji üretimi kısa vadede fazlasıyla kar ancak uzun vadede hem ekosisteme hem de bir bütün olarak ekolojiye zarar verecektir.

Hidroelektrik Santralleri ''Temiz'' Enerji Kaynakları Mıdır?

Bu soruya çok uzun süre öncesine kadar evet cevabı verilebilirdi. Hatta şu an da internette hidroelektrik santralleri ile ilgili bir araştırma yapmaya kalkışacak birisi

bu sorunun cevabını yine evet olarak bulacaktır. Ancak HES'ler zannedilenin aksine özellikle de mevcut kullanımlar ile pek de ''temiz'' enerji kaynakları değildir. Washington Devlet Üniversitesi'nin bir araştırması hidroelektrik santrallerinin depolama ünitelerinin emisyonunun %80'inin metan gazından oluştuğunu ortaya koydu.[\[ii\]](#) Metan gazı diğer sera gazları ile örneğin karbondioksit ile kıyaslandığında 34 kat daha güçlü bir gaz. Çok kısa bir süre öncesine kadar bu depolama yönteminin metan gazı emisyonu yapabileceği düşünülmemişti ancak yine aynı araştırma dünyadaki sera gazı salınımının %1.3'ünden hidroelektrik santrallerinin sorumlu olduğunu gösterdi.[\[iii\]](#) Metan gazı özellikle iklim krizini hızlandırmasıyla öne çıkan ve genelde emperyalist ülkelerin ekolojik hesaplamalarda hesaba katmamaya özen gösterdikleri bir gaz, yazı dizimizin ilerleyen yazılarında metan gazı salınımından sorumlu başka faktörlerde ele alınacak.

HES Kaynaklı Ekolojik Talan

Dere bölgesi halkları isyan ediyor, üretimin anarşisinin itici gücü akarsuları ekonomik girdi çıktılar olarak metalaştırıyor ve şirketler birbirleriyle doğayı talan etme rekabetine giriyorlar. Peki bu talanı nasıl incelemeliyiz. Burada bu talanı ikiye bölmekte fayda var, bunlardan birincisi, bir HES kurulurken ki inşaat süreci ikincisi ise işletme süreci. İlk olarak bir HES inşaatı dik yamaçların tahribi anlamına gelir. Dik yamaçların tahribi, beraberinde kesilen ağaçlar ile erozyona ve toprak kaymasına zemin hazırlar. Bu hem bölgede yaşayanlar hem de biyoçeşitlilik için ciddi anlamda tehlike arz eder. İnşaat sürecinde suyun taşınması için kilometrelerce uzunlukta borular döşenir. Döşenen bu borular yaban hayatını büyük ölçüde felç eder; yaban hayvanları avlanma, beslenme, su içme gibi temel ihtiyaçlarını karşılayamaz hale gelirler, bu biyoçeşitliliği ve bölge ekosistemini çok olumsuz etkiler. İnşaat aynı zamanda hafriyat demektir. Kağıt üzerinde HES inşaat hafriyatlarının önceden belirlenen özel alanlara bırakılması gerekmektedir ancak bu; ulaşım masrafı, zaman

kaybı ve ekstra işgücü demektir.

Dolayısıyla hafriyatlar dere yataklarına dökülürler. Dere yatağının hafriyat ile dolması beraberinde su sıcaklığının kontrolsüz artışını ve sucul canlıların yaşam alanlarının yok edilmesini; bitki örtüsünün ağır tahribata maruz kalmasını ve bölgenin, sel ve erozyona açık hale gelmesine neden olur. İnşaat sırasında normalde insanların erişimi olmayan bölgeler yola çevrilirler, yaban hayatının yaşam alanı daralır ve bunun sonucu olarak yaban hayvanları avcılara açık hedef haline gelirler. Bütün bunlara ek olarak inşaat sırasında tıpkı maden aramalarında olduğu gibi sık sık dinamit kullanılır. Kullanılan bu dinamitler hava ve toprak kirliliğine neden olduğu gibi hamile hayvanların düşük yapması gibi yaban hayatını da olumsuz etkiler. Hidroelektrik santralleri iletim hatlarına da ihtiyaç duyar bu hatların oluşturulması için ormanların ağaçsızlaştırılması gerekir. İnşaat sırasında açığa çıkan toz aynı zamanda yaprakların fotosentez yapmasını engelleyerek ağaçların büyüme hızlarını negatif etkiler, bu durum özellikle HES direnişleriyle sık gündeme gelen ve ağaçlarının direncinin toza bağlı düştüğü Doğu Karadeniz için

geçerlidir.

Peki bir kere hidroelektrik santrali kurulduktan sonra doğaya verilen zararlar biter mi? Maalesef ki hayır. Bir HES faal iken bölgedeki suyun büyük bir kısmını kullanır; bu aşırı kullanma suyun akış hızını, akış miktarını, nehrin derinliğini ve taban yapısını değiştirir. Bütün bu değişiklikler nehir ekosisteminin sağlığını olumsuz etkiler. Ekosistemlerin neden önemli olduğundan bir önceki yazımızda kısaca bahsetmiştik ancak bu da ileride daha detaylı ele alacağımız bir mesele olacak.[\[iv\]](#) Bir hidroelektrik santralinin faal olması yer altı sularını da olumsuz etkiler, bu dolaylı olarak sele neden olduğu gibi; bölge ormanlarını ve bitki örtüsünü de mahveder. Ayrıca üzerine HES kurulan nehirlerin insanlardan önce de sakinleri vardır. En temel olarak balıklar ve diğer omurgasızlar. Bu balıklar normalde göç rotalarına sahiptirler ve üreme yani yumurtlama için göç gerçekleştirirler. HES'ler bu canlıların göçünü engellerler ve bazı balıklar göç esnasında regülatör açıklıklarına girerek parçalanırlar. Eğer göç rotası bozulan balıkların üremeleri tamamen durursa bu bütün bir balık türünün yok olması anlamına gelir.

Nehirler taşıdıkları sedimentler ile deltaları oluştururlar. Ancak deltaların ve dela biyoçeşitliliğinin devamı nehirde taşınmaya devam edecek sedimentler ile alakalıdır. HES'ler bu sedimentlerin taşınmasını engellerler, sediment taşınması düştüğü oranda erozyon riskini arttırır. Nehirler aynı zamanda zengin deniz ekosistemlerinin besin kaynaklarıdır. HES faaliyeti nehirlerin besin taşınmasını engellediği gibi buna paralel olarak deniz biyoçeşitliliğini de engeller.

HES ve Kuraklık İlişkisi

İslamcı/Türkçü faşist AKP rejiminin hala devam etmekte olan 20 yıla yakın iktidarı Türkiye/Kürdistan halkları üzerinde türlü zulümlere sahne oldu. Özellikle faşizmin konsolide olmasının ardından faşist rejim başta Kürtler üzerinden burjuva liberaller de dahil olmak üzere bir muhalefeti bastırma

abasına giderken, pek çok devrimciyi ve komünisti de katletti. Ancak gerici rejimin işlediğı tüm suçlar sadece insanlara yönelik değıl. Daha önceki yazılarımızda da bahsettiğimiz türlü ekolojik talanda ve doğa katliamlarının da ya baş tertipleycisi ya da ortağı konumundalar. İktidara gelişlerinden bu yana kişi başına düşen su miktarı 4000 m3'ten 1519 m3'e düşmüş durumda, su krizinin olduğu ülkelerde bu rakam 1000 m3! Birleşmiş Milletler Çevre Program'ının yayınladığı rapora göre Avrupa kıtası iklim krizinin getireceğı kuraklık dalgasına artık çok yaklaştı ve Avrupa'da ölleşmeye ilk başlayacak ülkeler arasında başlarda Türkiye var.[\[v\]](#) Bütün bir iklim krizinin faili şüphesiz ki bir dünya sistemi olan kapitalist-emperyalist sistemdir. Ancak özgül oyuncularda, örneğin Erdoğan'ın temsil ettiği faşist rejimde onayladığı 1340 HES projesi ve faal tuttuğı 303 HES ile bu kirli oyunda rol sahibidirler.

Sosyalist Toplumda Enerji İhtiyacını Karşılama

Devrim sonrası kurulacak sosyalist toplum kapitalizmin bütün çelişkilerinden azade değıldir. İnsan ve doğa arasındaki çelişkili ilişki tam olarak özömlenememiş olacaktır, bir yandan kitlelerin enerji ihtiyaçları sağlanmaya çalışılırken ve objektif ihtiyaçlar için üretim sürdürölürken bu ekolojik bir talan olmaksızın nasıl yapılacaktır? Öncelikle proletaryanın diktatörlüğü altındaki sosyalist toplumda ekonomi kar merkezli değıl ihtiyaç merkezli olduğu kadar planlı da olacaktır, bir hayli merkezileşmiş (kamusal üretim, kooperatif üretim, lokal üretim, devlet merkezli üretim vb.) olan üretim bir yandan kitlelerin ihtiyaçlarını gözetirken bir yandan doğaya ekonomik bir girdi çıktı olarak bakmayacak aksine bütün insanları doğanın ve gezegenin bekçileri olmak için, gezegene değır verilmesi için teşvik edecek ve bütün kitleleri devrimci sürecin bilinçli özneleri haline getirmek için mücadele verecektir. Proletaryanın diktatörlüğü altında üretimin sürecini kapitalist üretimin anarşik örgütlenme dinamikleri belirlemeyecektir aksine hem üretim araçlarının

kolektifleştirilmesi hem de düşünce biçimleriyle verilecek olan mücadele de tüketimciliğe karşı mücadele ön plana çıkartılacaktır, sosyalist toplum devrimci süreç içerisinde devrimin öznelerini üretim-tüketim ilişkilerini, özgürlük-zorunluluk dinamiği bağlamında materyalist bir biçimde anlamak için teşvik edecektir. *Revolution* özel sayısında vurgulandığı üzere :

Tüketici ürünleri işlevsel ve kalıcı olmalıdır (bugün olduğu gibi “kullanılıp atılan” türden olmamalıdır). Toplum, değişen taleplere, zevklere ve estetiğe ilgi gösterecektir. Fakat insanların kendilerini bireylerin neye ne kadar sahip olduğu ve neyi ne kadar tükettiği temelinde tanımlama ihtiyacıyla iç içe geçmiş, aynı türden özel tüketim saplantısı olmayacaktır. Bu, toplumda bir eğitim ve ideolojik mücadele meselesi olacaktır. Toplumsal yaşamın dönüştürülmesiyle – insanlar arasında daha zengin ve daha anlamlı bağlılıklara olanak veren yeni “sosyal alanların” yaratılmasıyla – yeni değerler kök salabilir. Halkın insanlığın doğaya bağlılığı ve emperyalist “tüketimciliğin” yarattığı ekolojik maliyet hakkında daha fazla farkındalık edinmesiyle, tutumlar da değişebilir. [\[vi\]](#)

Aynı zamanda sosyalist toplum enerji üretiminde gelecek kuşakları ve gezegenin biyoçeşitliliğini, diğer türleri de düşünmek zorundadır, ekosistem hizmetleri ve ekosistemlerin bütüncül yapıları gözetilmeden, mevcut çelişkiler hesaba katılmadan bu tarz bir üretim süreci izlenmeyecektir. Bölgesel olarak yapılacak enerji üretimi sürecine bölge halkının katılımı ve söz sahibi olması sağlanacağı gibi sosyalist toplum radikal olarak farklı bir şehircilik ve şehir dokusuna da işaret etmek zorundadır. Bu yeni türde şehir planlamacılığı ve toplumsal doku *Revolution* özel sayısında vurgulandığı gibi şu bileşenleri içermelidir :

Şehirler daha sürdürülebilir hale – yerel kentsel gıda üretimini geliştirme çabaları da dahil olmak üzere temel ihtiyaçları ve gereksinimleri daha fazla üretebilir hale – gelmelidir. Çağdaş şehrin asalakça ticarete açılmasıyla içiçe

geçmiş şekilde gerçekleşen devasa ve müsrif enerji tüketimi – küresel finansal yatırımlara, reklamcılığa, sigortacılığa vs. hizmet eden ofis yapıları – dönüştürülmelidir. Şehirlerin dış bölgelerinde, banliyölerde ve şehirden uzak zengin bölgelerde “yeşil alanlara” tecavüz eden yoğun ve spekülatif ticari ve iskan amaçlı gelişmeye bir son verilmelidir.

Ekonomik-sosyal planlama, anlamlı ve yaratıcı çalışmayı insanların topluluk hissiyle birbirine bağlamaya ve işle insanların yaşadığı yer arasında yeni ilişkiler şekillendirmeye çalışacaktır. Planlama, şehirlerde insanların etkileşimde bulunabileceğı, siyasi olarak rgtlenebileceğı, kültürel üretim yapabileceğı ve bunlardan faydalanabileceğı ve rahatlayabileceğı yeni türden bir “sosyal alan” yaratmaya çalışacaktır. Planlama aynı zamanda şehirler ve şehrin dışındaki banliyöler ve kırsal alanlar arasındaki mesafeleri azaltmaya ve bu bitişik bölgelerin ekonomik ve sosyal faaliyetlerini entegre etme yolları bulmaya çalışmalıdır.

Küresel iklim krizi hem insanlığı, hem gezegenimizi paylaştığımız diğer bütün türleri hem de başlı başına gezegenimizi tehdit ediyor. Bu kendisini akut bir şekilde dayatmakta olan bir problemdir ve gün geçtikçe daha da yakıcı olmaktadır. Ancak problemin bu yakıcılığı bizi anlık reform taleplerine ve sistem içi çözümlere, sistem içi ‘bireysel sorumluluklara’ itmemelidir. Aksine bu krizin faili iyi anlaşılmalıdır : kapitalist-emperyalist sistem. Bununla beraber küresel iklim krizine cevap verebilmek için tek bir alternatifimiz var o da yeni komünizm temelinde gerçekte GERÇEK bir devrimdir!

“İki seçeneğimiz var. Ya bütün bunlarla yaşamaya devam edeceğız ve gelecek kuşaklar da -eğer bir gelecekleri olaksa- aynısını, hatta daha beterini yaşamaya devam edecek veya devrim yapacağız!”[\[vii\]](#)

[i] <https://www.treehugger.com/is-hydropower-really-a-clean-power-source->

[ii] *BioScience*, Volume 50, Issue 9, September 2000, Pages 766–775, ayrıca bkz : <https://www.sciencemag.org/news/2016/09/hundreds-new-dams-could-mean-trouble-our-climate>

[iii] A.g.e

[iv] <http://yenikomunizm.com/ekolojik-talan-avcilik/>

[v] United Nations Enviroment Programme, Turkey Sustainable Development Report

[vi]

<http://yenikomunizm.com/gezeganimizim-yagmalanmasi-cevre-krizi-ve-gercek-devrimci-cozum/>

[vii] *BAasics: Bob Avakian'ın Konuşma ve Yazılarından*

Ekolojik Talan: Avcılık

“Keyfini başkalarının acısından alan, Tiksinelesi spor”

William Cowper, *The Task* (1785)

Her ne kadar şüpheli de olsa bazı hipotezler avcılığın insan türünün diğer hominitlere kıyasla efektif evrilmesinde önemli bir rol oynamış olabileceğini ifade ediyor. [i] Bununla beraber yapılan çeşitli arkeolojik çalışmalar da göstermektedir ki, insanlık tarihinde toplayıcı-avcı topluluklarda yerleşik hayata geçilmesinde ve emeğin evriminde kayda değer bir rol oynamışlardır. Uzun lafın kısası avcılık öyle ya da böyle insanlığın ve gezegenin tarihinde belirli

roller oynamıştır. Ancak esas soru bunun devam edip etmeyeceği ve daha da önemlisi bunun devam etmesinin doğru olup olmayacağıdır.

Bazı keskin çizgiler çekerek başlayalım ve daha sonra avcılığın hem dünyada hem de Türkiye özgülünde yarattığı çelişkilere odaklanalım. Öncelikle avcılık, ''legal'' veya değil her türlü gayrimeşrudur, insanların yaban hayatını kendi arzularını ve zevklerini doyurmak için bu şekilde talan etmesinin ahlaki hiçbir zemini olmadığı gibi gelişmiş teknolojik ekipmanlar ve silahlarla bir hayvanı öldürmenin de ahlaki bir zemini yoktur. Ancak söz konusu içerisinde yaşadığımız sistem olduğunda maalesef hiçbir şey gayri ahlaki bir avuç insanın arzusundan ibaret de değildir, nitekim avcılık her şeyin metalaştığı bir dünyada büyük bir endüstri olmakla beraber doğanın ekonomik bir girdi-çıktıya dönüşmesinin de bir yansımasıdır.

Avcılık bu sistemin aleni bir şekilde ezen ve ezilen uluslara bölündüğünü de gösterir; bugün Afrika ve Asya'da nesli tükenmekte olan hayvanları katlederek poz veren ''beyaz'' turist aynı zamanda bu sistemin bir teşhiridir de. Avcılık aynı şekilde güçlü bir kültürel asimilasyon elemanı da olabilir; Amazon Ormanlarında, ormansızlaştırma ve zorla yerinden etme ile karşı karşıya kalan çoğu yerli topluluğu bölgelerindeki kültürel olarak da önemli yaban hayatlarının hedef haline gelmesiyle de bir asimilasyon sürecine itilmiştir; yine aynı şekilde bugün Dersim'de katledilmeye çalışılan, köylülerin nöbetleşe korudukları Dağ Keçileri de faşist rejim için sadece ekonomik bir girdi değil bilahare Alevilik inancının kutsal kabul ettiği bir hayvanı da aleni hedef göstermekte, her fırsatı Türkiye'nin ezilen kimliklerine, uluslarına karşı bir baskı aracı olarak kullanmaktadır.

Avcılıktan bahsettiğimiz zaman burada temelde imlediğimiz mesele biyoçeşitlilik ve beraberinde ekoloji alanındaki bir tartışmadır. Fakat bunları tartışmaya açmak beraberinde başka

soruları ve tabii ki onlara verilmesi gereken cevapları da içerecektir. **İnsan besin piramidinin tepesinde değil midir? Güçlü olan haklı mıdır? Hayvanlar bizim için ''yaratılmamışlar'' mıdır? Biyoçeşitlilik neden bu kadar önemlidir? Hayvanlar ve yaban hayatı insanların kişisel ve özel mülkleri değil midir? Peki insanlık doğanın hakimi değil midir ya da zaten komünist bir devrimle doğanın hakimi olmayacak mıdır?**

Besin Piramidi: Bir Düşünüş Biçimi

Evrim bizleri ereksel bir şekilde mükemmellik noktasına getirmiş, ''güçlü olan kazanır'' mottosuna uygun olarak doğal seçilimle insan türü şu an bulunduğu yere gelmiştir. Bu özetleştirilmiş bakış açısı indirgemeci bir sosyalbiyolojik ve sosyal-Darwinist düşünce biçimini yansıtır; ontolojik olarak gen bireyden, birey ise toplumdan üstündür, nitekim aslında gen de bencildir. Nitekim bu teorilere göre erkeğin kadından üstün bir konumda olduğu, toplumun ezenler ve ezilenler olarak bölünüyor olması da pek tabii ''doğal'' bir durumdur. Peki gerçekten öyle midir? Aslına bakılacak olursa hayır, değildir; **biyolojik ve toplumsal unsurlar iki ayrı alanın ya da bir edimin iki ayrılabilir bileşeni değildir, aksine bu iki unsur diyalektik bir biçimde ve zorunlu olarak birleştikleri gibi evrim bilimine ''mükemmel tasarı'' arayan yaradılışçı ve erekselci düşünce biçimleriyle bakmakta bir o kadar bilim karşıtıdır.** Ancak bu düşünüş biçimi ve dünya görüşü pek de şaşırtıcı değildir. Kapitalizmin genel işleyişine dair pek çok teori ve hipotez öyle ya da böyle ampirik bilimlere de eklenilendirilmeye çalışılmıştır. Fayda-zarar analizlerinden, oyun teorisine kadar pek çok kavram ''insan doğası'', ''toplumun doğal işleyişi'' gibi mefhumları desteklemek için, ve en çok da kapitalizmin temel dinamiklerinden ve çelişkilerinden ötürü açığa çıkan bir dizi baskıyı ve zulmü gizlemek için kullanılagelmiştir.

''Besin piramidinden en tepeye çıkmak için mücadele etmek'', ''köpek köpeği yer'', ''büyük balık küçük balığı yutar'' gibi

sistemin acımasız rekabet nosyonunu ön plana çıkartan kavramsallaştırmalar aslında bu gibi problemlili ve indirgemeci bir epistemolojinin veçheleridir. İnsanı doğanın ve diğler canlıların hakimi olarak görerek dünyayı baskılardan ve köleleştirici zincirlerden kurtarmaya yönelik bir mücadele kendi içerisinde derin çelişkilere sahiptir. **Doğru bir komünist bakış açısı ise insanlığı dünyanın doğal bekçileri ve yaban hayatının koruyucusu olarak görür.**

Güçlü Olan Haklı Mıdır?

Hayır değildir. Güçlü olanın haklı olduğunu düşünmek problemlili bir epistemolojiden kaynaklanır; örneğın kimlik siyasetlerinin veya rölativistlerin epistemolojisi gibi problemlili düşünüş biçimleri de dahil olmak üzere içerisinde yaşadığımız sistemde işler ham güç ilişkilerine çekilmeye çalışılır ancak bir şeyin verili bir anda doğru olup olmadığına karar vermek ve şeyleri anlamak için temel unsur gerçekliğin ve hakikatin objektif olmasıdır. Meseleyi kısaca derinleştiririm, Bob Avakian'ın bu meseleye dair yazdıklarına bakalım:

‘‘Ancak daha önce söylenen bir şeye dönecek olursak aslında objektif realite diye bir şey vardır ve hakikat asıl objektif realiteye denktir ya da onun doğru bir yansımasıdır. Doğru dediğimiz şey budur. Evet hiç kimse hiçbir zaman her şey hakkında tüm doğruları bilemez, her zaman için bir konu hakkında doğru olduğunu düşündüğümüz şeyin tam olarak doğru olmayabileceği ya da hatta tamamen yanlış olabileceği fikrine açık olmalıyız. Ancak agnostik değiliz ve olmamalıyız: ‘‘Canım kim bilebilir neyin doğru olduğunu, reel dünya hakkında aslında hiçbir şey söyleyemezsiniz!’’ Hayır. Biz reel dünyadan yola çıkarız, reel dünyayla etkileşim halindeyizdir, fikirlerimizi reel dünyada test ederiz ve bundan kanıtlara ve senteze dayanan, ortaya çıkan realiteden örnek çıkaran ve biriken kanıtlardan tanımlanabilecek bilimsel sonuçlar çıkarırız. Bu bizim ısrarla üzerinde durmamız gereken bir noktadır.’’ [\[ii\]](#)

Ne içerisinde yaşadığımız gezegenimiz ne de onu paylaştığımız canlılar doğaüstü bir güç tarafından yaratılmamışlardır, gezegenimizin oluşmasından, amfibik türlerin evrimleşmesine, gezegenimizin mevcut biyoçeşitliliğine ulaşması süreci; zorunluluk ve rastlantısallık arasındaki diyalektik ilişkinin, hareket halindeki maddenin neden-sonucunun ve zıtların birliğinin (*die beiden Hauptgegensätze*) süregiden ilişkisinin birer sonucudurlar. Şunu söyleyebiliriz ve söylemeliyiz de; evrimsel süreç bir çeşit mükemmelliğe ilerlemenin bir sonucu olmadığı **gibi insanın verili konumu onu objektif olarak doğanın hakimi yapmaz, yapmadığı gibi aksine insanın verili konumu ve insan bilinci dünyayı yorumlamak ve değiştirmek için, hareket halindeki maddeyi anlayabilmek için özneye ciddi anlamda sorumluluklar da yükler.**

Avcılık Doğayı Nasıl Tahrip Ediyor?

Yazımızın başında üzerinde durduğumuz meselenin ekolojik boyutlarından da bahsetmekte yarar var. Dünya Doğayı Koruma Vakfı'nın (WWF) yayınladığı *Yaşayan Gezegen Raporuna* göre 1970 yılından günümüze omurgalı tür popülasyonu %68 oranında azalmış ve yine aynı rapora göre artık dünyamızın memeli ve

kuş biyokütlesinin %90'ını evcil hayvanlar oluşturuyor. Günümüzde karaların %75'i ve denizlerin %60'ı insan eliyle değiştirilmiş durumda; bu inanılmaz bir yıkım, nitekim gezegen tarihinde insan eliyle bu kadar baskın değişiklikler hiçbir zaman yaşanmadı. Yaşayan Gezegen Raporu bir başka çarpıcı hakikate de işaret ediyor: yaşadığımız salgın da dahil olmak üzere pek çok yaban hayatı kökenli zoonoz (hayvandan insana bulaşan hastalıklar), insanla yaban hayatı arasındaki problemlili ilişkiye dayanıyor (avcılık, yaban hayvanı pazarları, canlı hayvan pazarları, ormansızlaştırma vb.).[\[iii\]](#)

Bütün bunların yanında süregitmekte olan madencilik ve enerji santrali faaliyetleri de yaban hayatını inanılmaz ölçülerde kırılganlaştırıyor. Peki Türkiye özgülünde mesele ne kadar ciddi? Hayvan Hakları İzleme Komitesi'nin (HAKİM) elindeki verilere göre Türkiye'de kayıtlı avcı sayısı 300 bine yaklaşmış durumda bunların aktif olanlarının sayısı ise 219 bin 492. [\[iv\]](#) Resmi verilere göre bu verilerin açıklandığı 2019 yılında 4 bin 255 yaban hayvanı öldürüldü, bu çok yüksek bir rakam olmakla beraber aktif avcı sayısının hacmi göz önünde bulundurulduğunda resmi veriler hakikati yansıtmıyor gözükmektedir. Yine bir başka çarpıcı hakikat ise kapitalizm altında doğanın, içerisinde yaşayanlarla beraber alabildiğine metalaştırılmasıdır, Türkiye'de ikiye ayrılan bir ''avcılık ekonomisinin'' varlığından söz etmek mümkün; ''legal'' öldürmeye (av turizmi, avcılık belgesi harcı) dayanan yasal avcılık ve kesilen cezalara dayanan kaçak avcılık. Resmi verilere göre yıllık 74 milyon TL'lik bir gelir kapısından söz ediyoruz ancak bu veriler sadece HAKİM'e gönderilmiş veriler, kayıtlı ve aktif avcı sayılarının işaret ettiği hakikat ise daha farklı. Sonuç olarak Türkiye'de her yıl 3000'i aşkın yaban hayvanı izinli bir şekilde katledilirken, 5000'e yakını ise kaçak yollarla katlediliyor. Nitekim bu yaşadığımız coğrafyanın biyoçeşitliliği için kritik bir öneme sahip. Örneğin kritik durumdaki alageyik popülasyonunun eksikliği %99,5 iken Dağ Keçilerinin popülasyon eksikliği %96 seviyesinde, kızıl geyiklerin popülasyon eksikliği ise %94,

üstelik bu türler hala ‘‘av turizmine tabi türler’’ listesinde yer alıyorlar.[\[v\]](#) Peki biyoçeşitlilik denen kavram neden önemlidir?

Biyoçeşitlilik

Gezegelimizdeki hayatın genişliği ve bunun biyolojik çeşitliliğine kısaca biyoçeşitlilik denir. Dünyada çöller, yağmur ormanları ve mercan resifleri gibi çok farklı ekosistemler bulunuyor ve bizler bu ekosistemlerin içerisinde dünyayı muazzam bir bitki, hayvan ve mikroorganizma çeşitliliğiyle paylaşıyoruz; ve bütün bunlar biyoçeşitliliği oluşturuyorlar. Gezegelimizde insanlar tarafından tüketilen gıdaların %75’i sadece 12 bitki çeşidinden gelirken dünya popülasyonunun tükettiği hayvansal gıdaların %90’ı 15 türden geliyor; çarpıcı hakikat ise bu 27 türün işin arka bahçesinde bilmediğimiz yüz binlerce tür olmadan yaşayamayacak olmaları. Örneğin Avrupa Birliği sınırları içerisinde yetişen 264 mahsulün %80’i polenleşme için böceklere ihtiyaç duyuyor. [\[vi\]](#) Biyoçeşitlilik insanların sağlığı için de kritik öneme sahip, insanlık tarihinde gerçekleşen pek çok tıbbi keşif; bitkilerin, hayvanların ve mantarların incelenmesine dayanırken özellikle dünyada bilinen türlerin yarısına ev sahipliği yapan yağmur ormanları anti-kanserojen bitkilerin %70’ine ev sahipliği yapıyor, astım ilaçları için kullanılan theopylline kakao ağaçlarından gelmekte, yani biyoçeşitlilik hem güncel tıp için hayati bir rol oynamakla kalmıyor ama ne zaman bir tür yok olursa veya ne zaman genetik çeşitlilik bozulursa insanlık da potansiyel bir aşıdan veya ilaçtan bir adım daha uzaklaşıyor. Biyoçeşitliliğin korunması ekosistemlerin fonksiyonu açısından da önemli, ekosistemlerin fonksiyonel çalışmaları gezegen ölçeğinde havayı ve suyu temizliyor, ürün yetiştirmek ve süregiden döngüyü devam ettirmek için sağlıklı topraklar sağlıyor. Ancak her şeyin ötesinde biyoçeşitliliği zarar görmemiş bırakmak doğal evrimsel süreçlerin devamlılığı demek, ki bu insan yaşamının sonluluğunun yanında üzerimize düşen en büyük görev olarak

ağırlığını hissettiriyor.

Bütün bu kriz ve her türlü sömürü ağının bitmesi mümkün, ancak çözüm acınası reform önerileriyle gelemez, insanlığın, diğer türlerin ve bütün gezegenimizin gerçek bir devrime ihtiyacı var. Çünkü :

''Çevre krizine, kapitalizmin sahip olduğu, doğanın yalnızca büyümeyi besleyen bir araç olduğu şeklindeki mantık -doğayı metalaştıran (onu alınıp satılan bir nesneye dönüştüren) mantık- yol açıyor. Bu sonuç korkunç derecede yıkım yaratmakta ve insanlığı ahlaki anlamda yoksullaştırmaktadır. Doğa hakkındaki komünist yaklaşım ise, tersine, insanlığı doğal dünyanın bekçileri ve vahşi yaşamın koruyucuları olarak görür. Gerçekliğin tümünün anlaşılmasına yönelik bilimsel bir yaklaşıma dayanır. Bu yaklaşım, doğal dünyanın değerli görülmesini, onun harikalarından haz almayı, karmaşıklığından büyülenmeyi ve onun bize öğretebileceği her şeyden öğrenme arzusunu savunur. Fakat bu yaklaşım sadece ahlaki anlamda daha iyi bir yaklaşım değildir. Bu, insanlığın doğayla olan ilişkimizi dönüştürmek için -hayatta kalabilmemiz ve gelecekteki komünist dünyanın parçası olarak bu gezegende doğayla birlikte yaşamamız için- ihtiyaç duyduğu yaklaşımdır.'' [\[vii\]](#)

Çünkü ancak gerçek bir devrim nezdinde kurulabilecek olan sosyalist bir iktidar içerisinde ekonomik faaliyetin daha geniş maliyetleri ve kazançları bir bütün olarak toplumun kaygısı haline gelebilir. Ancak sosyalist bir ekonomide, gelişmenin doğurduğu çelişkiler ve sorunlar derin surette analiz edilebilir ve toplumun bütün birimleri ve düzeyleri doğaya karşı hassas bir hale gelebilir. Büyümenin bilinçli olarak planlanması ve düzenlenmesi, ekosistemlerin korunması ve muhafaza edilmesi böylelikle sağlıklı gelecek nesiller için sağlıklı bir gezegen ancak sosyalist planlamayla mümkündür.

Kapitalizmin dur durak bilmeyen acımasız genişlemesine ne insanlar, ne gezegeni paylaştığımız diğer türler ne de

gezegenimiz mahkumdur. Bugün bütün bu problemlili düşünüş biçimleriyle mücadele edebilmek eşliğinde olduğumuz varoluşsal krize dur diyebilmek için ihtiyacımız olan şey *devrimdir, daha azı değil!*

[i] Avcılık hipotezi paleantropologlar tarafından ortaya atılmış avcılığın insan evriminde onu diğer hominit atalarından daha nitelikli bir yere koyduğunu ifade eden hipotezdir.

[ii]

<http://yenikomunizm.com/epistemoloji-ve-ahlak-objektif-realite-ve-rolativist-safsata/>

[iii] WWF Yaşayan Gezegen Raporu

[iv]

<https://www.evrensel.net/haber/377016/hakim-avcilik-da-av-turizmi-de-yasaklanmali>

[v] WWF Yaşayan Gezegen Raporu

[vi] Veriler ve biyoçeşitlilik için daha derin bir tartışma için bkz. : <https://www.treehugger.com/why-biodiversity-big-deal->

[vii]

<http://yenikomunizm.com/gezeganimizim-yagmalanmasi-cevre-krizi-ve-gercek-devrimci-corum/>

Ekolojik Talan: Madenler

“Bu sistem ve onu yönetenler, şu an insanların ihtiyaçlarını karşılamak için ekonomik kalkınmayı gerçekleştiremiyorlar ve gelecek nesillerin ihtiyaçları ve çevreyi korumanın gereklilikleri ile bunu denkleştiriyorlar. Gezegenin ve türün

zengin çeşitliliğini ve içerdği hazineleri kendileri için ne zaman ve nereden sağlayacakları dışında başka hiçbir şeyi umursamıyorlar... Bu insanlar dünyanın koruyucuları olmaya uygun değildir”

– Bob Avakian, BASİCS 1:29

Açıkçası Tarık Akan'ın 1978 yılında yayınlanan kült filmi *Maden*'den bu yana madenlerdeki iş güvenliği alanında kayda değer bir gelişme yaşanmadı tıpkı doğanın bir girdi çıktı gibi görüldüğü ve bütün ekosistemi talan eden ekonomik örgütlenme anlayışında bir değişiklik yaşanmadığı gibi; dünyanın hala her yerinde madenlerde iş güvenliğini sağlamak madencilerin hayatlarından daha pahalı görülüyor ve hala dünyanın her yerinde madenler iklim krizini hızla tırmandırıyorlar. Günümüzde Çin'de her gün, Pakistan'da ise her hafta çoğunluğu ölümle sonuçlanan maden ''kazaları'' meydana geliyor. [\[i\]](#) Yakın dünya tarihinde medyanın gündemini çeken patlamalarda Zimbabwe'de 28, Pakistan'da 40, Türkiye, Soma'da ise 304 madenci öldü(rüldü). Tıpkı bu faciaların vebali kapitalizm-emperyalizm sisteminin boynunda olduğu gibi ekolojinin talan edilmesi de yine aynı sistemin vebalidir.

Mongabay Vakfı'nın yayınladığı bir rapora göre madencilik faaliyetleri dünya çapındaki ormansızlaştırmanın %10 gibi ciddi bir oranını oluşturuyor [\[ii\]](#), ancak madenciliğin çevreye verdiği tek büyük zarar ormansızlaştırma da değil. Madenler inanılmaz derecede fazla katı ve sıvı atık da oluşturuyorlar, bu atıkları saklamanın güvenli olmaya yakın tek yolu ise bunları özel olarak inşa edilen atık havuzlarında depolamak; nitekim kapitalizmin temel çelişkisinin başlıca hareket biçimi olan anarşinin itici gücü için böylesine büyük bir masraf pek kabul edilebilir bir şey değil, dolayısıyla özellikle Amazon Ormanlarında madencilik faaliyetleri gerçekleştiren tröstler atıklarını gelişigüzel inşa edilmiş havuzsuz atık barajlarına yığıyor, geçtiğimiz yıllarda Brezilya'da yıkılan bu atık barajlarından birisi 19 insanın ölümüne ve önemli su kaynaklarından olan Doce Nehri'nin 800 kilometre boyunca

kirilenmesine neden oldu; yaşanan bu felaket Brezilya tarihinin en ağır çevresel felaketlerinden biri olarak anılıyor. Amazon Ormanları'nın şu an %8 gibi ciddi bir bölümünün maden atıklarından oluştuğu tahmin ediliyor. Oluşan atıkların sağlıklı bir şekilde geri dönüştürülmemesiyle beraber ormansızlaştırma karbon salınımını arttırarak iklim krizini geriye dönüşü olmayan seviyelere çıkartıyor, ormanlık alanların hektarlarca kayba uğraması bölgenin fauna ve florasını da yok ederek bitkilerden, böceklerle, vahşi hayvanlara kadar gezegenimizi paylaştığımız binlerce canlıyı yine dönüşü olmayacak şekilde yok ediyor.

Söz konusu sera gazı salınımı ve iklim krizi olduğunda meseleye küresel ölçekte; kapitalizm-emperyalizmin bir dünya sistemi olduğunu bilerek, bu sistemin kendine has işleyiş dinamikleri olduğunu bilerek yaklaşmak gerekiyor. Bunu çeşitli örneklerle açıklayalım; örneğin muhalif bir yönetmen olan Michael Moore ''Planet of the Humans'' adlı belgeselinde güneş enerji ve rüzgar enerjisinin, mevcut üretim koşullarında, fosil yakıtlara ve çıkartılması için yine fosil yakıt gereken hammaddelere muhtaç olduğu noktasına çok başarılı bir şekilde değiniyor. [\[iii\]](#) Ancak bu belgeselde de yine gördüğümüz nokta Moore'un dönüp dolaştırıp meseleyi ''açgözlü'' ve ''bencil'' insanlara ve şirketlerin ''hırslarına'' getirmesidir. Ancak belirttiğimiz üzere kapitalizm-emperyalizm kendi dinamik itkileri olan bir sistemdir, Raymond Lotta, Moore'un belgeseline karşı kaleme aldığı eleştirisinde bunu şu şekilde açıklıyor :

Kapitalist sistemin başat problemi veya özü, Moore ve Gibbs'in tartıştığı gibi "açgözlü" ve "entrikacı" şirketler değildir. Buradan da görüleceği üzere kapitalizm belirli temelleri ve itkileri olan ekonomik bir sistemdir. Üretim araçlarının özel mülkiyetine dayalı (fabrikalar, taşıma araçları, haberleşme araçları, vb...), dünya çapında emek sömürsüne dayanan kar üretimi odaklı organize olmuş bir sistem, büyük kapital bloklarının (şirketler, bankalar,

yatırım grupları, vb...) **rekabetin itkisiyle** devamlı olarak üretim maliyetlerini düşürerek, piyasada daha çok pay alıp rekabette avantaj sağlamak için genişlemek zorunda olduğu ve bunu yapmazsa yıkımla karşılaşacağı bir sistemdir. Bu sistem, rakip kapitalist-emperyalist devletlere bölünmüş (Rusya, Çin, Almanya, Fransa, vb...) ve bu devletlerin ulusal kapital çıkarları doğrultusunda birbirleriyle piyasaların, hammaddelerin ve dünyanın farklı yerlerindeki bölgelerin kontrolü ve baskı altındaki ülkelerin **dominasyonu için devamlı olarak rekabet halinde oldukları küresel bir sömürü sistemidir.** [\[iv\]](#)

Devam edelim. Geçtiğimiz otuz yıl içerisinde çeşitli iklim konvansiyonları ile sözde yeşil enerjiye geçilme süreci hızlandı ve karbon salınımının düşürülmesi için devletlere çağrılar yapıldı. Ancak acı hakikat geçtiğimiz 25 yılda küresel olarak kullanılan enerjinin yüzde sekseninin petrol, kömür ve doğalgazdan geliyor olmasıdır. Değişen çeşitli dinamikler yok değildir, üretimin Güney Asya'ya ve Üçüncü Dünya'ya doğru yoğunlaşması ekseninde, madenler ve fosil yakıtların üretimi de büyük ölçekli olarak bu bölgelere kaymaya başlamıştır. Örnek olması açısından kısa bir zaman dilimini inceleyelim; 1996 yılında pek çok emperyalist devletin imzaladığı Kyoto Protokolü artan sıcaklıkların yıllık 2 derecede sabit tutulmasını öngörmüştü (söylemeye gerek yok bu gerçekleşmedi) bundan bir yıl sonra 1997 yılında Amerika kömür üretiminde rekor kırarak bir milyar tonu aşkın kömür üretimi gerçekleştirdi [\[v\]](#), ancak Kyoto Protokolü, Paris İklim Antlaşması gibi çeşitli konvansiyonlara imza atan emperyalist ülkeler gibi Amerika'daki kömür üretimi de düşmeye başladı, 2018 yılına gelindiğinde üretim hacmi 700 milyon tonun altına düşmeye başlamıştı. [\[vi\]](#) Hatta kademeli düşüş 2021 yılına gelindiğinde Birleşik Devletler Enerji Ajansına göre 589 milyon ton olmuştu. Peki buna gıyaben örneğin Endonezya'nın kömür üretimine bakalım. Kyoto Protokolünden hemen önce Amerika'nın üretim hacminin yanına dahi yaklaşılamayan 45 milyon tonluk kömür ihracı yapan Endonezya, 2018 yılına gelindiğine

kömür ihracatında Amerika'yı üçe katlayarak 472 milyon ton kömür ihraç etti. [\[vii\]](#) Verilere baktığımızda dikkati çeken emperyalist ülkelerde kömür üretimi azalırken, ithalatı artıyor ve Küresel Güney'de de bunu takiben kömür üretimi hız kazanıyor, ihracatı ise neredeyse üretilene denk gelecek seviyelerde. Yine aynı şekilde Kyoto Protokolünü imzalayan 84 ülkeden sadece 37'si hedeflerini gerçekleştirebilmiş (belirmekte fayda var yıllık sıcaklık artışının 2 derecede sabitlenmesi küresel iklim krizini durdurabilme şansına sahip değil) ve bunların çoğu AB ülkeleri. Temelde bu sıralanan örnekler bize **içerisinde yaşadığımız bu sistemin küresel bir sistem olduğunu hatırlatmalı, eğer gezegenimizin, içerisinde yaşayan canlıların koruyucuları olacak ve iklim krizine karşı mücadele yürüteceksek burada benim ülkem anlayışının ve sistemin temel dinamiklerinin anlaşılabilmesinin bizi yaşanılabilir bir gelecek ve yeni nesiller için bir dünya hedeflerine ulaştıramayacağı hakikatidir.**

Kapitalizmin temel çelişkisinin küresel bir işleyişi vardır, Zambiya da Türkiye'de, Rusya'da kapitalist sisteme entegredirler, ama kendi özgül çelişkileri de vardır; örneğin bu üç ülkede maden üretmekle beraber Türkiye demir üretiminde, Zambiya bakır üretiminde, Rusya ise kömür ve doğalgaz üretiminde kendi aralarında birinci sıradadır, üretimin işleyişi her üçünde de toplumsallaşmış emeğin şahsi gaspına dayanır ama demir, bakır ve kömür üretiminin, işlenmesinin, sondajının çevreye etkileri zararlı olmakla beraber aynı değildir, bu özgül bir çelişkidir (burada özgülden kasıt örneğin bir ülkede demir bir başka ülkede veya bölgede petrol çıkartılabileceği; bunların sondajlarının farklı ekolojik sonuçları getireceğidir). Devam etmek gerekirse bütün dünyada ormansızlaştırma temel bir problem olmakla beraber Trakya'nın akciğerleri olarak nitelendirilen Istranca Ormanları'nın faaliyet gösteren 47 maden ile ciddi boyutlarda tahrip edilmesi Türkiye özgülünde yaşanmaktadır. İşte şimdi bizde bu özgüllük nezdinde ilerleyerek 2021 yılına gelindiğinde Türkiye'de madencilik ile gerçekleşen ekolojik talana mercek

tutmaya ve bunun kapitalist-emperyalist üretim ilişkilerine girift olduğuna mercek tutmaya çalışacağız.

Madencilikle Gerçekleşen Ekolojik Talan Sonucunda Bizi Neler Bekliyor?

TEMA Vakfı'nın maden politikaları raporuna göre Türkiye'de, Kaz Dağları'nın %79'u, Muğla'nın %59'u, Artvin'in de %71'i maden ruhsatlı alanlardan oluşuyor. Yine Türkiye nüfusunun %25'inin su kaynaklarını sağlayan Istranca Ormanları'nın, 2021 yılında yayınlanan Kırklareli İl Genel Meclisi raporuna göre su havzalarının 160 bin hektarlık alanının 60 bin hektarı aşkınlık bölümü maden ve taş ocağı olarak ruhsatlandırılmış durumda. Peki kapitalizmin anarşik örgütlenmesinin kar temelli üretimi güdümünde meydana gelen aşırı ormansızlaştırma, sondaj çalışmalarında tehlikeli maddelerin kullanılması ve maden sayılarının kat be kat arttırılması sonucunda oluşacak talan neler getiriyor:

- Ağır ekosistem kayıpları
- Tarımsal ürün kayıpları (tarım arazilerinin büyük ölçüde kullanılamaz hale gelmesi)

- Su kaynaklarının azalması
- Bitki ve hayvan türlerinin azalması
- Yaban hayatının yok olması
- Sağlık sorunları
- Kitlesele göç

Bunlarla beraber ise ikincil problemler baş gösteriyor. Ve bütün bunların en önemlisi gezegenimiz her geçen gün varoluşsal bir krizin eşiğine taşınyor. Şimdi bu meseleleri biraz daha detaylandıralım.

Malatya Hekimhan'da Siyanürle Maden Araması

Hekimhan ilçesinde yaklaşık beş köyü kapsayan bir alanda Kolin adlı bir şirkete altın, gümüş ve demir madenleri için arama izni verildi. Bunlar arasında özellikle dikkat çeken ise altın araması; nitekim altın araması yapılırken ciddi tahribatlara sebebiyet veren siyanür ve dinamit kullanılıyor. Köylerden birinin muhtarının aktardığına göre siyanürle arama yapılacak yer içme suyu ve sulama suyu kaynaklarına birkaç yüz metre mesafede yer alıyor, bu köylülerin içme suyunun zehirlenmesi ve tarım arazilerinin kullanılamaz hale gelmesi anlamına geliyor. Yani köylülere de iki seçenek bırakılıyor: Ya emek güçlerini çok ucuza maden şirketine satacaklar ya da emek güçlerini çok ucuza şehirde satacaklar yani göç edecekler. Tabii bu etkiler sadece lokal ölçekle de kalmıyor, eğer siyanür araması ve madencilik faaliyeti sonucu oluşan atıklar Tohma Baraj'ına karışırsa oradan Fırat'a ve çok daha ilerisine yayılacağı anlamına geliyor, bu da sayıları yüz binlerle ifade edilebilecek insanların ve milyonlarca canlının zehirlenmesi, sağlığının olumsuz etkilenmesi ve çok geniş bir alanının arazilerinin mahvolması anlamına geliyor. Siyanürün yanında yaygın olarak kullanılan dinamitle arama sırasında ciddi tahribata yol açıyor, patlamalar bölgedeki evleri yıkıyor, binalara hasar veriyor, ahırları çatlatıyor, köylüleri altından kalkamayacakları ekonomik zararlar ile karşı karşıya getiriyor. [\[viii\]](#)

Nevşehir’de Kanadalı Şirketin Doğa Katliamı

Kanadalı Canterra şirketi geçtiğimiz Kasım ayında Avanos bölgesinde 406 hektarlık bir alanda maden araması izni aldı, aramayı tabii ki siyanür ile gerçekleştiriyorlar. Avanos özellikle tarihi dokusuyla da ön plana çıkan bir bölge, yani buradaki maden araması bölgedeki tarihi kiliselerin, manastırların ve yeraltı şehirlerinin tarumar olması anlamına geliyor. Ancak tek sorun bu da değil, maden çıkartılacak bölge çok hızlı bir şekilde önce ağaçsızlaştırılıyor, bölgede kullanılacak alan üzerindeki bütün ağaçlar kesiliyor daha sonra aramada kullanılan siyanür hem köylerin hem de ilçenin içme ve sulama suyu kaynaklarına sızma riskiyle karşı karşıya kalıyor. Ağaçların kesilmesi beraberinde yaban hayatının sona ermesini, bölgedeki hava kirliliğinin maden tetkikinde kullanılan araçlarla beraber dramatik seviyelerde düşmesine neden oluyor. Tabii ki bölgenin tarım faaliyetleri imkansızlaşınca köylüler için iki seçenek kalıyor: Ya emek güçlerini çok ucuza maden şirketine satacaklar ya da emek güçlerini çok ucuza şehirde satacaklar yani göç edecekler.

[\[ix\]](#)

Dersim Çemişgezek’te Köylülerin Direnişi

Çemişgezek ilçesine bağlı bir köy konumundaki Ekirek’de ise şimdilik köylülerin meşru direnişi kazandı. Maden ocağı kurulmasına ve maden şirketinin sondaj çalışması ile yapacağı talana karşı duruş sergileyen köylüler, maden firmasının iş makinalarının geçmesine izin vermediler. Türkçü-İslamcı faşist rejimin söz konusu Dersim olduğunda talanı sadece ekolojik de değil, gerici rejim planlı bir kültürel asimilasyon ve gadre uğratma projesini Pülümür’de katlettiği dağ keçileri, ve Dersim nehirlerinde elektrik vererek öldürdüğü binlerce balık ile devamlı bir şekilde sürdürüyor. Bugün Ekirek köylülerinin meşru direnişi, köylülerin bu talana karşı duruş aldığını göstermektedir ki bu başlı başına pozitif bir durumdur. Ancak hakikat bu denli kapsamlı bir ekolojik ve kültürel talanın kendiliğinden gerçekleşen bu gibi meşru eylemlerle sadece

kısmi bir şekilde durdurabileceğidir. [\[x\]](#)

Sivas Divriği’de Yaşama Saldırı

Sivas, Erzincan, Dersim ve Malatya’yı kapsayan geniş bölgede ise vuku bulan olay araştırma bahanesiyle Divriği ilçesinin %90’ının maden için ruhsatlandırılması oldu! Bununla beraber bölgede ÇED raporlarını dahi beklemeden canhıraş bir şekilde bakır-krom aramaları ve sondaj faaliyetleri yürütülüyor. Azgınca yapılan bu talanın bedelini hem bölge halkı hem de bütün gezegenimiz ödüyor. Çıkartılan krom atıkları Çaltı Suyu’na bırakılıyor, su kaynakları tahrip oluyor, Çaltı’daki alabalıklar tükenme tehlikesiyle karşı karşıya kalıyor ve bütün olarak bölge ekosistemi, yaban hayatı yok oluyor. Tarım alanları yok ediliyor. Tabii ki bölgede yaşayan insanlar sistematik bir şekilde emek güçlerini madende satmaya zorlanıyorlar. [\[xi\]](#)

Bursa Kirazlıyayla’da Maden Faaliyeti Toprak Kaymasını Getirdi

Resmi haritalarda heyelan bölgesi olarak gözüken bölgelerde Meyra Madencilik adlı şirket çinko-kurşun-bakır tesisi ve atık barajı inşası yapıyor. Yapılan bu çalışmalar başlıca olarak beraberinde ormansızlaştırmayı getirdi nitekim Sarıyer Deresi’ni kaplayan ağaçlık alanlar tahrip edildi; zaten heyelan bölgesi olan yerdeki ağaçların da kesilmesi yağın az miktarda yağmurun çökme yapmasına ve dere yatağını olduğu gibi kapatmasına neden olurken aynı zamanda bir felaketin de ucundan dönüldü! Yazımızda daha önce belirttiğimiz gibi madencilik faaliyetleri aynı zamanda çok ciddi anlamda su tüketimine de sebebiyet veriyor. Nitekim Meyra Madencilik, İznik Gölü’nden yıllık 200 bin metreküp su çekecek yetmiyor, Cargill ve diğer firmalar da İznik Gölünün suyunu kullanıyorlar. [\[xii\]](#)

Örneklerin sayısı bir hayli fazla, daha çarpıcı olan bilgi ise bu örneklerin hepsinin sadece bir yıllık bir dönemi kapsıyor olmaları. Aynı şekilde 2020 yılında 68 ilde 766 alana maden

ruhsatı verildi; maden ruhsatı verilen alanlar arasında Colemêrg'deki Cilo Sat Gölleri, Govend Dağı ve Kotranis Köyü, Nebirnav Yaylası'nda bulunuyor. Madenler ekosistemleri bozarlar, ekosistemin bir parçası bozulursa bütün sistem aksamaya başlar. Ekosistemleri insan vücudu gibi düşünebiliriz, eğer bütün parçalar uyum içerisinde çalışamazlarsa sorunlar baş gösterir.

Ekolojik Talanın ve İklim Krizinin Gerçek Alternatifi Nedir?

Kapitalizm-emperyalizm sistemi içerisinde Türkiye'den, Zimbabve'ye, Yeni Zelanda'ya, Amerika'ya kadar bütün ülkeler kendi özgüllükleriyle bir dünya sistemine entegredirler, dolayısıyla kapitalizmin temel çelişkisinin de bilahare içerisinde olduklarıdır. Bu temel çelişki etrafında şekillenen fenomen doğanın bir ekonomik girdi çıktıya dönüştürülmesi, körlemesine ve acımasız bir genişlemeye dayanması, kar motivasyonu ile güdülenmesidir. Ancak gerçek bir devrim ile sağlanabilecek olan **sosyalist iktidar aksine ekonominin bilinçli olarak planlanmasına, düzenlenmesine, çevresel çöküşün engellenmesi ve gelecek nesiller için gezegenin sağlıklı hale getirmek için çeşitli ekosistemlerin korunması ve muhafaza edilmesi ilkesine dayanır.**

Aynı şekilde yeni sosyalist toplum enternasyonalizmi temel bir ilke olarak görür, uluslararası ilişkilerinde sömürü ve yağmaya dayanamaz ve Revolution Özel Sayısında'da belirtildiği gibi :

''Eski Amerika Birleşik Devletleri'nde gerçekleşmiş bir devrim, üretimde yoğun kirlilik meydana getiren, ucuz emeğe dayanan küresel imalat sistemlerine son verecektir. Yeni bir sosyalist ekonominin üretim yapısı ve kaynak tabanı artık, öteki ülkelerden gelen emeğe ve malzemelere -örneğin Meksika'daki cehennemvari fabrikalardan gelen ucuz parçalara ve dışarıdan gelen petrol akışlarına- dayanmayacaktır. Yeni toplum, dünyanın farklı yerlerinde enerji ve madencilik faaliyetlerinin, tarım ve ormancılık çalışmalarının, sanayi

faaliyetlerinin sebep olduğu çevresel hasarın giderilmesi ve eski ABD imparatorluğunun zehirli atıklarının ihraç edilmesinin ve yığılmasının yarattığı sonuçların ortadan kaldırılması için teknik ve mali destek sağlayacaktır.’’

[\[xiii\]](#)

Kapitalizmin azgın ve kör büyümesine, kar motivasyonuna ve anarşik örgütlenmesine tabi olmak zorunda değiliz, sadece insanlığın değil bütün bir gezegenin bütün canlıların hayatlarının bu derece gasp edilmesine seyirci kalmak zorunda değiliz. Bob Avakian'ın kaleme aldığı *Kuzey Amerika'da Yeni Sosyalist Cumhuriyet için Anayasa'da temel hedefi komünist bir dünya yaratmak olan yeni sosyalist toplum için kapsamlı bir vizyon ve somut planlar ile yeni komünizmin etkileyici bir uygulaması vardır*. Bugün gezegenin bu denli talan edilmesinden rahatsız olan ve bir çözüm arayışında olan herkes bu eserle cebelleşmeli ve yeni komünizmin sesine ses vermelidir.

[\[i\]](#) İstatistik için bkz : Industrial Union Mining Special Report

[\[ii\]](#) <https://news.mongabay.com/Amazon> Deforestation Report

[\[iii\]](#) <http://yenikomunizm.com/planet-of-the-humans-belgeseli-uzerine/>

[\[iv\]](#) <http://yenikomunizm.com/planet-of-the-humans-belgeseli-uzerine/>

[\[v\]](#) Energy Information Administration/ U.S. Coal Supply and Demand: 1997 Review

[\[vi\]](#) US. Energy Information Administration/Short Term Energy Outlook Report

[\[vii\]](#) https://www.theglobaleconomy.com/rankings/coal_exports/

[\[viii\]](#)

<https://www.evrensel.net/haber/malatya-hekimhan-ilcesinde-topragimiza-ve-gelecegimiz-e-sahip-cikiyoruz>

[\[ix\]](#)

<https://www.birgun.net/haber/kanadali-sirket-avanos-ta-agaclari-keserek-altin-arama->

calismalari-baslatti

[\[x\]](#)

<https://artigercek.com/haberler/cemisgezek-de-koyluler-maden-sirketine-gecit-vermedi>

[\[xi\]](#)

<https://www.gazeteduvar.com.tr/divrigi-yasam-ve-doga-platformu-uyesi-ali-aydin-divrigideki-madenler-halki-goce-zorluyor-haber>

[\[xii\]](#)

<https://www.gazeteduvar.com.tr/kirazliyaylada-maden-sirketinin-faaliyetleri-dereyi-yok-etti-haber>

[\[xiii\]](#)

<http://yenikomunizm.com/gezegenimizim-yagmalanmasi-cevre-krizi-ve-gercek-devrimci-cozum/>

Okuma Önerisi:

Devrim için toplumun önemli bir fay hattını ve yaşanılabilir bir gelecek için gezegenin yağmalanması ve gerçek devrimci çözüm ile ilgili takipçilerimizi aşağıdaki yazıları da okumaya davet ediyoruz:

- <http://yenikomunizm.com/gezegenimizim-yagmalanmasi-cevre-krizi-ve-gercek-devrimci-cozum/>
 - <http://yenikomunizm.com/kapitalizm-emperyalizm-gezegeni-yok-ediyor-insanlik-yalnizca-devrimle-onu-gercekten-kurtarma-sansini-yakalar/>
 - <http://yenikomunizm.com/gezegeni-mahveden-bu-sistemi-durduralim-bu-ancak-devrimle-mumkundur/>
 - <http://yenikomunizm.com/gezegenin-kapitalist-emperyalist-sistem-arafidan-yok-edilmesi/>
 - <http://yenikomunizm.com/hindistan-olumcul-buzul-kaymasi-ve-kuresel-isinmanin-insanligin-varolusu-icin-olusturdugu-tehdidi/>
-

Boğaziçi Direnişi, “Sapkın LGBT” ve Gerici İktidara Dair

İktidarın Rektör Ataması Ne Anlama Geliyor?

Bu yazıya başlarken öncelikle Erdoğan'ın temsil ettiği gerici İslamcı-Türkçü faşist rejimin konsolide olmasıyla beraber sadece komünistlere, devrimcilere, bu sistem için tehdit olacak unsurlara değil ama bizatihi burjuva demokratik normlara dair amansızca saldırdığı bir dönemeçte olduğumuzu belirtmek gereklidir. Bilindiği üzere burjuva demokratik normların temel taşlarından olan “yargı, yasama, yürütme” üçlüsünün bağımsızlığının büyük ölçüde tarumar edilmesiyle beraber bürokratik kadrolara doldurulan gerici unsurlar ve HDP'nin Kürdistan'daki belediyelerine kayyım atanması, medyanın büyük ölçüde faşist rejim yandaşı holding patronlarının eline geçmesi ve ciddi boyutlarda paramiliterleşme operasyonu bir arada gitmektedir. Bütün bunlar bir rastlantı olmadığı gibi, “tek adamın” azgınca fantezilerinden de gelmemektedir. Daha önce başka bir yazımızın (i) konusu olan Diyanet İşleri Başkan'ının “LGBT'ler hastalık yayıyor” söylemiyle, faşist Soylu'nun “LGBT sapkınlar” ifadesi aynı gerici rejimin ajandasının parçasıdırlar. Nitekim iktidarı elinde bulunduran AKP ve faşist rejiminin destekçisi MHP/BBP bu söylemlerde yoğunlaşan homofobik, ırkçı ve kadın düşmanı bir dünya tasavvur etmekte, buna uygun bir ajandayı da gün geçtikçe ilerletmektedir.

Rektör ataması fenomeni Türkiye'de ilk kez 1980 faşist darbesinin Türkiye'ye bir “hediyesi” olan Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) ile başlamıştır. Yıllar içerisinde bu kanun çeşitli iktidarlar tarafından değiştirilmiş ve 1992 yılından AKP rejiminin 2016 yılında yaptığı değişikliğe kadar rektörlük kurumu seçimle gelinen ve belli başlı akademik normların yerine getirilmesine dayalı bir kurum olarak varlığını sürdürmüştür. Türkiye ve Kürdistan'da insanların hayatlarının

her alanına en gerici bir şekilde müdahil olmaya çalışan faşist iktidar yaptığı rektör atamaları, üniversite eylemlerinde baskı gücü olan polisi en azgın şekilde kullanması, üniversite öğrencilerini işkencelerle gözaltına almasıyla beraber gerici müdahalelerini ‘‘bağımsız’’ olması gereken, sanatın ve bilimin yeşermesi gereken üniversitelere yönlendirmiştir. Nitekim bundan on yıl öncesinde ilahiyat mezunu rektör bulunmazken bugün Türkiye’de her 36 ilahiyat profesöründen birisinin rektör olması da bu tabloya bakılırsa pek de şaşırtıcı değildir.(ii) Tarih boyunca iktidarlarını konsolide etmiş faşist rejimler ‘‘eğitimi’’ bir hayli önemsemişlerdir; lakin Nazi faşizminin eğitim müfredatında klasik besteci Bach’ın zekasının ‘‘Alman ırkının kanından kaynaklanıyor’’ ibaresiyle, Türkiye’de ‘‘bizim dinimiz en makbul ve tabii bir dindir ve ancak bundan dolayı ki son din olmuştur.’’(iii) ibaresi pek çok farklılığıyla beraber özünde gerici bir dünya görüşünün dışarıya vurulmasıdır. Tıpkı eğitim müfredatından evrimi kaldıran gerici dünya görüşüyle üniversitelere rektör ataması yaparak bilimi ve sanatı da kendi gerici prangalarıyla ezmek isteyen AKP faşizmi gibi.

‘‘Aşağıya bak, toplu gezmek yok!’’

Boğaziçi Üniversitesindeki direnişi baskı aygıtıyla kırmaya çalışan ve 159 öğrenciyi gözaltına alan, kimisini işkenceden geçiren; tutuklamalar ve ev hapisleri ile gözdağı vermeye çalışan, biber gazı ve copla yıldırmaya çalışan Türkçü/İslamcı gerici rejimin polisi : ‘‘Aşağıya bak, toplu gezmek yok!’’ demiş, bunun üzerineyse Twitter’da ilerici çevreler **#AşağıyaBakmayacağız** hashtagiyle bir kampanya başlatmışlardır. Evet Boğaziçi Direnişi de, faşist iktidarın zapturapt altına alma girişimlerinin hepsine karşı direnişler de meşrudur, ve evet aşağıya bakmayacağız! Ancak ‘‘aşağıya bak’’ gerçekten ne anlama geliyor? Bu aslında çok da uzak olduğumuz bir ‘‘talimat’’ değil. **Bundan birkaç yıl öncesinde ortaya çıkan rezil görüntülerde Kürt işçileri arkadan kelepçeleyerek yere yatıran ve ‘‘Bana bakmayın aşağıya bakın!’’, ‘‘Size Türkün**

gücünü göstereceğiz!’’ diye kuduz salyalar akıtan faşist ile, öğrencilere ‘’aşağıya bakın’’ diyen faşist, aslında aynı zihniyetin aynı düşünüş biçiminin ve aynı dünya görüşünün birer yansımalarıdır. Tıpkı Hrant Dink’i arkasından vurarak yüzünü gizleyen zihniyetle “aşağıya baktıran”, “yüzleri gizleyen” bu zihniyetin aynı dünya görüşünün yansımaları olması gibi. Bu “talimat” ister istemez akıllara filozof Levinas’ı getirir; Levinas, *rapport de face à face* (yüz-yüze) adlı felsefi konseptinde, “ötekinin” benden başkalığını belirleyen, ‘’Ötekinin’’ yüzü olduğunu söyler, adalet kavramı ancak bu yüzün görülmesi ile mümkündür nitekim eğer yüzü göremezsem insan olarak sorumluluklarımın farkına da varamam.

“4 LGBT Sapkını”

Boğaziçi Direnişine karşı kendi baskı aygıtını kullanmaktan çekinmeyen faşist rejim bir diğer taraftan zaten alabildiğine paramiliterleştirdiği sahada da aktif bir linç ortamını köpürtmek istiyor. Tepeden tırnağa örgütlemekten ve desteklemekten kaçınmadıkları İslamcı derneklerine sonuna kadar ifade alanı açıyor, tekbirler getiren gericiler tehditler savuruyorlar.

Polisin yaptığı baskınlarda ‘’LGBT bayrakları ele geçiriliyor’’, faşist Soylu ‘’LGBT sapkınları’’ diyor ve toplumda varolan homofobi daha da köpürtülüyor.

Bazı meseleleri somutlaştırarak başlayalım. Öncelikli olarak ifade edilmesi gereken hakikat bu rejimin homofobik, transfobik ve kadın düşmanı olduğudur ve gericici rejimin bu nefretinin; kutsal aile, maneviyat konseptlerine sarılmasının siyasi ajandasını oluşturduğu dünya görüşüne içkin olduğudur. Türkiye/Kürdistan’da yaşayan LGBTQ+ bireyler, bu azıllı faşist rejimin altında her geçen gün hayatta kalma mücadelesi veriyorlar, ifade alanları baskı altına alınıyor, varoluşları dahi faşist rejimin gericici varlığı için tehdit olarak görülüyor. İslamcı/Türkçü faşist rejim hem kendi resmi baskı

aygıtlarını hem de gayriresmi baskı araçlarını her fırsatta hayatı LGBTQ bireylere cehenneme çevirmek için kullanıyor. Tacize uğruyorlar, saldırılarla yüzleşiyorlar ve öldürülüyorlar. Bilim karşıtı düşünüş biçimlerinin güçlü bir şekilde empoze edildiği toplumda insanların %77'si LGBT bir komşu dahi istemiyor. Bütün bunların ışığında faşist rejim LGBTQ bireyler üzerinden nefret kampanyasını hem kitle tabanını köpürtmek ve saldırtmak hem de kendi dünya görüşü ekseninde toplumu tekrar ve tekrar kutuplaştırmak için kullanıyor. Faşistlerin temel kutuplaştırıcı güç oldukları toplumda burjuvazinin Kemalist kanadını temsil eden CHP de aynı homofobiyi paylaşmaktan ve bir sanat eserinden "insanlığın mukaddes değerlerine saldırılar" çıkartmaktan geri kalmıyor. Bu çok da şaşırtıcı değil nitekim aralarında dini ele alış biçimi olarak nitel farklılıklarla-AKP faşist rejimi için din ideolojik bir tutkaldır- beraber burjuvazinin her iki kanadı için de din merkezi bir işlev görmektedir.

Baskının Olduğu Yerde Direniş de Olacaktır!

Tarih boyunca en ağır baskı koşulları dahi kitlelerin direnişine engel olamamıştır. Nazi Almanya'sında kendilerine biçilen Yahudi düşmanı, ırkçı kültürü reddederek kendi altkültürünü oluşturan Edelweisspiraten ismini kullanan gençler, Hitler Gençliği ne yapıyorsa tam tersini yapıyordu. Tıpkı Gestapo tarafından yakalanarak asılan 16 yaşındaki Ehrenfeld Grubu üyeleri gibi. (iv) Bundan on yıllar sonra Türkiye'de de kitleler kayyım rektörün göreve getirilmesi ve LGBTQ bireylere yönelik alçakça saldırıların içerisinde yoğunlaşan bütün çelişkilere karşı direniyorlar. Türkçü/İslamcı faşist rejimin baskılarına karşı sokakta, sosyal medyada, kampüste direnişlerini bütün saldırı ve tehditlere rağmen sürdürüyorlar.

Bu direnişlerin hepsi sonuna kadar meşru ve pozitif unsurları içerisinde barındırmakla beraber bunlar kendiliğinden gerçekleşen hareketlerdir, dolayısıyla bugün hem Türkiye özelinde hem de bütün dünyada mevcut olan toplumsal

çelişkileri ve bunların bağrından çıkartan kapitalist-empyralist sistemi köklerinden söküp atamazlar.

Ancak bu mümkündür, insanların cinsel yönelimleri yüzünden öldürülmedikleri, ötekileştirilmedikleri, sanat eserlerinin ‘‘mukaddes değerlere saldırı’’ olarak görülmediği, üniversite öğrencilerinin korkunç işkencelerden geçirilmedikleri, üniversitelerin toplumsal mayalanmanın; sanatın ve bilimin yeşerdiği kurumlar olduğu, eğitim kurumlarının kapılarının kelepçelenmediği bir dünya komünist bir devrim ile mümkündür, bu devrim arzulanabilirdir ve eğer bütün bu toplumsal çelişkilerin olmadığı bir dünyaya doğru ilerlemek istiyorsak zorunludur da!

Bugün bu devrimin stratejisi, yöntemi ve yaklaşımı; komünizmin kritik çelişkisini çözümleyen Bob Avakian’ın eserlerinde mevcuttur ve gerçekten bütün bu gereksiz acılardan kurtuluşu isteyen herkes Bob Avakian ve *yeni komünizm* ile etkileşime geçmelidir.

Dipnotlar:

i <http://yenikomunizm.com/fasizm-din-homofobi/>

ii <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-55585169>

iii Bu söz Mustafa Kemal’e ait olmakla beraber aktaran : Çayır, K. (2014). “Biz” kimiz?: Ders kitaplarında kimlik, yurttaşlık, haklar. İstanbul: Tarih Vakfı.i

iv Welch, David (1993). The Third Reich: Politics and Propaganda. Routledge. pp. 62–63.

Okuma Önerileri:

[*Komünistler ile LGBTQ ve Yeni Bir Dünya Üzerine Röportaj | Yeni Komünizm \(yenikomunizm.com\)](#)

[*Eşcinsellik Konusunda Yeni Taslak Programındaki Konumumuz Üzerine | Yeni Komünizm \(yenikomunizm.com\)](#)

[*Sistemi ve Temsilcilerini Süpürüp Atmak | Yeni Komünizm \(yenikomunizm.com\)](#)

[*Faşizm, Din, Homofobi... İnsanlığın Devrime İhtiyacı Var! | Yeni Komünizm \(yenikomunizm.com\)](#)

İfşalar ve Linç İddiaları: Tacize Karşı Bütün Kadınların Yanındayız!

Bütün olaylar ilk olarak bir Twitter kullanıcısının, kendisi yazar olan Hasan Ali Toptaş'ı cinsel tacizde bulunduğu yönünde ifşa etmesiyle başladı, ardı sıra aralarında yazarların da bulunduğu pek çok kadın Hasan Ali Toptaş'ı kendilerine cinsel tacizde bulunduğu yönünde teşhir ettiler. Olaylar bununla da sınırlı kalmadı, içlerinde bir öykü yazarı olan Bora Abdo ve İbrahim Çolak'ın da bulunduğu başka yazarlar da teşhir edildiler.

Bizler kadınların ve tüm cinsel kimliklerin özgürleşebileceği bir dünyanın mücadelesini veren yeni komünizm taraftarları olarak öncelikle şunu vurgulayarak başlamak istiyoruz: Bu meşru mücadelelerinde, bu zorlu anılarını paylaşarak suçluları teşhir eden bütün kadınların yanındayız ve yanında olmaya da devam edeceğiz! **Tacizin ve tecavüzün “bahanesi” “aması” olmaz, olamaz!**

Bununla beraber bütün bu ifşa kampanyasının sosyal medya kanalları üzerinden gerçekleşmesi çeşitli polemiklerin ortaya çıkmasına sebebiyet verdi. Örneğin bunlardan bir tanesi, yazar

İbrahim Çolak'ın teşhir edilmesinin ardından intihar ederek hayatına son vermesiydi. Yine kanımızca bu teşhir hareketinin bütünüyle bir çeşit ''iptal kültürü'' olarak damgalanması da üzerinde durulmaya değecek bir olgudur. Buradaki ayrışım noktası ise şüphe götürmez bir şekilde, rövanşizm mi yoksa insanlığın bir bütün olarak kurtuluşu mu mevzusudur. Bu aynı zamanda hem önümüzdeki özgül mesele açısından hem de bir bütün olarak kadınların kurtuluşu mücadelesinin kapsayıcılığı açısından yön tayin edici bir sorunsaldır.

Öncelikle vurgulanması gereken, hem Türkiye hem de dünyanın geri kalanı açısından tablonun vehametini ortaya koymak gerekiyor. Ataerki, kapitalizmin içerisine işlemiş; emeğin paylaşımı, toplumun antagonistik bir biçimde sınıflara bölünmesi ve buna bağlı olarak gelişen ekonomik ilişkiler ile altyapıda ifadesini bulmuş, ve son olarak kendisini dil, ideoloji gibi alanlarda baskın konumda tutarak üstyapı ile sarıp sarmalamıştır. Bu mekanik işleyen sıralı bir süreç değildir, biri birisinin ardından oluşmamıştır, aralarındaki ilişki son derece diyalektiktir dolayısıyla bunlardan sadece birisinin değiştirilmesi yönündeki girişimler son tahlilde nihai bir kurtuluşa vesile olamayacak, hatta belki de daha kötüsü karşıtına dönüşecektir.

Peki vahim tablodan bahsederken ne demek istiyoruz; Türkiye'de kadınların %93'ü cinsel tacize maruz kalırken, bütün kadınların en az %41'i cinsel saldırıya maruz kalıyorlar.[\[i\]](#) Bu rakamlar şüphesiz Türkiye'ye özgü değil, her yıl Amerika'da 400,000'nin üstünde cinsel saldırı vakası ''rapor'' ediliyor, bu Amerika'da her 6 kadından 1 tanesinin cinsel saldırıya maruz kaldığı anlamına gelir. [\[ii\]](#) Küresel ölçekte ise bu rakam, fiziksel veya sözlü olarak saldırıya uğrayan kadınların oranı %39 şeklinde tespit ediliyor ancak Birleşmiş Milletler bu oranın %70'e kadar olası olduğunu öngörüyor. İşte vehametinin tablosu, bu basit bir şekilde Türkiye'ye özgü olmadığı gibi basit bir demokrasi, eşitlik meselesi de değildir, bu olduğu gibi eşitlik meselesini de içermekle beraber, hem emeğin

baskıcı dağılımı ve gelişimi hem de buna bağlı gelişen bütün antagonistik sosyal ilişkilerin problemidir, kadının aşağılanması, hor görülmesi, tacize, tecavüze uğraması, köleleştirilmesi bir düzen sorunudur [\[iii\]](#) ve bunun en büyük faili dünyayı mevcut ilişkiler bazında örgütleyen kapitalizm-emperyalizm sistemidir!

Nitekim tali yöndeki hatalarıyla birlikte çağının çok ilerisinde bir eser ortaya koyan Engels, daha 1884 yılında bu durumu hayli hayli açıklığa kavuşturmuştur :

Evlilikte erkekle kadının hukuksal eşitliğinde de durum bundan daha iyi değildir. Kadın-erkek arasındaki; daha önceki toplumsal durumlardan bize miras kalmış olan yasal eşitsizlik, kadının ekonomik baskı altında oluşunun nedeni değil sonucudur. [\[iv\]](#)

İntihar ve Özür Meselesi

Bilindiği üzere erotik mesajlarıyla birlikte cinsel tacizleri ifşa edilen yazar İbrahim Çolak intihar etmiştir. Ayrık görüşlerde olmakla beraber gözlemlemekteyiz ki, burada iki ana akım düşünce ses bulmaktadır; bunlardan bir tanesi ‘‘linç kültürüyle adamı intihara sürüklediniz’’ şeklindeyken, bir öbürü ise rövanşist bir şekilde sıranın başkalarına gelmesini ümit etmektedir.

Psikoloji biliminde ortaya konulan araştırmalar cinsel taciz ve saldırıya maruz kalanların yüksek olasılıkla; depresyon, anksiyete, travma sonrası stres bozukluğu ve yine bunlara bağlı öz benliğin yitirilmesi, çeşitli fiziksel semptomlarla baş başa kalabileceğini ortaya koymaktadır. [\[v\]](#) Yani hem öznel duygular hem bilim böyle bir olayın bir insanın hayatında geriye dönüşü mümkün olmayan yaralar açtığını pekiştirmektedir, dolayısıyla son tahlilde fail-madun ilişkisindeki özrün ne derece kabul edilebilir olduğu madunun kendisinin vereceği bir cevaptır, her ne kadar işlenen suç objektif olsa da bu özrün kabul edilip edilmemesi

subjektiftir. Ancak bizim tartışmak istediğimiz nokta sosyal medyada İbrahim olak'ın intiharı üzerine ve Hasan Ali Toptaş'ın özrü üzerine ifadesini bulan tartışmalarla beraber insanların düşünce biçimlerini tartışmaya açmak ve son kertede bunları değiştirmektir. Yani amacımız sisifos söylemi eşliğinde intihar üzerinden felsefi bir sorgulamaya girmek veya intiharın etik boyutlarını tartışmak olmadığı gibi, failmağdur ilişkisine yönelik psikanalitik bir sorgulama da değildir.

Öncelikle şunun altını çizmek gerekir, çelişki tek boyutlu değildir; bununla beraber verili bir anda bir olayın subjektif ve objektif olarak yorumlanabilir olması durumu vardır; bu gerçekliğin olmadığı anlamına gelmez, aksine objektif realite hareket halindeki maddenin verili bir andaki özgün biçimleri şeklinde varolur. Gerçeklik karmaşık bir yapıya sahiptir ve dolayısıyla objektif realite görece ayrık şekillerde varolur. İnsanların temelde ayırt edemedikleri nokta tam da burada kendisini gösterir, verili bir sorun tartışılırken öznelliğin, tek yönlülüğün ve yzeyselliliğin tuzağına düşülür. Öznel olan nesnel olanın önüne geçtiğinde materyalizmden dönülemeyecek bir kopuş yaşanır. Peki yntembilime dair bu tartışma bizi nereye götürmelidir?

Burada esas olan mesele, kadınların sistematik bir şekilde aşağılanması, tacize ve cinsel saldırıya maruz kalmasıdır. Bu çelişki tikel bir şekilde kendisini bireyler üzerinden yansıtabileceği gibi, verili bir çelişkinin tikelliği de tek boyutlu değildir. Bu bağlamda düşünmek gerekirse; aslında İbrahim olak'ın eylemleri tümel bir çelişkinin cisimleşmiş halidir, eylemleri (cinsel tacizi) objektif olarak bütün bir insanlık adına kabul edilebilir değildir. Kendisi intihar notunda ''ailemin ve çocuklarımla yüzüne nasıl bakacağım'' diye sormuştur, işte bu subjektiftir. **Kendisinin subjektif olarak yorumladığı sorunsal dikkat edilirse ''bunu yaptıktan sonra nasıl yüzlerine bakacağım'' değildir, ''ifşa olduktan sonra yüzlerine nasıl bakacağımdır.''**

Burada öncelikle ele alınması gereken durum kadınların sonuna kadar meşru teşhir girişimleri olduğu ve bunun desteklenmesi gerektiğidir, tali olan ile başlıca olan arasındaki ayrımı yapamamak öznelliğin tuzağına düşmek demektir. Bu, çelişkinin karmaşık yapısını doğru yorumlayamamak olur. Yine Hasan Ali Toptaş'ın özrü ve bunun alevlendirdiği tartışmalara gelecek olursak, yazının başında da belirttiğimiz üzere cinsel taciz ve saldırıda ''ama'', ''alkollüydüm'', ''oldu bir kere'' şeklindeki bütün ifadeler kabul edilemezdir, bunlar ataerkinin çöplük savunma cephaneliğinden seçmelerdir, bu aymazlıktır ve bu çöp bahanelerin saf dışı bırakılmaları gerekir. Hasan Ali Toptaş'ta ''eril failiğin'' arkasına saklanma tutumu kesinlikle kabul edilebilir değildir. Bununla birlikte devamında devam eden tartışmalara baktığımızda yine çelişkinin çok boyutluluğuna ve ''somut durumların somut tahlili'' yapılırken izlenmesi gereken doğru yöntem bilime dair bazı anekdotlar paylaşmakta fayda var. **Problemleri bir düşünce biçimi hızlı bir şekilde objektif olanı perde arkasına iterek öznel olanla ilgilenir, kadınların bütün bu aşağılanmalarını bireyler üzerinden okumaya başlar, eğer suçlu özünde bireylerse intikam alınmalıdır, ya da belki de merhamet gösterilmelidir, özür kabul edilmelidir.** Ancak bütün bu olanlar bireylerin subjektif olgularıyla, volontarist iradeleriyle çözüme ulaştırılabilir mi? Peki daha da önemlisi bir çözüm var mıdır ve eğer varsa bu çözüm nedir?

Bu sorulara cevap vermeden önce yine yöntem bilime dair bazı tartışmalar yürütmek zorundayız, temelde bunun sebebi hakikatin ne olduğu ve hakikate nasıl ulaşıldığı meselesinde yoğunlaşır. Bir suçlamanın doğru olması bunun objektif olarak doğruluğuna dayanır. Şimdi bu ne demektir? Bu belirli bir sonuca ulaşılabilmesi için ''kamuoyu mahkemesinin'' yani bir anlamda çoğunluğun düşüncesine tekabül edecek bir yargılama usulünün hatalı olmasından kaynaklanır, bu çok problemleri bir düşünce biçimi olan ''popülist epistemolojiye'' tekabül etmektedir; yani verili bir anda çoğunluğun fikirlerinin doğru olduğuna ve bunun objektif realiteyi oluşturduğuna inanmak.

‘‘Kamuoyu mahkemesinin’’ hakikatle ilişkisi zayıftır, burada verilecek hükümler zararlıdır ve yanlıştır. Sunsara Taylor’un, ABD’de Tara Reade’in cinsel saldırı iddiasıyla ilgili kaleme aldığı yazıdan şu pasaj tam anlamıyla bu meseleye ışık tutabilir :

Suçlamanın doğruluğu, suçun kanıtı, kanıtlara meydan okunan ve kanıtların çapraz sorgulandığı sistematik ve titizce uygulanan bilimsel yöntem ile kararlaştırılmak zorundadır. Bunun yerine, kamuoyu “mahkemesinde”, kararlar popülist istek ve çoğunluğun fikri ile değerlendirilmekte ve uygulanmaktadır. Kanıtları değerlendirmede kullanılması gereken doğru bilimsel yöntemler tamamen eksik kalmaktadır, politika ve önyargı tarafından ciddi derecede etkilenmiş ve çarpıtılmış biçimde sürece yaklaşılmaktadır. [3] Bunun gerçeğe ve adaletle hiçbir ilgisi yoktur!

Birinin şöhretini yok etmek, birilerini toplum hayatından uzaklaştırmak, ya da genel olarak yalnızca suçlamalar temelinde “feshetmek” doğrultusunda suçlamanın doğruluğuna onay vermek ve kişiye kendini savunma hakkı vermede yargı süreci olmaksızın bu tarz yöntemlere ve kalabalığın “adaletine” başvurmak, adil bir toplumun temel prensiplerini ihlal eder ve sonuçta herkesi “aşağı çeken” bir kültüre karşı korunmasız hale getirir. [vi]

Peki bu ne demektir? O halde failleri ifşa eden kadınlar haksızlar mıdır, ya da teşhir yanlış bir yöntem midir? İki soruya da verilmesi gereken cevap **hayırdır**. İşte burada bizim objektif realiteyi nasıl kavramamız gerektiği ve verili bir anda çelişkinin çok boyutluluğuyla doğru, bilimsel bir yöntem ve yaklaşımla başa çıkılması gerekliliği devreye girer. Kadınların üzerinden ne kadar süre geçerse geçsin bu iğrenç suçları teşhir etmeleri olumludur, ve bu öznel örneklerde bu pekala tamamıyla doğru da olabilir ancak bu bir bütün olarak yargılama ve infazın ‘‘kamuoyu mahkemesi’’ tarafından yürütülmesini doğru yapmaz. Bu kitlelerin bunu yapabilecek seviyede olmamaları ya da yargılamanın meritokrasik bir

biçimde küçük bir gruba özgöl olmasıyla ilişkili değildir. Aksine verili bir zamanda hakikate doğru yaklaşmakla, yöntem ve yaklaşım ile ilgilidir.

O halde devam edelim, umuyoruz ki mevcut meselenin bireyler üzerinden çözüme ulaştırılamayacak olduğu, çünkü kadının erkek karşısındaki konumunun antagonistik bir şekilde sınıflara bölünmüş toplumla ve buna bağlı, bu antagonistik ilişkiler tarafından domine edilen bir üstyapıyla ilişkili olduğu meselesi anlaşılmıştır. Peki, o zaman meseleye yaklaşımlarda problemlili olan bir diğer nosyonu ele almak elzemdir. **Rövanşizm mi, yoksa insanlığın kurtuluşu mu?**

Bu son tahlilde bütün bir yöntem ve yaklaşımın yoğunlaştığı ve çizginin tayin edici olduğu bir sorunsaldır. *Basics* eserinde Bob Avakian şöyle diyor : ''Komünizm : Tamamen yeni bir dünya ve bütün insanlığın kurtuluşudur- ''Alttakiler Baş, Baştakiler Alt Olacak'' demek değildir.''

Burada ifadesini bulan şey devrimin, komünist devrimin, intikam almakla, ''bedel ödetmek'' gibi belirsiz bir hınç kültüründen uzakta oluşudur; komünist devrimin radikal bir şekilde yeni ve özgürleştirici bir dünyayı temsil ediyor oluşudur. Şüphesiz, değerli bir şekilde öne çıkararak faillerini teşhir eden kadınlar böyle bir düşünceyle ortaya çıkmak zorunda değildirler, elbette ki dertleri tasaları ''bana yapılanın intikamını almak'' değildir, kendilerinin de belirttiği üzere ''bunların başkalarının başına gelmesini engellemek ve suçluların cezalandırılmasıdır''. (Bu yine objektif olarak faillerin suçsuz olduğu ya da cezalandırılmaları gerekmediği anlamına gelmez!)

Bu talepler meşrudur ve desteklenmelidir. Ancak çelişki budaklandıkça nesnel ve öznel arasında ayırım yapmak insanlar için zorlu olabilmektedir, bu özellikle de gerçeklikle ilişkisi zayıf düşünce biçimlerini izleyenler açısından böyledir. **Sonuç olarak teşhir hareketleri değerlidir, özellikle kadınların kamu önünde konuşmasının baskılandığı,**

sindirildikleri ve hor görüldükleri bir toplumda ancak bunlar değerli olmalarıyla beraber son tahlilde ezen ve ezilenler, sömürenler ve sömürülenler, sahipler ve köleler şeklinde antagonistik bir biçimde bölünmüş olan bir toplumun bütün ekonomik ve sosyal ilişkilerini değiştiremezler, nitekim kadının kurtuluşu meselesi olduğu gibi bu meseleye girifttir.

Bir çözüme doğru yol alabilmemiz için kritik önemdeki bir soruyu hatta pek çok soruyu gözden geçirmekte fayda var, bunlardan en kritiği şudur: Bütün sosyal meselelere hangi üretim biçimi işaret ediyor? Bu soru son tahlilde tecavüzün olmadığı, kadınların erkeklerden aşağı olmadıkları, ezilen bir cinsiyetin, cinsel kimliğin olmadığı radikal derecede farklı ve özgürleştirici bir dünyaya geçiş yapmak için kritik önemdedir. Neden? Yazının çeşitli yerlerinde de belirtildiği gibi, **üretimin biçimi, sosyal, siyasal ve ideolojik ilişkilerin nasıl olacağı noktasında tayin edicidir.** O halde bütün bu kabus nasıl bir son bulabilir? Bunun cevabı 4 Bütünler doğrultusunda altyapı ve üstyapıda verilecek kararlı bir mücadeledir, komünist devrimdir. 4 Bütünler ilk kez Marx tarafından ‘‘Fransa’da Sınıf Savaşmaları’’ eserinde kaleme alınmıştır; bu bütün sınıf farklılıklarının kaldırılması, sınıf farklılıklarının dayandığı bütün üretim ilişkilerinin kaldırılması, bu üretim ilişkilerine karşılık gelen bütün toplumsal ilişkilerin kaldırılması ve bu toplumsal ilişkilerden doğan bütün düşüncelerin devrimcileştirilmesidir.

O halde bir kere daha, daha da güçlü bir şekilde tacize ve cinsel saldırıya uğrayan kadınların yanında olduğumuzu belirtiyor, meşru mücadelelerinde onları selamlıyor ve bu öfkenin devrime giden yolda zincirlerin kırılması için bir güç haline gelmesi için mücadele etmeye devam ediyoruz.

Dipnotlar:

[1] Veriler Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi’ne

aittir.

[iii] Victims of Sexual Violence: Statistics. (n.d.). Retrieved December 12, 2020, <https://www.rainn.org/statistics/victims-sexual-violence>

[iii] *Bullets, DKP ABD Başkanı Bob Avakian'ın Konuşmaları, Yazıları ve Röportajlarından* (1985)

[iv] Engels, F. (1978). *The Origin of the Family, Private Property and the State*. Peking: Foreign Languages Press. Houle, J. N., Staff, J., Mortimer, J. T., Uggan, C., & Blackstone, A. (2011).

[v] The Impact of Sexual Harassment on Depressive Symptoms during the Early Occupational Career. *Society and Mental Health*, 1(2), 89–105.

[vi] Tara Reade'in Joe Biden'a Karşı Suçlaması Işığında Temel Prensipte İlgili Noktalar : <http://yenikomunizm.com/tara-readein-joe-bidena-karsi-suclamasi-isiginda-temel-prensip-ile-ilgili-noktalar/>

Nefret Ediyorum Öyleyse Varım: Faşizmin Nefret Kültürü

“İzmir Egede 6.8 deprem çok geçmiş olsun Müslüman halkı. Ya Rabbi! İzmirliiler gibi zinaya, nefsime değil, Seccademe köle et beni... Amin!#deprem @AsenaTR42

“Kaşar, yüzşüz ve pespayeliğın son sürümü bu paçavra olmalı. Laiklik ile yönetilen devlet ve CHP nin kalesi İzmir den bahsediyor...” @Fatma122546090

İzmir’de yaşanan deprem bir doğal felaket olmakla beraber yaşanan ölümler kader olmadığı gibi doğalda değillerdı,

nitekim bunlar birer cinayetti, zemin etüt çalışmalarının yapılmamasından, ucuz malzeme kullanımına kadar pek çok suç işlenmişti ve bunlar tabii ki her doğal felakette olduğu gibi en ağır faturayı temel kitlelere ödetti. Depremle beraber kapitalizm içerisinde keskinleşen kent-kır çelişkisi, konut sorunu, kentleşme, eşitsiz gelir dağılımı gibi kapitalist-emperyalizme özgü pek çok çelişki gündeme gelmiş olmasına rağmen, içlerinden bir tanesi vardı ki bu çelişki sadece deprem gibi bir doğal afetle değil ancak LGBTQ bireylerden, kadınlara, bütün azınlıklara, ezilen uluslara kadar kapitalizmin dünyaya karşı işlediği bütün suçları geniş bir skalada irdeleyebiliyordu. Hiç şüphesiz bu nefret söylemiydi. Burada bahsedilen nefret, kendiliğinden gelişen bir duygunun, ''insan doğasının'' bir çeşit arketipsel yapısından kaynaklanan olmazsa olmazı olan bir duygunun tezahürü değildir, burada bahsi geçen nefret; örgütlü bir şekilde yapılan ve yayılan, yayılmasıyla beraber en güçlü tezahürünü faşist ideolojinin payandasında üstyapıda bulan bir nefrettir. Nitekim burjuvazinin en aleni diktatörlüğü olan faşist diktatörlük hegemonyasını sadece devlet aygıtları üzerinde değil bütün bir üstyapıda pekiştirmeye çalışır burası ideolojik bir sahadır, faşist ideoloji; altyapı-üstyapı arasındaki diyalektik ilişkinin en göze çarpan örneklerinden birisi olan dil üzerinde de hegemonya kurmaya çalışır.

Faşizm burjuvazinin aleni diktatörlüğünün uygulandığı bir rejim biçimidir, devlet ise bir sınıfın baskı aygıtıdır, şüphesiz. Ancak faşizmin hareket düzlemi sadece devlet değildir, o kendisini örgütlü faşist hareketler ve gündelik hayatın spontanlığı ile de sürdürür, baskıcı ve kudurmuş yapısını dayatmak için her üç düzlemi de fütursuzca kullanır. Burjuvazinin faşist diktatörlüğü altında topyekun bir toplumsal denetim başlar, toplum olabildiğince korporatif temellerde örgütlendirilmeye çalışılır, devlet kültürü teokratik bir kisveye bürünür, bitmek bilmeyen sembolik ve fiili bir savaş hazırlığı ve uygulaması vardır. Bu vurgular çok önemlidir nitekim ''sol'' ve ''antifaşist'' hareketler

içerisindeki yaygın kullanımına binaen faşizm, faşist gibi ibareler gericiyle, ırkçılara yapıştırılan belli bir küfür damgası değildir. Faşizm bahsettiğimiz üzere bir diktatörlük biçimi olmakla beraber gerici de bir ideolojidir; her ideoloji gibi kendi ideolojik aygıtları ve her diktatörlük gibi devletin aygıtlarına erişimi vardır, bunları kullanır. Bunları kullandığı ve bunlar üzerindeki iktidarını konsolide ettiği ölçüde spontanlaşır, gündelik hayatın bir parçası haline gelir, metalar gibi, birey gibi akümüle olmaya başlar. Tıpkı dil gibi ideolojinin içerisine giriftir. İçeride ve dışarıda ''ulusal birliğe'', ''dini birliğe'', ''vatana'' düşmanlar, ''ötekiler'' yaratan faşizmin dili de kendinden olmayanı imler, ideolojinin dili ile nefret içerisinde boğar. Faşizmin dili ile imlenen ''ötekiler'' fail olma özelliklerini dahi yitirirler. Nitekim onlar sadece yok edilmesi gereken düşmanlardırlar.

Faşist ideolog Carl Schmitt'e göre ''istisnayı'', ''olağanüstü'' hali belirleme, egemenliğin temel belirtisi, ''tözüdür''. Yine Schmitt'e göre hukuk kendi kendisini gerçekleştiremez ve dolayısıyla onu yürüten iradeye muhtaçtır, dolayısıyla devletin aygıtları ile sürekli olarak ''yeniden üretilmesi'' (reproduction), kendisini göstermesi gerekir. Bu bağlamda faşist diktatörlük içerisinde burjuva demokratik normlar askıya alınır, korporatif bir örgütlenmeye tabi tutulan toplumun içerisinde faşistler bu ''tözü'' dil ve pratik aracılığıyla devamlı olarak ''gösterirler'' (demonstrate), ''yeniden üretirler''. Ve pek tabi bu örgütlenme sırasında faşistler daima paramiliterleşirler, nitekim tehdit olabildiğince gerçektir, ''tözü'' üreten güçler bundan ve kitleler üzerinde burjuvazinin uyguladığı faşist diktatörlükten yararlananlar ''haklı olma hakkını'' da kullanırlar, burjuva diktatörlüğünün temel baskı aygıtlarından birisi olan polisin de faşist diktatörlük içerisinde görece özerkliği vardır, linç ve nefretin imlediklerine karşı infaz ve ceza tayini ''hakkı'' vardır nitekim faşizm altında burjuva demokrasinin normları da tersine çevrilmiştir, devlet

aygıtının tam da nasıl kullanıldığına binaen keyfileşir, numara çekmesi gereken, arkasına saklanması gereken ''uygarlık'', ''yasallık'', ''aydınlık'' gibi soyut temalara ihtiyacı yoktur, egemenliğin ''tözü'' olarak genişler, esner, eğilip-bükülür.

Belki de bir dereceye kadar Frankfurt Okulunda faydalanmak yerinde olacaktır-Frankfurt Okulu düşünürleri faşizmi bizatihi yaşamış düşünürlerdi, bir bilim olarak marksizmi kavrama da pek çok problemlili yanları olmakla birlikte, faşizm ve kitle psikolojisi gibi pek çok alanda da değerli düşünceler ürettiler- nitekim kendilerinin de belirttiği gibi faşizmin bir ideoloji olarak en tehlikeli hali de iradesizleştirilmiş kitlelerin baskıcı, iradesizleştirici bir düzene şevkle itmesidir. Bu bağlamda burjuvazinin faşist diktatörlüğü basit bir Dimitrovcu yorumun ötesinde gündelik hayatın bir parçası da haline gelir, kitlelerin düşünüş biçimleri üzerinde egemen kurar, *hostilite*; nefret kaçınılmazdır,düşmanlık spontanlaşır.

Faşizmin en iğrenç tezahürlerinden birisi olan Nazi faşizminin ''führeri'' Adolf Hitler toplumu ''kütle'' olarak yorumlar, ona göre ''toplum sadece bir kütledir ve ona bir kadın gibi davranmak gerekir, en ilkel arzularını doyurmak ve sert olmak.'' ''Kütle'' faşist ideoloji altında devletin aygıtlarını ele geçirmiş, konsolide olmuş bir faşist rejim altında bir çeşit ''öz-imge'' kazanmaya başlar; bunun karşısında pek tabi ''öz'' olan imlenen ''öteki'' şeytani bir şekilde hedef tahtasına oturtulur, böylece ''kütle'' içerisindeki faşist kişilik tıpkı Mina'da şeytan taşıyan hacı adayı gibi törensel bir şekilde, hem ''öz'' olana başkaldırdığı için hem de kendi arınması için kendi ''öz-imgesinin'' kurulması için ''şeytanları'' taşlamaya başlar. Depremde ölen ''çağdaş zinacılar'' da 10 Ekim Ankara Garı'nda katledilenlerde ''bunu hak etmişlerdir.'' ''0 kadar kısa giyinilmemeli'', ''kuyruk sallanmamalıdır'', ''vatani bölmeye çalışanların alacakları cevap budur'' : çıplak beden teşhiri, bodrumlarda yanan çocuklar, buzdolabında bekletilen bedenler,

kargoyla gönderilen kemikler.

Bu durumun en göze çarpıcı örneklerinden, kitlelerin ''kütteleşmeye'' başlamasının en çarpıcı örnekleri sosyal medyada görülür. Bilindiği üzere radyo ve televizyon gibi kitle iletişim araçlarında bir dinleyici, izleyici vardır, aracın alıcısı tamamen pasif bir konumdadır. Sosyal medyada durum farklıdır, pasif konumdakiler burada aktif birer katılımcıdırlar. Lyotard gibi postmodernist düşünürler bu durumun toplumu heterojenleştireceğine, özgür konuşmanın ve bireysel haklarla özgürlüklerin genişlemesine evrileceğini öngörmüşlerdir. Ancak altyapı ve üstyapı arasındaki süregitmekte olan diyalektik ilişki burada da devrededir. Eleştirel düşünce ve eleştirinin türlü veçhelerinden uzakta 140 karakter ile sınırlı Twitter veya ''imaj-ben'' üzerine kurulu Instagram gibi sosyal medya platformları ile toplumu sınıflara bölerek atomize eden, kronik kaygıyı yaratarak devamlı olarak üreten bir altyapı bulunduğu bu platformlar faşist ideoloji için ''kütle'' içerisinde ''öz-imge''nin yaratılabilmesi adına mükemmel mecralara dönüşürler, böylelikle anlatı ile hakikat, imaj ile hakikat birbirine geçer, rasyonel olan ve hakikati diğerlerinden ayırdetmek zorlaşır, imkansızlaşır, faşist ideoloji kendisini üstyapıda da dayatmaya başlar, nefret, yabancı düşmanlığı, ''öz'' imgeler(vatan, ulus, ırk) güçlenir, iç ve dış ''ötekilere'' yapılacak agresyonlar normalleşir, linç toplumsallaşır.

Burada bir tür benlik inşası da söz konusudur. Emperyalist-kapitalizm sistemi içerisinde sınıflara bölünmüş, dışlanan, değersizleşen, iktidarsızlaşan, iradesizleşen, yabancılaştıran ve durmaksızın kaygı üreten birey ''kütlenin'' içerisinde ''öz-imge'' ile yeniden tanışır. Irkçılık ve faşizm sıradanlaşır, kütlenin içerisindeki kişi böylece kudurmuş bir amok koşucusu gibi ''ötekilere'' saldırmaya başlar; yaptığında, söylediğinde, düşündüğünde hiçbir anormallik yoktur; nitekim ideolojik aygıtlarla beraber devletin aygıtları da bu eylemleri tekrar ve tekrardan üretilmesini yadsımaz aksine olumlar, artık

faşizm sıradanlaşmış ve olabildiğine paramiliterleşmiştir.

Pekiye, faşizm bütün bu hegemonik inşaatı bir anda mı yapar, faşizm kendiliğinden mi gelişir? Bir çeşit mantar gibi otların arasından bir anda mı çıkar? Şüphesiz ki bunun cevabı basit bir hayırdır. Bunu iki temelde ele alabilmek önemlidir. Bush rejiminden ve çok daha öncesinden beri Amerika'da Hristiyan faşizmin gelişmesini ve Trump/Pence rejimi ile konsolide olmaya çalışmasını analiz eden Bob Avakian, faşizmin tahlili ile ilgili olarak şu ifadeleri kullanır:

“Aynı zamanda -örnek vermek gerekirse Nazi Almanyası ve Mussolini İtalyası- genellikle rejimlerini konsolide etmek için hızlı bir şekilde belirli baskıcı önlemler dayatırlar, bununla birlikte, faşist rejimler programlarını belirli aşamalarla, insanlara güvence vererek, ya da belirli gruplara güvence vererek, bu kabustan kurtulabileceklerini hissettirerek rejimlerini konsolide ederler. Elbette bunun için insanların rejimle iyi geçinmeleri gerekir; kitleler baskıya, sınırdışı edilmelere, tutuklanmalara, hapse ve infaza sürüklenirken sessiz kalmaları gerekir.”

“Bugünün faşistleri ile Konfederasyonculuğun doğrudan bir bağlantısı vardır; beyazların üstünlüğünü savunmalarının, LGBT bireylere ve kadınlara karşı açık nefretlerinin, ısrarla bilimi ve bilimsel yaklaşımı reddetmelerinin, “Amerika önce gelir” şovenliklerinin, devamlı olarak “Batı medeniyetinin üstünlüğünün” çığırktanlığını yapmalarının, saldırgan bir şekilde askeri güç kullanma isteklerinin, nükleer silahlarla diğer ülkeleri tehdit edip yok etmek istemelerinin, bunu büyük bir istekle dile getirmeleriyle doğrudan bağlantısı vardır.”

ve aynı şekilde Avakian, Lang'i alıntılıyarak devam eder :

“Stewart daha sonra Lang'in ifadelerini şu şekilde özetliyor : ‘Modern köktencilik, eski zamanlardaki faşizm gibi, güçlü bir zulümü kapsar, tipik olarak tanrısız liberallerin ellerinde ya da dinci bir ‘öteki’’ üzerinden; saf bir ırktan ya da ulusal

bir gruptan olanların geçmişteki yüceliklerden sorumlu olup öte taraftan şu an da haksız bir baskı gördükleri, dünyanın haklı yöneticileri oldukları inancı, ve bunun yanı sıra sorgulanamaz mutlak bir otoriteye duydukları içten gelen bir tabilik vardır. Ve diye ekler Stewart, ırksal üstünlükçü bir hareketin merkezinde dinden ziyade ırk vardır.”

Ve Lang’in söylediği şu tüyler ürpertici ifade vardır:

“İnsanların bunun olduğundan haberleri bile yok...”

Amerika’da büyüyen muhafazakar kilise, kıyamet günü kilisesi ne anlama geliyor? Yetiştirdiğimiz çocuklarımızın son jenerasyon olarak yetiştiklerine inanarak büyümeleri ne demek? Eğer onlara, “Ekolojiyi umursamana gerek yok, ve savaş çıkartmada bir sorun yok, zaten hepimiz gidiciyiz, ve komşunu sevmene de gerek yok çünkü zaten hepsi dağılıp gidecek” demeye devam edersek neler olacak?

Bu durum, Hristiyan faşistlerine gayet aşina olan birinin olaylara ışık tutmasıdır. Ve bu ülkenin, bütün bu soykırımlar, kölelik, ırkçılık ve her türden faşizm ve Hristiyan üstünlenmeciliği -“geçmişin harika zamanlarını” restore etme aciliyeti- sıkı sıkıya birbirine bağlıdır.”

Bu tespitler yerinde ve çok doğrudur. Nitekim faşizmin ideolojik olarak gelişip, serpilmesinde ve iktidar olma mücadelesinde, iktidar olmasında, konsolide olmasında daima bir geçmiş ile bağlantı hakimdir, belirli bir süre vardır. Hegemonyanın tek aracı baskı değil aynı zamanda iknadır da. Faşist diktatörlük burjuva demokratik normlarından sonuna kadar yararlanır, sistemin normlarına güvenenlerden yararlanır, burjuvazinin liberal kanadının çelişkilerinden yararlanır ancak hem burjuva sınıfı içerisinde hem de ilerici muhalif, devrimci, komünist söz sahibi güçleri sindirdiğinde iktidarını alenileştirir, kaz adımları yerini ciritle atlamaya bırakır, faşizm konsolide olmuştur.

Burada atlanmaması gereken bir diğer önemli mesele ise faşist

diktatörlüğün ortaya çıkmasının nedensiz olmayışı, bunun bir çeşit ‘‘delinin’’ özgün iradesinin veyahut kitlelerin, tarihin sarsılmaz yasalarının bir eseri olmayışdır. İtalyan faşizminin de Nazi faşizminin de ortaya çıkışının 1919 Torino işçi konseylerinden, Almanya’da yükselen komünist hareketten ayrı tutulamayacağı aşıkardır. Verili bir zamandaki hem tikel çelişkiler hem de bu tikel çelişkilerin sıkı sıkıya bağlı da olduğu dünya arenasındaki belirleyici çelişkiler (bu özellikle kapitalizmin emperyalizm evresine girmesiyle kendisini pekiştirmiştir) burjuvaziyle beraber bütün bir toplumun sağa kayışını açıklamak için çok kritik bir öneme sahiptir. Nitekim burada söz konusu olan sadece altyapıya bağlı indirgemeci bir Dimitrovculuk olmadığı kadar sadece üstyapı dengelerini kaale alan ideolojik bir açıklama da değildir. Faşist diktatörlük ve faşizmin iktidarı çelişkilerin keskinleşmeye başlaması ile, liberal burjuvazinin bunları yönetememeye başlaması ve en sonunda bu çelişkilerin patlaması ile gündeme gelir. Bu altyapı ve üstyapı ilişkisinin anlaşılması elzemdir.

Söz konusu faşizm ve faşist bir diktatörlük olduğunda Bob Avakian’ın da dediği gibi agnostisizme yer yoktur:

“Peki ne tür bir değişime yol açacak? Ne tür bir değişime yol açacağı meselesinde agnostisizme veya cahillliğe yer yoktur. Evet, herhangi bir biçimde burjuva diktatörlüğü halk kitleleri için çok kötüdür, kitleler için çok baskıcı ve ezicidir ve devrilmesi gerekir. Ancak, insanların her tür hakkını çiğneyen açık bir faşist diktatörlük, “belki olumlu bir değişim olur, belki de olumsuz bir değişim olur” kategorisinde yer alacak türden bir şey değildir.”

Bugün bu doğrultuda bütün bu çirkinliklere karşı mücadelede ihtiyacımız olan şey Bob Avakian’ın ortaya koymuş olduğu **yeni komünizm** çerçevesinde gerçekleştirilecek gerçek bir devrimdir. Bunun için ihtiyacımız olan bilimsel yaklaşım ve strateji yeni komünizm içerisinde yoğunlaşmıştır. Bugün dünyadaki yoğun sağa sapmaya, faşizmi ortaya çıkartan ve daha nice insanlık suçlarını işleyen, sömürü ve talan, ataerki ve yağma üzerine

bina olmuş bu sistem ile ilgili iki seçeneğimiz var:

“İki seçeneğimiz var. Ya bütün bunlarla yaşamaya devam edeceğiz ve gelecek kuşaklar da -eğer bir gelecekleri olacaksa- aynısını, hatta daha beterini yaşamaya devam edecek, veya devrim yapacağız!”

Kaynaklar :

**İnsanlık İçin Bilimsel Temelde Umut: Bireysellikten, Asalaklıktan ve Amerikan Şovenizminden Kopmak, Bob Avakian*

**“Trump/Pence Rejimi Gitmeli! İnsanlık Adına Faşist Bir Amerika’yı Kabul Etmeyi Reddediyoruz, Daha İyi Bir Dünya Mümkün” konuşması*

**Otoritaryen Kişilik Üzerine Niteliksel İdeoloji İncelemeleri, Theodor Adorno, çv. Doğan Şahiner, Sel Yayınları, 2017*

**Political Theology: Four Chapters on the Concept of Sovereignty, Carl Schmitt, Chicago University Press, 2005*

**Dictatorship, From the Origin of the Modern Concept of Sovereignty to the Proletarian Class Struggle, Carl Schmitt, Cambridge Polity Press, 2014*